

MADENCI ÖYKÜLERİ ÇIĞLIK

Yayına Hazırlayan:

Tekgöl Arı

Maden Mühendisleri Odası

© Tüm hakları saklıdır. TMMOB Maden Mühendisleri Odası'nın yazılı izni olmaksızın bu kitap yada kitabın bir kısmı herhangi bir biçimde çoğaltılamaz.

Oda Yayın No: : 151
ISBN : 978-9944-89-672-6
Teknik Hazırlık : Ayhan Çınar
Çizimler : Veli Türkaslan
Kapak Resmi : *Mehmet Sayim Karayeğen*
Düzeltili : Tekgül Arı
Baskı : Gurup Matbaacılık, 0312 384 73 44-45
İsteme Adresi : TMMOB Maden Mühendisleri Odası
Selanik Cad. 19/4 • Kızılay/ANKARA
Tel : 0312 425 10 80 • Fax: 0312 417 52 90
İnternet Adresi : www.maden.org.tr
Elektronik Posta : maden@maden.org.tr

Önsöz

Biz Madenciler yeraltı değerlerimizi insanlığın yararına kullanılması için her gün yaşam ile ölüm arasındaki keskin çizgi de gel-git yaşarken, üretmenin ve paylaşmanın mutluluğunu doyusya yaşamaktayız.

“Madenci öyküleri” yarışması düzenlenirken neler yaşadığını, neler duyumsandığını bir de öykülerle anlatılsın istedik. Bu süreçte “Öyküler aslında bizlerin yaşamının birer kesitidir de” diyerek yola çıkılmış, içlerinde üyelerimizin de olduğu 73 öykücü tarafından yazılan 90 öykü Seçici Kurul Üyelerince değerlendirilmiş ve seçilen 19 öykü bu kitapta buluşmuştur.

Bir ilk olan “Madenci öyküleri” yarışmamıza olan ilgi bizi gelecek açısından umutlandırmıştır. Bu ilgiyi, üyelerimizin ve dostlarımızın emeğe verdiği değerini sonucu olarak değerlendirmekteyiz.

Madencilik, doğası gereği içerdği riskler nedeni ile dünyanın en ağır iş kollarından birisidir. Bu nedenle, Maden Mühendisleri Odasının en temel çalışma alanları arasında; başta, işçi sağlığı ve iş güvenliğini sağlamak gelmekte olup sırasıyla, maden emekçilerinin hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek; mesleki, sosyal ve kültürel gelişmelerini sağlamak; mesleklerini toplum yararına kullanmalarına yönelik mekanizmaları yaratmak; madencilik politikalarının halkın yararına düzenlenmesi ve uygulanmasına yönelik çalışmalar yapmak ve uygulamaları denetlemek bulunmaktadır.

Bu çalışmaları, üyelerimizden alacağımız güçle ve emekten yana örgütlerle birlikte yapmayı bir görev olarak kabul etmekteyiz. Bu bağlamda; önümüzdeki dönemlerde de “Madenci öyküleri” yarışmalarının sürmesi ve ürünlerinin kitaplaştırılmasını önemsemekteyiz.

“Madenci öyküleri” yarışmasına verdiği destek için Edebiyatçılar Derneğine, öyküleri değerlendiren Seçici Kurul Üyelerine ve öyküleriyle yarışmaya can veren dostlarımıza; ayrıca bu kitabı yayına hazırlayan ve “Metin Yorgunluğu” çalışmasını bizlerle paylaşan Tekgül Arı’ya teşekkürü borç biliyoruz.

Maden Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu

KİTAP HAKKINDA

2007 yılında Maden Mühendisler Odası tarafından ilk defa yapılan “Madenci Öyküleri Yarışması”na, yurtiçinden ve yurtdışından 73 öykücü, 90 öyküyle katıldı. Bu kitapta onlardan seçilen 18 öykünün yanısıra öyküsü olan 1 mektup bulacaksınız.

Bugüne kadar okuduğum birçok edebiyat dergisinde ve düzenlenen öykü yarışmalarında madenci öykülerine rastlamıştım. Ancak bir meslek örgütü olan “Maden Mühendisleri Odası”nın “... öyküler bizlerin yaşamının birer kesitidir de.” diyerek öykülerine sahip çıkması memnuniyet vericiydi.

Aslında bu yarışma ile amaçlanan profesyonel yazarların yanısıra madende çalışanların da kalemi ellerine alarak öykülerini yazmaya özendirilmesiydi. 90 öykü içerisinde madende çalışanlara ait öyküler umut vericiydi. Öyle ki yarışma şartlarına göre mansiyon olmamasına karşın Seçici Kurul’u heyecanlandıran ve mansiyon

verilen 3 öyküden biri olan “Şark Ocağında Üç Vardiyalık Bir Oyun” öyküsü özellikle hâlen maden emekçisi olan Alaaddin Kara tarafından kaleme alınmasıydı.

Kitapta yer alan öykülerin sesini dinlediğimde; duyduğum ses çığlıktı.

Yerin altında ve yerin üstünde çalışan suskun madenciler. Onları hergün korkuyla bekleyen eşler, çocuklar, anneler, babalar... Bir lokma ekmek için içlerine gizlemişler sessiz çığlıklarını. Bundan olsa gerek madenin içinde de dışında da suskunluk hâkim. Madenci evindeyse korku. İnanmışlar birkez değişmeyecek yazgı. Maden üstlerine yıkılıp ölmeseler bile ciğerlerine sinsice sinen tozlar patlayacak eninde sonunda...

Öyküleri okuduğunuzda sizlerin de çığlığın sesini duyacağınızı düşünerek bu ilk kitaba “Çığlık” öyküleri adının uygun olacağını düşündüm. Bu düşüncemi Maden Mühendisleri Odası Yönetimi de destekledi.

Seçici Kurulu oldukça heyecanladırان ve yarışmada birinci seçilen Münevver İzgi'nin “Kıymetlidir Madenci Karısı” öyküsü beni de çok etkiledi. Sade bir dil, akıcı bir anlatım ve etkileyici kurgusu ile hemen öykünün içinde buldum kendimi. Öyle sanıyorum ki çığlığın sesini de ilk bu öyküde duydum. Eminim ki öyküyü okuduktan sonra sizlerin de kulağınızdan günlerce çığlık sesi gitmeyecektir. Düşündüren, yüreğe dokunan ve sonunda şaşırtan bir öykü.

İkinciliğe seçilen Serap Gökalp'in “Sisin İzi” öyküsünü

okurken, üflemleri bir çalgıdan yayılan mistik bir müzik esintisi başlıyor. Müziğin içinde zaman zaman yavrusunun öldüğüne inanamayan, mezarını açtırmak için çırpınan bir annenin çığılığı yankılanıyordu.

Üçüncülüğe seçilen Hande Baba'nın "Çantamdaki Kuvars" öyküsünde kadın maden mühendislerin taşrada özveri olarak çalışmalarına karşın, hem erkekler tarafından hem de kadınlar tarafından desteklenmediklerini, öyküden seçtiğim iki diyalog çok güzel anlatmaktadır. "Burada kadınlar sanayiye girmez. Hatta araba da kullanmazlar." "Kocalarımıza dikkat etmemiz lâzım. Kendilerine dost tutmuşlar. Üstelik ortaklık yerlerde birlikte geziyorlar." Başka söze gerek var mı?

Duygu yoğunluğuyla yazılan ve özellikle okunması gereken; mansiyon verilen üç öykü ve kitapta yayınlamaya değer görülen on üç öykünün her birinden tek tek bahsetmek yerine bu inandırıcı öykülerden seçtiğim birer paragrafla sizleri okumadan önce tanıştırmamın doğru olacağını düşündüm.

"Kendinden geçeli ne kadar oldu bilmiyordu. Bildiği tek bir şey vardı; paniklememesi gerektiği. Ayakta dik durmalıydı. Oysa yüreği, yerinden dışarı doğru fırlayacak gibi, gümbürdeyerek atıyordu. Belinden aşağısı da tamamen ıslanmış, üşüme ve titreme nöbetleri tüm vücudunu sarmıştı. Şimdi korkularıyla yüzleşme zamanıydı." (Mansiyon-Şark Ocağında Üç Vardiyalı Bir Oyun-Alaaddin Kara)

“Ayakta işemek mekruhtur muhterem cemaat.” deyişi geldi aklına, cuma hutbesinde imamın. *Öyle ama, adamın götü donuyor; senin odunun kuru, kömürün bol tabii kavat. Neredeyse patlayacakmışım. Oooh!*” (Mansiyon-Küçük Sesler-Erhan Ceylan)

“Meryem, “Ne iş yapıyor diye soruyor bir de. Sanki yapılacak başka iş mi var bu kayalıkta, ne biçibilirsin ne de ekebilir... Herkesler madende çalışırken ne işymiş bununki böyle selbest selbest? Laf çarpmaya mı kalkıyor aklınca. Çarpsın hem. Helal kazanıp helal yiyoruz biz, laf mı çarpılırmış buna? İyi dedim. İyice de bir çarptım kapıyı” (Mansiyon-Helal-Emine Emel Balcı)

“Patlamayla sağırlaşmış bütün duyuları. Birazdan toprak, seyrek dokulu beyaz kumaşların gözeneklerinden burunlarına tozacak. Kaşınmayan burunlarını kaşımayacak ve hapşırarak isteseler; hapşıramayacaklar. Yeni yıkanmış bedenleri toza bulanacak, birazdan: Madenciler tozdan mı korkacak?” (Sessizlik-Leyla İpek)

“İnsanüstü onca çabanın karşılığı olarak biriken *hiçlerle bezeli* yaşamlar bir anda is olmuş, kemik olmuş, duman olmuş, kömür olmuş; akmış yeryüzüne. Düşler akmış bir de en çok...” (Düş Olup Akma Sırası-Seviye Merih)

“Aradan geçen uzun zamandan sonra anlıyorum ki, babam aydınlığa doğru, derin bir karanlık içerisinde ilerliyordu. Ve bu karanlık bir ülkenin sanayileşmesine, büyümesine katkıda bulunacak bir karanlıktı, kararlılıktı.” (Babamın İkinci Mektubu-M.Eren Göksel)

(Ne dersiniz, sanayileşememiş ülkemizde bir de yanlış uygulanan maden politikaları yüzünden, daha ne kadar ilerleyeceğiz karanlıkta?..)

“Babamın da canının acıdığını öğrendiğimde büyüdüm ben. Kömürle tanışınca büyüdüm. Kömürü bilmezden önce, kara; kestane ağacındaki karganın tüyü idi. Çinko tastaki zeytinin rengi, anamın gözündeki sürme idi. “Ah, kömür, taş kalpli kömür! Yedin bitirdin kimbilir kaç ömür! Yıllardır yandın tutuştun da, bitmedin, bitemedin, kömür!” (Kara Vapuru-Gülçin Karaş Duman)

“Tio’nun yer altı sokaklarında ava çıkmış kötü ruhlar. Tio bir unutuşa dalmış, yanağında koka yaprağı. Potosi çok uzaklarda dilinde dolandırıyor altın çikolatayı. Leo çıkıyor ipten yukarı, babasını bekliyor. Ne oluyorsa bir anda oluyor. İp kesiliyor ve dinamit patlıyor. Leo bağılıyor, madenciler koşturuyor. Gökyüzü yok! Gökyüzü yok! Duvarlar Leo’yu bırakmıyor.” (Yeryüzünün Yeraltı-Erdem Şimşek)

“Yusuf bağırmaya başladı bütün nefesiyle. “Ben değilim o, babam. Anne ben hasta değilim, yalan söylüyorlar” Kimse duymadı sesini. Kimse dönüp bakmadı. “Duymaz tabii, annem beni hiç doğurmadı ki” diye düşündü. Doktora duyurmaya çalıştı sesini “Ben değilim o, babam. Hasta olan, ciğerleri biten babam.” İçinde bir şeylerin parçalandığını hissetti. Öksürdü, büyük bir parça et düştü eline. Siyah, yapış yapış bir ciğer parçası. Çığlık atmaya başladı.” (Hiç Doğmadın-Ayşe Akaltun)

“Elmas” dedi kısık sesle, yanı başında boynu bükük

duran genç kıza, “Kız senin adın niye Elmas?” Köyden iki kilometre kadar uzakta, maden ocağına giden çakıllı yolun kenarındaki dut ağaçlarının gölgesinde ne zaman buluşsalar Elmas’la, Seyit hep böyle takılır, Elmas hep utanıp yere bakar. “Seni ben nerede buldum biliyor musun? Ocağın içinde. Kapkaraydın önce, sonra bir de baktım par par parlıyorsun. Elmas’ım benim...” Elmas başını kaldırmadan “Biri görürse şimdi, babam bu sefer öldürür beni. Zaten...” Sesi düştü.” (Işıklar-Yeliz Düşkün)

“Feride’ye de bak.” dedi içinden, “Bu sefer patronlar üniversite mezunlarına iş vermeyeceklermiş. Sen onlardan daha mı iyi bileceksin a saçaklı? Niye vermesinler? Gücü kuvveti yerinde Halil’imin. Kazmayı vurdu mu duvara, nice babayığitlere taş çıkarır.” Elindeki tespihi yanına bıraktı. İki elini göğsünün üstüne getirerek birbirine bağladı. Yüzündeki kızgınlığın yerini endişe aldı. “Feride doğru mu söyler yoksa, üniversite mezunlarına iş vermeyecek mi patronlar?” (Yedi Puan-Ruşen Ergün)

(Bir ülkede üretim olmayınca doğal olarak istihdam da olamıyor. Hele bir de bu ülkede sıkça yaşanan krizlerin etkisiyle; reel sektörde görülen daralmalar sonrasında, mevcut çalışanlar bile yerlerini koruyamazken üniversite bitirmiş gençler çalışmak için nereye başvuracak? Yoksa onları da sadaka sistemine mi bağlayacaklar?!...)

“Bu yaşta Rıfat Şef’in her yerde iş bulması kolay değildi. Ancak yeraltına, ocağa her girişte geri dönememekten korkardı. Yine de işçilerden ve mühendislerden saklı da

olsa vagona binmeden, desandrenin dörte birini dahi çıkamazdı.” (Kömür Ocağında-Ali Rıza Belgin)

“Bize, konservatuarda öğretilen bir şey vardı. Dünyadaki en ağır iki işçilik sorulacak olursa, cevabı; tiyatro sahnesinde oyunculuk etmek ve maden ocağı işçiliği denirdi. İkisi de sonsuz özveri ister. Galiba tiyatroyu gözüm arkada kalmadan bırakışimdaki ve maden ocağı işçiliğine doğallıkla alışmamdaki neden, bu benzetmeye, aklımın iyice yatmış olmasından; kabullenmiş olmam. Kim bilir?..” (Son Mektup-Beyhan Özdem Duffey)

“Bir Mehmet’in akciğer röntgeni çekilir. Siyah-beyaz bir çiçek gözüktür. Madenci çiçeği... Her maden işçisinin içinde açan bir çiçek bu. Tozlu ortamlarda ve yerin yüzlerce metre derinliğinde yetişir. Görenler büyülenir adeta madencinin canı ciğeri olan bu çiçeğe.” (Mehmet-Ferit Sürmeli)

“Erkekler, emekli olamadan ölen madenci erkekler. Kadınları çocuklarıyla yalnız kalmış. Bazı bekar madenciler arkadaşlarının dul karılarını almış. Yeni çocuklar yapmış. Erkek çocuk büyüyünce maden ocağında çalışacak. “Sonu babasının gibi olmasın inşallah!” diyecek mahalledeki yaşlı kadınlar. Dişleri inci gibi çıkıp yerin altından, duşa girecek. Duş madencinin neresini temizler ki? Duş için bulduğu suya ve sabuna küfredecek başlarda. Kısa zamanda şükretmeye dönecek o küfürler. “Yok başka iş ki!.. Yok başka yerden ekmek!..” (Yeraltındaki Gökkuşağı-Tarhan Gürhan)

“Mehmetler, Ahmetler, Tahsinler, Kemaller...

Yüzlerce isim sıralanmıştı ikisi arasındaki on beş sütuna. Uzaklaştıkça isimler okunmuyordu. Yine de amatörcü bastı deklanşöre... Çektiği fotoğrafın altına şehitlik yazdı. Yan yana getirilebilir olsa da bilgisayarda. “Ama ne gereği var.” dedi. Hepsi maden şehidiydi.” (Yeraltında Can Kardeşim, Yanımda Arkadaşım-Ekrem Murat Zaman)

İlk “Madenci öyküleri-Çığlık” kitabına Edebiyatçılar Derneği’nde düzenlenen Yaratıcı Yazarlık Atölyesi katılımcılarına sunduğum “Metin Yorgunluğu” adlı çalışmamdan kısaca bilgi vermem istendi. Bu çalışma ile yeni yazmaya başlayanlar ya da yazarların dikkatinden kaçmaları örnekler vererek sunmaya çalıştım.

Bu ilk “Madenci Öyküleri - Çığlık” kitabını basıp edebiyatçılara ve ilgililere dağıtan, ödül törenini aralık ayında “Dünya Madenciler Günü”nde coşku içinde gerçekleştiren Maden Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Üyeleri ve çalışanlarına, ayrıca bu yarışmayı başından beri destekleyen Edebiyatçılar Derneğine, onca öyküyü okuyan, her biri ayrı değerinde Prof. Aysu Erden, Özcan Karabulut, Sezer Ateş Ayvaz, Hürriyet Yaşar ve Engin Çetinbağ’dan oluşan seçici kurul üyelerine ve yarışmaya katılmayı görev bilerek madenci öykülerine katkıda bulunan 73 öykücümüze,

Teşekkürlerle...

Tekgül Arı

Metin Yorgunluğu

Bilindiği üzere, yazarlık öbür sanat dallarında olduğu gibi bir yetenek işidir. Öyle olsa da yeteneğin tek başına işe yarayacağını söylemek kolay mı? Öncelikle, doğal yeteneği geliştirmek için çokça okuyup yazmak gerektiğini herhalde burada söylemenin anlamı pek yoktur. Yazdıklarımızın kalıcılığını sağlamaksa, hatalarından arınmış, okunur ve anlaşılır metinlerden geçer.

Yazar, içinde biriken duygu seliyle ilk aşamada; şiir, öykü, roman ya da deneme türünden birini coşkuyla kâğıda aktarır. Metnin bu haline, kabası tamamlanmış inşaat benzetmesi yapmak pek yanlış olmaz. Nasıl ki ince işleri bitirilmeden bir yapının içine girilmezse, önümüzdeki çalışmanın gün ışığına çıkması için de yapılması gereken ince işler vardır. Yazarın olmazsa olmaz hüneri bundan sonra başlar. Okurdan önce kendisinin okuyup tat alması, beğenmesi önemlidir.

Yazdığımız metindeki olası yorgunluğu görebilmemiz için, öncelikle sesli okumalıyız. Böyle okuduğumuzda, duvara çarpan sesin oluşturduğu kimi çatlakların kulağımızı tırmalaması benzeri ilk uyarıyı bize duyuracaktır.

“*Madenci Öyküleri-Çılgılık*” kitabında yer alacak öyküleri okurken, bir çoğunda anlatım bozukluğu, anlam tekrarı; öyküye uzak sayılacak karakterlerle mantık hatalarının yanı sıra, gereksiz sözcüklerin metni adeta işgal ettiği görülmektedir. Bazı benzetmelerin öykünün temasına uygun olmadığına; kurgu bütünlüğünde bozulma ve zaman kopmaları yarattığına; yazarın anlaşılma kaygısıyla, kimi ayrıntıları gereksiz yere sıkça yineleyerek öyküyü uzattığına tanık oluyoruz. Öykü kişilerinin konuşmalarında kültür düzeyine dikkat edilmediğini de gördüm. Bazı anlam bozukluklarını ancak yazarın sözcüklerini hareket ettirerek düzeltebildim. Bazıları düzeltilecek gibi değildi. (Söz aramızda, bazı sözcük ve anlam yanlışlarını da yazarından izin almadan düzeltmemin doğru olmayacağını düşünerek vazgeçtim.)

Dilimizdeki “ama, fakat, bir, gibi, sanki, üstelik, aslında, bu, daha doğrusu” gibi sözcüklerin sık kullanılması; doğal olarak kurtarıcı işlev görse de ana metni boğmaktadır. Metin içinde denetimi elden bırakmamalıyız. Cümleye yük getiren bu sözcükleri dikkatle ayıklayarak eşanlamlılarını kullanmalıyız.

Anlam tekrarlarına örnek:

“Çoluk çocuk yola döküldük, küçümen çocuklar ve ürkek kadımlar.” Cümleye az dikkat edildiğinde, yazar “Çoluk çocuk” diyerek zaten anne ve çocuklardan söz ediyor; yeniden “küçümen çocuklar” vurgusuna gerek var mı?

“Gül’ün iş seyahatlerine bir de çorak, üstünde ot bitmeyen topraklarla çevrili, İç Anadolu’nun...” Çorak, bilindiği gibi üstünde ot bitmeyen anlamına gelmektedir. Yazar ya çorak kelimesini kullanmayacak ya da “üstünde ot bitmeyen” diye açıklama yapmayacak. Öyle sanıyorum ki yazarın kaygısı anlaşılmalıdır. Oysa bizim anladığımızı okuyucu da anlıyor. Aman aman, okurun anlayışını küçümsemeyelim.

Yine bir yazarımız, “Kibrit sönu sönuveriyor ikide bir.” diye yazıyor; “kibrit sönu sönuveriyor” demek, zaten ‘ikide bir’i karşılamıyor mu?

Anlam bozukluklarına örnek:

“Eve doğru ilerlerken yeni bir hayat var, herşeye yeniden başlıyor gibi hissediyordu.” Bu cümleyi okuduğunuzda anlam bozukluğu kendini gösterirken “yeni bir hayat var” ya da “herşeye yeniden başlıyor” olması anlam tekrarını göstermektedir. Oysa cümle “Eve doğru ilerlerken her şeye yeniden başlıyor gibi hissediyordu” diye kurulsaydı, hem anlam bozukluğu hem de anlamın tekrarı olmayacaktı.

“Annesi sütü getirip tutuşturdu eline. Babasınınkini geçirdi içeriye.” Öykü anlatıcısı konuşma dilinde zorlayıcı

ve anlamı bozuk bir cümle kurmuş.

“Çocuk kalbime öyle doğuyordu ki, tepişen ayaklarımız altında, toprak, derinden derine bir öfke kabarıyordu.” Söylenmek istenen tam olarak anlaşılamiyor. Anlatılmak istenen çocukların tepişen ayakları mı? Yoksa çocukların ayakları altında tepişen toprak mı? Derinden derine kabaran öfkelenen toprak mı?

“Sonra duyulur bir “çok şükür” etti.” Cümle “Sonra duyulabilir bir tonla ‘çok şükür’ dedi.” olsaydı anlam bozukluğu olmayacaktı. Eminim ki sesli okunmuş olsaydı bu çatlak cümle hemen anlatıcısına kendini gösterecekti.

Mantık hatalarına örnek:

“Uyuyan bir zaman; acıkmayan, yorulmayan, uyuyan ve uyumayan bir zaman.” Kısa bir cümlede hem anlam tekrarı hem de mantık hatası gözümüze çarpıyor. “Uyuyan bir zaman;” ın açıklaması yapılırken ardından “uyuyan” diyerek anlam tekrarı yapılıyor ve bunu cümlenin mantığını altüst eden “uyumayan bir zaman” izliyor. Karar vermek gerekmez mi, uyuyan zaman mı, uyumayan zaman mı? Yazar metninde bulunan her bir sözcük ve cümle üzerinde ince ince çalışmalıdır.

“Ekmeği de iki yana doğru ayırdı.” Okuduğumuz öykü bütününde gerçekte bölünen ekmekten söz ediliyor. Ekmek iki yana ayrılır mı?

“Köy nohutu taşı olur, dişini kırar adamın. *İç yağıyla da pek lezzetli olur mübarek.*” Yazar iki ayrı cümlede aynı sesi vermiş. Oysaki öykünün bütününde verilmek istenen farklı iki sestir. Yazdığımız metinleri beste yapar gibi yazmalıyız. Okuyucu metnin müziğini duymalı. Dinlediğiniz müzikte nasıl tek ses yoksa metniniz de öyle olmalı, yoksa okuyucu bir süre sonra yorulur ve okumayı bırakır.

Metinde Tanrısal anlatım ve ben anlatımı kullanırken dikkat etmemiz gerekiyor. Tanrı herşeyi bilen, gören olduğuna göre, yazarken bize geniş anlatım olanağı sağlar. Ancak “ben” anlatımda işimiz oldukça zordur. Yazarken, ancak görebildiğimiz kadarını yazabiliriz. “Karanlıkta kadın koşuyordu. Paltosunun içindeki beyaz kazağın kan içinde olduğunu görüyorum.” Cümleye dikkat ederseniz “ben” anlatımda, karanlıkta koşan kadının paltosunun içindeki beyaz kazağın kan içinde olduğunu anlatıcının görmesi mümkün mü sizce?

Bir de yazılan metinlerde “Tanrısal” anlatımda yazar önce güzel bir dil kullanırken birden metnin konusu olan ana karakterlere göre ön plana çıktığı, espri yaptığı, karakterlere müdahale ettiği, onlar yerine yorum yaptığı, karakterlerin şivesine göre konuştuğu görülüyor. Oysaki karakterleri ön plana çıkarmak ve yorumları diyaloglarla ya da iç seslenişlerle karakterlere bırakmak öyle sanıyorum ki yazdığımız metni güçlendirir. Böylece karışıklığı da önlemiş oluruz Elbette ki baştan sona kadar şiveli, yorumlu tanrısal anlatımlı metinler yazılabilir. Ancak dediğim gibi

karışıklığa meydan vermeden yazmak önemlidir.

“Onu saymıştık ve sevmiştik” Metnimizde rahatsız edici ekleri atmamız gerekiyor. “Onu saymış ve sevmiştik” ya da “**Onu sayıp sevmiştik**” diye cümleyi düzelttiğimizde kulağımıza ses daha hoş gelmektedir.

Yüklem, cümle sonunda metni yoruyorsa, bunu sonda değil de cümlenin ortasına alarak bu yorgunluğu önlemiş oluruz.

Doğal olarak, noktalama imleri de önemlidir. “... güneş sağlık ocağı önünde...” cümlesinde anlatılmak istenen “güneş sağlık ocağı” değil; “sağlık ocağının üzerine doğacak olan güneş”tir. Cümlede “güneş”in önüne (,) veya (;) konulduğunda anlam yerini bulmuş oluyor.

Uzun cümleler çok kere metni yorduğu gibi, yazarı yanıltıp yanlış yaptırabilir. En sağlıklı kısa cümlelerle yol almaktır.

Bir yazarın, yazma eyleminde gereksinme duyacağı şey kaleme\kağıttan önce bir sözlük ve bir yazım kılavuzudur. Olanagımız ölçüsünde Türkçe Sözlük’ün yanı sıra atasözleri ve deyimler, yakın ve karşıt anlamlılar sözlüklerini de edinmeliyiz.

“*Madenci Öyküleri-Çığılık*” Öykülerinin bir çoğunda görülen bu ortak hataların ise yazarın öyküye kendini

kaptırması sonucu olduğunu düşünüyorum. “*Madenci Öyküleri-Çığlık*” Öyküleri duygu yoğunluğuyla yazıldığı kadar yeterince inandırıcıdır da.

Burada özetlemeye çalıştığım “Metin Yorgunluğu” çalışmamla ilgili bu bilgilerin hem yeni yazmaya başlayanlara, hem de okurlara yol göstereceğini ümit etmek istiyorum.

Tekgül Arı

İÇİNDEKİLER

Önsöz	III
KİTAP HAKKINDA	V
METİN YORĞUNLUĞU	XIII

ÖDÜLLÜ ÖYKÜLER

Münevver İzgi	24
KIYMETLİDİR MADENCİ KARISI (I.Ödülü)	25
Serap Gökalp	32
SİSİN İZİ (II.Ödülü).....	33
Hande Baba	46
ÇANTAMDAKİ KUVARS (III.Ödülü).....	47

MANŞİYON ÖDÜLLÜ ÖYKÜLER

Emine Emel Balcı	54
HELAL	55
Alaaddin Kara	68
ŞARK OCAĞINDA ÜÇ VARDİYALIK BİR OYUN	69
Erhan Ceylan	86
KÜÇÜK SESLER	87

SEÇİLEN ÖYKÜLER

Leyla İpek	96
SESSİZLİK	97
Ali Rıza Belgin	102
KÖMÜR OCAĞINDA.....	103

<i>Gülçin Karaş Duman</i>	108
KARA VAPURU	109
<i>Erdem Şimşek</i>	118
YERYÜZÜNÜN YERALTI.....	119
<i>Ekrem Murat Zaman</i>	124
YERALTINDA CAN KARDEŞİM, YANIMDA ARKADAŞIM.....	125
<i>Beyhan Özdem Duffey</i>	138
SON MEKTUP	139
<i>Yeliz Düşkün</i>	154
IŞIKLAR	155
<i>Ayşe Akaltun</i>	164
HİÇ DOĞMADIN	165
<i>Ferit Sürmeli</i>	172
MEHMET	173
<i>Ruşen Ergün</i>	176
YEDİ PUAN	177
<i>M. Eren Göksel</i>	184
BABAMIN İKİNCİ MEKTUBU	185
<i>Tarhan Gürhan</i>	198
YERALTINDAKİ GÖKKUŞAĞI	199
<i>Seviye Merih</i>	214
DÜŞ OLUP AKMA SIRASI	215

Özgeçmişler,
öykücülerin gönderdiği bilgilerden derlenmiştir.

MADENCI ÖYKÜLERİ ÇIĞLIK

2007 Yılı

Madenci Öyküleri Yarışması

Yayına Hazırlayan:

Tekgöl Arı

Münevver İzgi

Emekli resim öğretmeni. Değişik illerde sekiz kişisel sergi açtı. Otuzdan fazla karma sergiye katıldı. Birçok yarışmalı sergide eserleri yer aldı. Bir resmi “Bursa kardeş şehir kapsamında Almanya, Darmstadt Kentinde sergilendi ve Alman basınında yer aldı. Yağlıboya ve pastel çalışmaları da var ama ağırlıklı olarak suluboya çalışıyor. Çeşitli özel ve resmi koleksiyonlarda resimleri var.

Ressamlar Derneği ve Eskişehir Sanat Derneği üyesi.

Resim çalışmalarının yanı sıra edebiyatla da ilgileniyor.

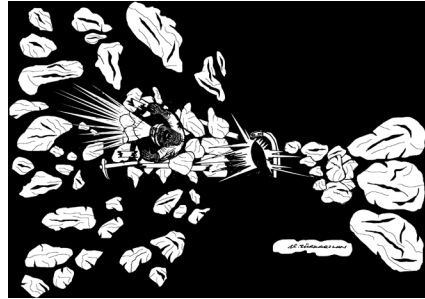
Öykü ve şiirlerinin bazıları değişik dergilerde yayınlandı.

Bir öyküsü: 2005 I. Eskişehir Sanat Derneği öykü yarışmasında “mansiyon” aldı, bir şiiri de “ayın şiiri” seçildi.

Eskişehir Sanat Derneği’nin düzenlediği geleneksel sanat ödülleri kapsamında; 2007 Eskişehir Edebiyat Ödülü verildi.

‘Mehseti’ Şairler Meclisi, “Şaire Mehseti Gencevi” adına onur ödülü aldı. (2008)

Eskişehir’de yaşıyor.

(I.Ödülü)

KIYMETLİDİR MADENCİ KARISI

“Bir varmış bir yokmuş...” diye mi başlar bütün masallar?

Bir varmış bir yokmuş... Allah'ın kulu çokmuş!

Çokmuş... Çokmuş...

Çokmuş da; kimi yatağında, kimi sokağında... Kimi yer üstünde, kimi yeraltında yaşar gider; vakti zamanı gelince de ölüp gidermiş. [... Miş... de!.. “Miş”ler kimine türkü olurmuş, kimine ağıt!]

“Ölüp gidermiş... Vakti gelince!.. Vakti gelince!.. Vakti gelince!.. Vakti...”

... Korkuları gölgede bırakıp; korunaklı bir evde, rahat döşeklerinizde derin uykulardayken siz...

“... Nenni de bebeğime neeenni...”

Elleriyle karnını sımsıkı kavırıyor. Bacaklarını toplamaya çalışıyor.

“Kal olduğun yerde bebeğim. Zamanı değil! Sen de gidersen dayanmam.”

“... Sen de gidersen!... Sen de gidersen... Gittin mi Halil?”

Tüm dünya koskoca bir uğultuya dönüyor.

“Susuuun... Susun artık! Çekin ellerinizi üzerimden. Uyumalıyım ben. Bebeğim de uyumalı. Uyandığımda mor menekşeler açmalı yeniden. Çiğdemler nergisler sarmalı her yeri.”

Uyanırken görülen bir düş gibi devşiriyor başkalarının karabasanlarını.

“Maden kuyusunda havasız kaldım
İtildim, kakıldım, dermansız kaldım
Yoksulluk yüzünden, çaresiz kaldım.”

Düş içinde bir düşün peşinden gidiyor.

Kuyulara dalıyor; vuruyor kazmayı, geçmişin

göçüklerine. Dinliyor; dokunuyor korkunun soğuk gövdesine. Umarsız bekliyor, konuşsun diye, bir ölü evi çılgınlığında ki ocaklar!

Gün, günlere uzuyor; gazetecilerin flaşları, güvenlik görevlilerinin ve madencilerin koşuşturmaları, ağlamalar, feryatlar arasında arama kurtarma çalışmaları sürüyor.

Sağlık ocağının önü ana baba günü. Hep yürek korkusu ile beklenen bildik görüntüler.

O kargaşada her ambulans gelişinde insanlar gözyaşları içinde, bağırsı çağrış kapiya hücum ediyorlar. “Haliil!...”. Anneler, babalar, eşler, çocuklar her ceset çıktığında koşturuyorlar; yaralıları, cesetleri teşhis etmeye çalışıyor, kömürleşmiş, parçalanmış cesetlerin üstüne kapklanıyorlar.

Kadınlar, yürekleri parlayan bağırsı eşliğinde dizlerini dövüyor, korkmuş ve şaşkın çocuklar incecik sesleriyle onlara katılıyor; her tür erkek sesinin de karıştığı curcunalı bir koro sarıyor ortalığı.

“Yeminliyim demiştim; varmam demiştim madenciye. Yıkamam demiştim kömür kirini. Kulağım tetikte bekleyemem!”

“Ondan mı oldu bunlar? Cezalandırıldı mı sevgim?”

Düş içinde gerçek; gömülmeyi bekleyen bir ölü gibi çarpıyor karanlığına. Gövdesini yakıp, ruhunda boğuluyor.

“Şu ağlayanlar da kim?.. Halil’e mi ağlıyorlar, kendilerine mi?”

Yoksa yanarak; göçükte kalarak ölen, ya da kör, topal, felçli yaşayarak ömür tüketen yakınlarına mı?”

Yüzünü avuçluyor. Sahip olmakla kaybetmek arasındaki sınırdaki kayboluyor.

“Tanıyamamışlar Halil’imi. Nasıl da umutlanmıştım çıkanların arasında olmayınca! Yokmuş yüzü. Kopmuş kolu bacağı. Yanmış, kavrulmuş. Nasıl da patlamış patlayasınca! Ah Halil’im... Göremedi bebeğini.”

“Bu şirket çok para veriyormuş kalanlara kız!..”

“Vay anam, bizimkiler havaya gitti!”

Beyni zonkluyor; yeniden savruluyor uçurumlara. Kan tüküre tüküre ölen babasını; ezik kavruk anasını görüyor. Bu akan kan babasının mı? Yok yok tükürükten bu kadar kan çıkmaz. Hem niye onun altından aksın ki?

“Bu ağır koku, ne kokusu?”

“Kömür damarlarını yarıp, kömürü yer üstüne çıkarmak hüner ister... sabır ister. Değil mi Halil'im? Zamanında önlem alınmazsa kömür kendiliğinden... Tutuştu mu? Yanıyor mu için için?.. Patlayacak yetişin!.. En derin yerindeyim göçüğün. Her yerim kömür balçığı! Halil!.. Neredesin Halil? Kurtar bizi!”

“Yeter bağıştıkları!.. Yeteer!.. Bırakın bebeğimi. Dokunmayın bana!.. Haliil!

“Paraları hemen ödüyorlarmış hem de...”

Dizi dizi tabutlar geliyor. Kazayı yeni haber almış insan seli bitmek bilmiyor. Gece gündüze karışıyor güneş; sağlık ocağı önünde ağlayan, haykıran; kocasının, oğlunun, kardeşinin, babasının, amcasının, cesedini arayan madenci yakınlarının üzerine doğuyor.

“Kazma seslerini bile duyamadan gitmiş yiğidim. Bir umutsuz!

“Kuyulara sığmaz bedeni, sedyelere nasıl sığıdı?”

“Çıkıyor kömür karası. Karabasanım oluyor düşlerim.”

Bir gün daha bitti... Yaşayamadığınız bir gün daha!

“Devletimiz görev başında. Yaraları saracaktır. Olay ihmalden kaynaklanıyorsa sorumlulardan hesap sorulacaktır”

“Çok para vereceklermiş, çook!”

“Paranız batsın!.. Haliil... Koç yığdım. Bebeğim!”

Kimse yok mu?

“Aradan yıl geçti. Kimseler kalmadı ortalıkta.

Şehirden uzak, dağ başlarındaki ocaklarda, toprağın metrelerce altında, yine yüzlerce insan seni soluyor.

Yaşananları kanıksadı insanlar. Birkaç yılda bir yürekleri dağlar gider ölüm. Yeniden hayatlarını kurar kalanlar.

Başım eğik Halil'im... Duvağım solmadan ben de onlardan oldum. Gözyaşlarım çiçek oldu, gelin gülüşüm dondu dudaklarımda; mühürledim ağzımı. Yandı içim, kavruldu. Kucağımda bebeğimle geledim. Durduramadım onu; "düşüt"ünü geri aldı toprak; vakitsiz geldi yanına...

Sana sevgim hiç sönmedi. Ama ne derim; nasıl derim bilemem: Tek gelmedim.

Amca olacaksın yakında.

Serap Gökalp

Bursa doğumlu. Halen Bursa'da yaşıyor ve bir oto yan sanayi kuruluşunda çalışıyor.

Bir süre devlet memurluğu yaptı, istifa ederek özel sektörde çalışmaya başladı. Otomotiv, gıda, tekstil, çelik sektörlerinde değişik departmanlarda çalıştı.

İlk öyküsü Edebiyat-81 dergisinde 1983 yılında yayımlandı. Zaman içerisinde yirmiye yakın öyküsü Yeni Olgı, Kıyı, Karşı, Yaklaşım, Yazko, Papirüs, Agora dergilerinde ve Bursa'daki yerel dergilerde yayımlandı. Halen bazı edebiyat dergilerinde de yayımlanıyor.

2002 yılında Astak Kum Saatinde Akarken adlı öykü kitabı Sistem Yayıncılıktan çıktı. Halen yayınlanmamış bir romanı ve iki öykü dosyası bulunuyor.

Geçmiş yıllarda. Yeşiller Partisi, Yeni Yüksektepe Kültür Derneği'nde çalıştı. Halen Edebiyatçılar Derneği üyesi.

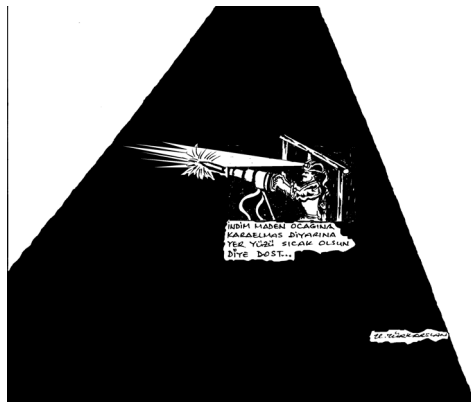

SİSİN İZİ

Sisler içinde yitirilmiş bir gün olacağını bilemezsiniz. Yürürken birden bire ayaklarınızı yitireceğinizi, arabaların hareketli bir çift ışıktan ibaret olacağını. Bu narin ve tehlikeli duvar yüzünden kıpırdamaktan korkacağınızı. Çocuklarınızı, evlerinizi, sokaklarınızı hatta rüzgârı bile yutuvereceğinden kaygılanıp, ötesini göremediğiniz pencerelerden dışarı kaygıyla bakacağınızı.

Araçların kaza yapacağını, onları aramak için yola çıkan kurtarma aracının bir elektrik direğinde ya da bir yol ortasında kala kalacağını. Cankurtaranların çaresiz mavi ışıklarının, sis içinde çırpınmaktan başka bir şey yapamayacağını. Belediye çukurlarında insanların öleceğini ve hırsızların bayram edip dört bir yana saçılmışken, yollarını yitirip karakollara sığınacağını. Siste ne olacağını bilemezsiniz.

Kadın şimdi bir kömür galerisinin göğe bakışıyla

bakıyor. Yüreği 450 metre derinlikte atıyor. Sümüksü sıcağın şlap şlap seslerini duyuyor. Vagonlar yanıp sönen raylardan, karanlığın yüreğine kayıyor. Susuzluktan çatlamış dudaklarıyla küf kokulu ocak ağzı, işçileri emip yutuyor. Sonra öğüttüğü vardiyaların kara çekirdeklerini tükürüyor.

Bunca görmüş geçirmiş, üççeyrek asrı geride bırakmış Mustafa Efendi, ilk olarak bir kadının bakışlarından tedirgindi. Ama itiraf etti; ondan değil, birazdan kendini yenik hissedecek, kaygısı bundan. Kasketini geri itip kafasını biraz havalandırdı. Pandizot kenarlıklar derisine yapışmıştı. Kadın bu hareketi kaçırmadı. Bunca direnmesine rağmen yaşlı adamın çözüleceğinin işaretiydi bu şapkayı geri itmek, sonra çıkarıp tozluymuşçasına pat pat elin tersine vurmak. Adamın kırış kırış yüzünden farksız, kullanılmaktan iyice büyüyüp yıpranmış, toprak, taş ve çimentoyla zora koşulmuş eller, kasketin gölgeğini eğip bükerek:

“Bunu yapamam hanım, benden olmayacak bir şey istiyorsun.” deyip kasketi tekrar başa takan eller... Hiç sesini çıkarmadı kadın. Bakmayı sürdürdü. “Yaparsın.” diyordu gözleri. “Yapacaksın.” diye duruyordu sırtı. “Yap ne olur.” diye yalvardı hafifçe kabaran gözyaşları adama.

Ağaç köklerinin dibinde belli belirsiz bir sis, birdenbire... Şimdilik masum gözüktüğünü, hatta sevimli olduğunu düşündü yaşlı adam, bakışlarını

kadından kaçırdı. Kısa saplı madenci küreği, sapı duvara dayanmış öylece duruyordu. Duvar maden duvarına benzedi ansızın. Tahta sap, parlak ve kaygandı; kazmanınki de öyle. Bazı ellerine tükürmesi gerekiyordu kullanırken. Dinamit patlatılmış, kayalar temizlenmişti. Tahkimler sağlamdı, ama kömür damarı çok inceydi. Önce eğik çalıştık, sonra ben yatarak çalışmaya başladım. İşte bu kazmayla. Kürek duvara dayalı duruyordu, aynı şekil. Sıcak. Abidin Usta eski usul, panonun üst ucunu yeryüzüne irtibatlamıştı, ama soluğum havaya yapışıyor, ağzımdan içeri giremiyor gibiydi. Çavuş canımı sıkmişti; ver ediyordum kazmayı kömüre. Yedekte Hüseyin vardı. Burnu çelik çizmeleri zemine yapışıp koparak benim öfke parçalarımı, küfürlerimi, çavuşun orasını burasını taşıyordu dışarıya. Islak ve karaydılar. Arada tükürüyordum sinirimden. Tükürüğüm sıcak ve kara... Soluğum, yediğin, düşlerin kara olur madenciysen. Kömür bencildir, kaplar, içine işler, gözünün gördüğü tek şey kömür olmak zorundadır. Yoksa kıskanır, üstüne kapaklanır anlamazsın. Sen kendini madendeyim sanırsın çoktan imam efendiyle yalnız kalmışsındır. İmam seslenir: 'Makbule oğlu Mustafaaa!' Kalkmak istersin, başın tahtaya çarpınca anlarsın; burası mezardır, başındaki imam. 'Eyvah ben ölmüşüm!' dersin, ama elbiselerini çoktan ölü yıkayıcısına vermişler, ayakkabılarını kapının önüne

koymuşlardır. Bre aman! Yedi gün evinin etrafında dönenir durursun.

“Bunu yapamam bayan” dedi gene ve sesi sessizliğin içinde pek fena durdu gibisine geldi. Sesi mi fena durdu, yoksa sözcükler mi tam yerini bulmamıştı, pek emin olamadı. Belki tüm diyeceklerini bitirmiş, tüm gözyaşlarını tüketmiş kadının suskunluğu yüzünden. Otlar çıtırdıyor; çıtırtı sesinden nefret ederim. Kadın, uzayan bekleyişinin adamı daha beter daralttığını keşfettiğinden beri sürdürüyor sessizliğini. Yaşlı adam buldukları yerin tüm seslerini duyuyor olmasına karşın, onun algıları kapalı. Ne bitkilerin kokularını ne toprağın kokusunu ne keskin ışıklı kuş seslerini... Herhangi birinin yapabileceği gibi bir şeylerle oyalanmak-bir kumaş parçasını katlayıp açmak- bir söküğün ipini çekiştirmek- parmaklarını çitlatmak-yerine paslı ayaklı bahçe sandalyesinde kaya duruşunu koruyordu. Yüzünde hiçbir duygu belirtisi olmaksızın; sadece Mustafa Efendi’yi vicdan azabıyla titreten, her an taşmayı bekleyen gözyaşı buğuları... Ağlasa belki yaşlı adam rahatça “Olmaz.” diyecek, ama hiçbir şey yapmıyor olması...

“Karnım acıkmıştı, öğlen yediğimiz elma, ekmek çoktan bitmişti içimde. Sıcak. Ben bir şey duymuş değildim. Kendi tıklamalarım ve ötekilerin toklamaları sade... Hüseyin, can havliyle koluma yapıştı. Parmakları terden, kömür tozundan kaydı kollarımın

üstünde:

‘Dinle!’ dedi.

‘Ne var?’ dedim, durmak istemiyordum. Kömür öfkemi alıyordu çünkü.

‘Çıtırtıyı duydun mu?’ dedi gözleri havalandırma bacası gibi. Sıkıntıyla yere baktım; kara, sonra ona; kara

‘Yoo’ dedim. Saçmalıyor bu velet.

‘Çıtırtıyor, nasıl duymazsın!’ dedi.

‘Tahkimlerde mi?’

‘Hayır be adam, kömürü dinle!’

Kısa saplı kürek kayıp yere düştüydü, şu kürek işte. Has....r! dedimdi can sıkıntısıyla. Küreğin düşmesine değil de çıtırtıya. Tam o sırada ‘Kaçın!’ diye bağırды biri. ‘Göçük geliyor!’

Madenin sakın, zamanının küflü kokusu ve kudurduğu zamanki yumurta kokusunu duydu, çenesini sertçe çevirdi, savuşturmak için. Kokular yok oldu.

Kadın, yedi gündür her Allahın günü geliyor, onu hep uzaktan gördü. İki günden beriye adama musallat oldu. Adı Belkıs Erk, ama Mustafa Efendi bilmiyor. Belkıs Hanım diyor ki; “İstersen sen görmezden gel, ben tek başıma başarabilirim. Eğer bunu suç görüyorsan yani... Ama senin çarçabuk yapacağın iş için saatlerce

uğraşmak zorunda kalacağım. Biri görürse sana olur. Hiç kazma kullanmış değilim; çünkü kürek de. Ama olsun. Yapabilirim. Yeter ki izin ver. Dahası yardım edebilirsin. Bunu yapabilirsin. Hem emeğinin karşılığını vereceğim söz. Ne olur.”

Yaşlı adam, sade aklıyla bu isteğe hiç mi hiç anlam veremiyor. Kabullenmeyişin, reddedişin gerisindekileri anlamaktan çok uzakta. O çoktandır yitiriş yaşamış değil, hayli zamandır kimsesi yok, o yüzden. Rahmetliler onları çok yorduğunda, birlikte sigara içip, tepeden aşağıları kömür madenlerini seyrettiği bir yardımcısı var sade, o kadar. İnsanlar onu yok mu sayar, yoksa kazanılmış bir görünmezliği mi vardır nedir, kimse Mustafa Efendiye bir şey demeyi akıl etmez ki. Bir kadınla en son ne zaman konuştu, sözgelimi hatırlamıyor. İki gün öncesine dek. Bu geldi ve oraya; o paslı bahçe sandalyesine temiz memiz olmasına aldırmaksızın oturdu, konuşmaya başladı. Ona:

“Ne işin var senin bu toprakla ?” dedi, bunu sordu ilkin.

“Ne işim olacak? Bunda sorup soruşturacak bir şey yoktur; iş çıkar, yaparsın. Bazı günler; şu mübarek melek gün boyu hiç dinlenmedi mi? diyessin gelir yorgunluktan, ama yine de toprağı kazar durursun” dedi Mustafa Efendi.

Mübarek meleği çok eskiden tanıyor. Yeraltında

sık karşılaşılr. “Artık madene inmem ben, bu işi yapamam.” dediğinde Hüseyin bez bebek gibi sallanırken kollarında, başkasını bulamayıp bu işe mecbur kalacağını, yine toprağı kazacağını bilmiyordu. Kazmasıyla küreğı de...

Çaresizlik duyuyordu, biraz da hüzün. Bütün kapıları zorlanıyordu şu anda. İçeride sıkışıp kalmıştı, bağırıyor ve dışarı çıkamıyordu. Hüzün bulutları ağır öbekler halinde daima bulunmuştur çevresinde, biri gelir, biri gider. Burası büyük, çok büyük, tüm hüzün bulutlarını barındırmaya yeter...

“Şimdi o senin çocuğun olsa...” demişti kadın birden bire. Kimsesi olmadığını söyledi yaşlı adam; ayakkabısının burnunu yere vurarak. “Sana çocuğı olmak nasıl bir şey anlatayım.” dedi kadın. İki gündür anlatıyor. Sesinde koyu bir siyahlık. Kaplayıcı buyurgan renk. Onun olduğı yerde diğerk renklerin sesi çıkmaz. Tıpkı madende tüm renklerin suskun olması gibi.

“Analar hiç yalnızlık hissetmez.” diyor inançla. “Neden biliyor musun? Çocuk yeniden doğuştur da ondan. (Gözlerini patlatıyor.) Sanki biri sana bir fırsat daha vermiştir. Keşke şunu yapsaydım falan dersin ya hani. (Örtüsünü kulaklarının arkasına sıkıştırıp öne doğru eğiliyor.) Çocuğı da öğrettin mi, o da başardı mı, keşkenin birini siliverirsin gider işte! Anladın mı? Parmakları ölümsüzlük kapılarını açar sana. Onun çocukları da ona, anladın mı beni? İki ayna arasında

durur gibi çoğalırısın işte. Oğlumu kucaklamadan önce ne yapıyordum bilmiyorum.”

Yaşlı adam onun tüm yaşam öyküsünü, tüm duygularını biliyor şimdi. İlyas'ı da. Yalvarmalarını, baskıcı tutumunu, yorgunluğunu biliyor. Ne denli kararlı olduğunu ve yetmiş beş yaşındaki birinin onu durduramayacağını da. Ama alınanın geri verildiği nerede görülmüş? Verilmez ki... Yaşlı adam bunu biliyor. Bir de kendi vazifesini. Derinlikli duygularla işi olmaz onun, anneliği nereden bilsin?

Ona, bebeğin karnında ilk seçirişini anlatıyor, sonra emzirirken göğsünün üstündeki küçük bir elin, meme kaçmasın diye onu nasıl tuttuğunu, saçlarının nasıl mersin ağacına koktuğunu... Adı neden İlyas anladın mı şimdi? Hayır, anlamış falan değil Mustafa Efendi, sessizce bakıyor. “Çocuk rüyadır; kehanet doludur ve kehanetler kendini gerçekleştirebilirler.” diyor Belkis inançla. “İlyas uyanış demektir, bunu biliyor musun peki?”

Hayır, Mustafa Efendi bunu da bilmiyor... Sık nefes alıyor şimdi kadın, soluğu dar yerden çıkıyor. Durup dururken oldu bu, Mustafa Efendi kaygılanıyor. Uzun bir konuşmanın sonrasında suskunluk meydanında -öyle ortalık yerde-kala kalmış, uzaklardan bakıyor artık.

Gökyüzünden esrarengiz bir elin koparıp serpiştirmeye koyulduğu sis parçaları toprağı örmeye

başlıyordu.

Seğirip sürdürüyor; “Benim ömrüm o. Uzamasını yürek çarpmasıyla beklediğim. Oysa bu olup bitenler sis içinde kaybolmaya benziyor. Öyle şaşkınım ki, hiçbir şeyi yerine koyamıyorum. Anlıyor musun? Parmaklarımın arasından akıp duran şey yüzünden çaresizim. Üzüntümden şaşkın. Bir hata oldu, biliyorum bu düzeltilmeli. Onu arayıp bulmamı bekliyor İlyas.”

Adam, lütfen yavaş olmasını istiyor. Ömrü boyunca karşılaşmadığı kadar çok duygu keskinliklerinden paramparça çünkü. Yavaş, artık kaldıracak durumda değilmiş gibisine geliyor, kadının kederinin sızıntısı, iki gündür bu ihtiyarı sessizce kuşatmış durumda; kurtulamayacağını ve çıkış için sadece onun dediğini yapmak zorunda olduğunu sezinliyor yaşlı adam gene.

Onun: “Bir insan kılına varan dek hayat, hayat derken, sen burada nasıl çalışabiliyorsun?” diye çıkışmasına da; “Belki de ölümden saklanmak içindir, ne dersin?” diye yanıt veriyor.

Adamın söylenenleri dikkatle dinlediğinden kuşku yok. Belki bu yüzüne vurulanlar yüzünden acılar içinde kıvrandığı da söylenebilir, ama yinede bu istek olağandan farklı; bunun ötesinde uygunsuz geliyor.

“Tamam, tut ki dediğini yapmış olsun. Para falan da istemiyor. Tut ki yaptı, ne değişecek ki? Değişen bir

şey olacak mı? O güzel kokulu saçlı oğulun büyümesini yeniden izlemeyi, vücudunun serpilmesini tekrardan yaşamayı mı umuyor? Peki ya kahkahası rüzgâr olup evin içinde mi dolaşacak sanki ? Hayır. Sadece gördüğün seni çıldırtacak. Bir kadın, bir ana yüreği bunu kaldıramaz ki! Neden bu işleri kimsesiz ve ruhu kurumuş erkeklere yaptırıyorlar sanıyorsun kadın? Bir erkek dayanabilir de ondan. Hele bu duyguları bilmiyorsa... Ha bu mermer taşlar, ha bedenler, onun için fark eden bir şey olmaz ki.”

Kadın, bu gün susuyor. Tüm söyleyeceklerini söyledi çünkü. Tepeden tırnağa bir yakarış olmuş duruşu; başörtüsü direniyor, bakışları direniyor. Yaşlı adamınsa kavrayışının dışında bu yaşadıkları. Annesini anımsamıyor ki, bir öksüz o. Babası madende kalınca çalışmaktan ciğeri üşüyüp ölmüş anası. Ana bildiği ninesini yedi yaşında yitirdiğinde de kimse onu teselli etmedi. Olmuş bitmiş bir şey için üzülme boşunadır, o zaman öğrendi. Ninesini sever miydi? Şalvarının büzgüleri, pazen gömleği serindi kucakladığında. Başı yarıldığında, yaraya tütün basıp üflerken, nefesi sevgi olmalıydı. Göğsüne bastırıp hafifçe iki yana sallarken, ikisi birden beklemişti-çocuk ve ninesi- çocuğun acısının geçip gitmesini. Bu sevgi miydi?

Belkis, Mustafa Efendiye: “ Bir delikanlıyı sabah uyandırmak için seslenirken kendi gençliğinin yataktaki kaygısız ve yepyeni, uyanması demek

olduğunu... İlyas'ın”

“İyi ya,” dedi Mustafa Efendi, “Bak bunlar ne hoş kokulu anılar. Onları öylece taze korusana. Paramparça edeceksin.”

“Olmaz,” dedi kadın. “Sen bunu anlayamazsın. Mezarı açmalıyız. Biliyorum ki orada değil. Bir hata oldu, ama gözümle görmeliyim, anlasana. O zaman bana onu geri verecekler. Uyanacak.”

Artık sis meraklanmış, her köşe bucağı yoklamaya niyetlenmişti, yaşlı adam sigarası ağzında yavaşça kalktı. Sanki hiç direnmemiş, hiç de korkmamış gibiydi. Kullanılmaktan sapları parlamış, madenin çalışkan ikizlerini; kazmayı ve küreği aldı. Zamanını hep açık havada geçiren insanların derisindeki kavrulmuşluk vardı ellerinde. Birbirine sürten parmaklarının derisi, sigara kâğıdı gibi ses çıkarıyordu. Rengi atmış çelik burunlu madenci botlarıyla, kadının düz ayakkabıları, patikada yürümeye başladılar. Pantolon diye bacaklarını saran kalın bez, diz yapmış, paçaları kırçılı çorapların içine tıktırılmıştı. Toz ve çamur yüzünden paslı bir renk almış kaba ayakkabılar; bir çift paslı havanda bir çift tokmak tıkrırdıyordu yürürken. Kadın dimdikti, siyah başörtüsü sırtının ortalarına dek iniyordu, gevşekçeydi kumaşı, titriyordu. Adamın sırtı kamburdu, kasketi başında, kulakları iriceydi, gözü seğiriyordu. Sigarasının dumanı, ikisinin arasından geriye doğru kayıyordu, sis ayak bileklerine..

“Hadi,” dedi kadın sabırsızca, “Hadi, sis bastırmadan yetişmeliyiz.” Kazma sesini saymakla başladı beklemeye, yandaki [Melek Şekercioğlu’nun ruhuna fatiha yazan] mezar taşına dayanarak. Kazmanın tahtaya değişiyle irkildi. Yaşı adam tekrar baktı ona; belki vazgeçer diye. Vazgeçmedi, sis dizlerine dek yükselmişti. Tahtaları elleriyle aldı mezarıcı, aşığı inmek için uygun bir şekil düşünürken son tahtayı da kenara koymuştu. Bir ürperti kalın derili ensesinden tüm omurgasına aktı; mezar boştu! Bir anlık dalgınlıkları yüzünden içeri sis dolmuştu!

“Gördün mü?” dedi kadın, sevinçle. “Sana demiştim. Artık onu geri almak için uykuya yatabilirim. Uyandığında İlyas da yatağında uyanıyor olacak ve bütün olanlar sis altında kalacak. Madene de inmedi ki zaten o. Hiç inmedi!” Yaşı adamın cebine aceleyle bir tomar kâğıt para sıkıştırıp etekleriyle eşarby savrularak mezarlıktan çıktı, sislere karıştı...

Anne uykuya yatıp İlyas’la uyanabilecek miydi, mezarıcı bilmiyordu. Kendisi uyandığındaysa eliyle kazdığı mezarı, el değmemiş olarak başucunda bir gülfidanıyla bulacağını da... Hıdırellez fidanı gibi dikenlerinde siyah kumaş parçasının nereden gelmiş olabileceğini düşünüp duracağını...

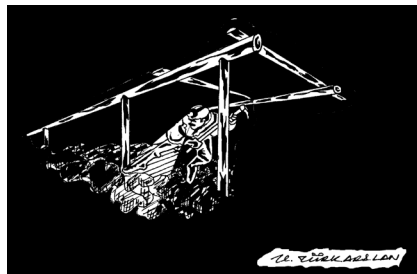
Sisler içinde yitirilmiş bir gündü. İlk ayaklarınızı kaybettiniz yürürken; arabalarsa tekerleklerini. Saat ilerledikçe havada yüzen kafalara dönüştü insanlar,

arabalarsa iki fardan ibaret oldu. Kıpırdamaktan korkar oldunuz çünkü; kimse nereye gideceğini kestiremiyordu. Hiç alışık değildiniz böyle bir ortama. Buralarda hiç sis olmaz ki. Çocuklar biraz sevinir gibi oldular, ama anneler gözlerini çıkararak; dışarı çıkmamalarını, alimallah kaybolacaklarını söyleyince, tüm keyifleri kursaklarında kaldı çocukların. Hele mezarlık neleri gizliyordu bilemezsiniz. “Ay bir rüzgâr çıkırsa de süpürse şu sisi.” dediniz. Ama ne rüzgârla süpürülecek gibiydi sis, ne de rüzgârın uyuşukluğundan kurtulacağı vardı. Ara sokaklarda sinsisi sesini dinlediniz, sessiz... Güneş çok sonra çıktı, renkli telleri pamukların içine saplanıp kaldı bir süre. Boyasız pamuk helvalar, yavaşça eriyip, gecenin karanlığında kaybolduktan çok sonra bile, sisli günün izlerini anlatıp durdunuz, tüm bacalarda...

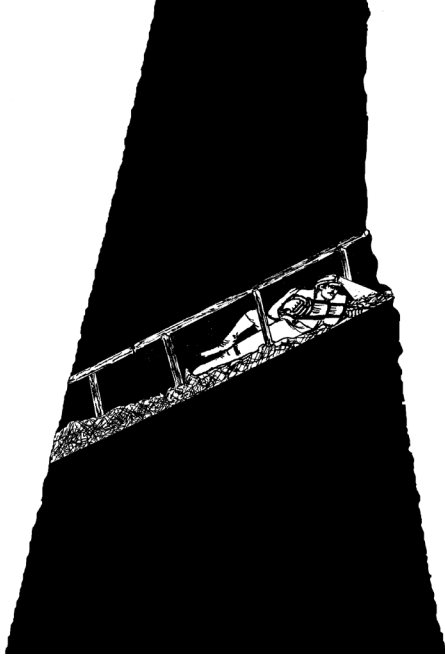

Hande Baba

22 Eylül 1968'de İstanbul'da doğdu. Edebiyat ve Felsefe tutku derecesinde bağlı olduğu iki yaşama alanı. Bu alanlarda sadece okumakla yetinmiyor, seminerlere de katılarak kendini geliştirmeye çalışıyor. Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı bünyesinde düzenlenen Yazma, Uygulamalı Yazma (Roman-Senaryo), Uygulamalı Öykü, Felsefe, Aydınlanma Felsefesi ve Sinema Tarihi seminerlerine katıldı. Bu seminerlerde tanıştığı arkadaşlarıyla "Perşembe Grubu" adıyla bir edebiyat grubu oluşturdular ve 2005 yılından itibaren düzenli olarak bir araya gelerek öykü değerlendirme çalışmaları yapıyorlar. Ödülleri: Petrol-İş Sendikası'nın teşvik ödülü-2007, Eskişehir Sanat Derneği'nin Mansiyon ödülü-2007, Menemen Seyrek Belediyesi'nin ikincilik ödülü-2007, Özgür Pencere Edebiyat ve Sanat Derneği'nin mansiyon ödülü-2007, Yılmaz Güney Kültür Sanat Festivali'nde yayımlanmaya değer-2007, Foça Belediyesi'nin üçüncülük ödülü-2008, Antalya Güllük Şiir Derneği'nin ikincilik ödülü-2008.

ÇANTAMDAKİ KUVARS

Ötüşen cızırtılı, acıklı kuş sesleriyle uyanıyorum. Yataktan kalkarken kendime söz veriyorum, “Bu kanarya zilini en kısa sürede değiştireceğim.” Gül, açtığım kapıdan fırtına gibi mutfığa geçiyor. Çaydanlığa su doldururken: “Çabuk hazırlan, kahvaltı yapıp çıkacağız.” diyor. “Nereye?” sorum havada asılı kalıyor. Uyumama izin vermediği gibi pazar sabahı keyfimi de elimden alacağı her hâlden belli. Ne olduğunu anlamayı sonraya bırakıp giyinmeye gidiyorum.

Belki sakinleşir düşüncesiyle kahvaltımı her zamankinden daha yavaş yapıyorum. Sormuyorum, ama gittikçe içimde büyüyen merakla anlatmasını bekliyorum:

“Acele et. Bitir çayını.” diyor.

“Eee yeter artık. Ne olduğunu, nereye gideceğimizi anlatsana.” derken mimiklerimle sınırlendiğimi belli ediyorum.

“Birlikte yürüyüş yapacağız.” diye cevap veriyor. Sesi öylesine öfke dolu ki, bir an söyleyeceklerinden ürküp susuyorum.

Gül, yıllardır koordinatörlüğünü yaptığım şirketin üretim müdürü. Çalışkanlığını, hayatında her şeyden önce işinin geldiğini pek dile getirmesek de biz Merkez'dekiler biliyor, onu fazlasıyla takdir ediyorduk. Son bir yıldır Gül'ün iş seyahatlerine bir de çorak, üstünde ot bitmeyen topraklarla çevrili, İç Anadolu'nun küçük kasabası eklenmişti. Ürettiğimiz yapı malzemesinin ham maddesi olan kuvarısı, artık dışarıdan almayacak, kendimiz çıkaracaktık. Tesisin her şeyiyle ilgileniyor, şirketin ona verdiği kötü arabayla gidip gelmekten hiç yorulmuyordu. Heyecanı pırıl pırıl parlayan gözlerinden okunuyordu. Maden mühendisi olarak mezun olduktan sonra uzun süre mesleğini yapabileceği bir iş aramış, ama ne yazık ki bulamamıştı. İşsiz geçen birkaç yılın ardından üretim departmanında çalışmaya başlamış ve yavaş yavaş yükselmişti. Şimdi eline geçen mesleğini yapma fırsatını şans olarak görüyor, ona sımsıkı sarılıyordu.

Evden çıkalı yaklaşık yarım saat oldu. Hâlâ konuşmuyor sadece yürüyor. Ben de yanında... Gül'ün sinir bozucu sessizliği bile baharı müjdeleyen havayı içime çekmemi engelleyemiyor. Görkemli bahçenin duvarına dayanmış yarım ay şeklindeki banklardan birine oturup sigara içmek istiyorum. Bir an ona, "Oturalım mı?" diye sormaya yelteniyor sonra vazgeçip en yakınimdaki banka yöneliyorum. Sigaramı yakarken: "Bir tane de bana versene."

diyor. Kullanmaz aslında. Konuşacak, anlatacak galiba:

“Ne zor şey bu ülkede idealleri olan bir insan olmak, hele ki maden mühendisi bir kadın olmak.” diyor. Şaşıyorum. Onu böylesine darmadağın eden şeyi daha çok merak ediyorum.

“Anlamadım,” diyorum.

“Zaten anlaşılın değil, yaşanan bir şey.” diyor. Sesinde her şeyi çözmüş, ya da her şeyi bitirmiş gibi bir ifade var.

“Ne olduğunu anlatsan artık,” diyorum olabildiğince sessiz.

“Yarın istifa edeceğim.” diyor. Bir an donuyorum. Benden cevap beklemeden devam ediyor.

“Dün Ahmet Bey aradı. Yeni tesise geçmemin doğru olmayacağını, hiçbir şey ifade etmeyen cümlelerle anlatıp, eski görevimde kalmamı rica etti.”

“Saçmalık bu... Sen ne büyük özveriyle oraya gidiyorsun. Üstelik en azından tesis oturana kadar orada gerekliisin. İşimizi bilmeyen birini oraya göndermenin kumar oynamaktan farkı yok.” diyorum inanarak.

İster istemez ona eşlik ettiğim seyahatlerden birinde bana: “Düşünsene,” demişti, “bu maden elime doğmuş bebeğim gibi olacak. Çıkarılmasından başlayıp işlenip, paketlenip, kamyonlara yüklenene kadar onu izleyeceğim.” “Aman! Benim dediğim yere zamanında ve hatasız sevk

et de... Gerisi senin olsun. İstedğin gibi büyüt madenini.” diye cevap vermiştim. Aslında aklımda binlerce soru vardı. Hiç bilmediğimiz bir işe kalkışıyorduk. Ürettiğimiz yapı malzemesi piyasada oturmuş, marka olmuş bir isimdi. Bunca yılın emeğini zedeleyecek her şeyden korkuyordum. Ya bir terslik olursa... Kuvars çıkarılamaz, kırılmazsa ne olacaktı? İnsanlara: “Kusura bakmayın, ham maddeyi almaktan sıkıldık, kendimiz çıkarmaya çalışıyoruz” mu diyecektik. O yirmi beş kiloluk paketler zamanında olması gerektiği yere ulaşmazsa alıcıların tek muhatabı bendim ve korkuyordum. Korkularımı ötelemeyi başarmamın tek nedeniyse Gül’ün, tesis oturana kadar o unutulmuş kasabada kalmayı kabul etmiş olmasıydı.

Gül yorgun, itelenmişçesine çıkan bir sesle devam etti:

“Önce ne olduğunu çok anlamadım. Ama açtığım birkaç telefonda sonra işin aslını öğrendim. Ahmet Bey’in eşi bizden rahatsız olmuş.”

“Ne demek bizden rahatsız olmuş?”

“Geçenlerde Okan Bey’in eşini arayıp ‘Kocalarımıza dikkat etmemiz lâzım. Kendilerine dost tutmuşlar. Üstelik ortaklık yerlerde birlikte geziyorlar.’ demiş.”

“Bunun bizimle ne ilgisi var,” diyorum. Söylediklerini bizimle birleştirmeye, ortak nokta bulmaya çalışıyorum kafamda, başaramıyorum. Gül’ün suskunluğu... Sonra birden tutulan dostların biz olduğunu anlayıp içimde kopan çığlıklara rağmen ben de gömülüyorum sessizliğe.

Her şey olabilirdi. Her şeyi anlayabilirdim. Gül'ün nişanlısı oraya gitmesini engellemek, evlilik tarihlerini öne almak isteyebilirdi. Gül doğduğu, büyüdüğü, okuduğu, çalıştığı şehirden, ayrılmak istemeyebilirdi. Alışkanlıklarından, ailesinden de vazgeçemeyebilirdi. Hiç de fena para kazanmadığı, alıştığı bir işi vardı. Düzenini bozmak zor gelebilirdi. Hiçbir neden olmaksızın da, Anadolu'nun bu geri kalmış kasabasına, gitmek istemeyebilirdi. Gül gitmeyebilirdi...

Makinelerin kurulmaya başladığı sıradaki bir gidişimizi hatırlıyorum da... Konik kırıncının pimi eğilmişti. Acil tornaya ihtiyacımız vardı. Heyecanla sormuştu sanayinin yerini. Tarifi alır almaz: "Pimi arka koltuğa düşmeyecek şekilde yerleştirin." diyerek arabaya yönelmişti. Civar köylerden işe alınmış hafif aksayan bir işçi: "Burada kadınlar sanayiye girmez. Hatta araba da kullanmazlar." diye konuşmaya başlamıştı da, nasıl bakmıştım ona. Gül'ün peşinden, "Bekle, ben de geliyorum." diyerek, koşmuşum. Nasıl bir yerde bulunduğumuzu o zaman tam anlamadığımı şimdi fark ediyordum. Sanayide aradığımız ölçülere uygun tornayı bulamamıştık. Yaptığımız telefon konuşmaları sonucunda kırıncının Ankara'ya gidip gelmesi gerektiğini öğrenince Gül çok üzülmüştü. Bu en az bir hafta kaybettirirdi. Yılmamış, kırıncıyı yerinden kaldırmadan çözenin yollarını aramaya girişmişti. Kayseri sanayisine girdiğimizde neredeyse akşamüstü olmuştu. Ama uygun tornayı bulmuş, hatta tesisdeki teknikerlere güvenemediğimiz

için, pimi yerleştirecek, işinin ehli görünen, yaşlıca bir ustayı da, bizimle gelmeye ikna etmiştik. Tesise dönüş yolculuğumuz nasıl keyifli geçmişti. Bilginin ve şartların yetersiz kaldığı yerde azim ve inançla nelerin çözülebileceğini görmüş, göstermiştik. Hafif aksayan işçinin gözlerini aramıştım kalabalık içinde. Başımı yukarı kaldıramadığından olsa gerek, bulamamıştım. İlerleyen saatlerde, kırıcıdan bantlara geçen kuvars tanelerini izleyen arkadaşımın yüzünde, çocuğunun ilk adımını takip eden annenin gururunu ve tedirginliğini görmüştüm.

Her şey olabilirdi. Ama Gül'ü istifa ettirecek şey bu anlattıkları olmamalıydı. Duyduklarım karşısında ne yazık ki ona, "Hayır, olmaz." diyemediğim gibi ben de ayrılmam gerektiğini düşünmeye başlamıştım.

Öylece oturuyorduk bankta. İkinci sigaralarımız çoktan bitmişti. Bunca yıllık eğitimden sonra, buram buram emek kokusu sinmiş iş hayatlarımızda, "Dışarıdan bakınca böyle mi görünüyoruz?" diye düşünmekten alamıyordum kendimi. Gül, içinde neyin hesaplaşmasını yapıyordu? Buraya niye gelmiştik? Nereye gitmek, kime hesap sormak için çıkmıştık yola? Göz yaşlarımın ne zaman akmaya başladığını da bilmiyorum. Küçük bir kızın: "Neden ağlıyorsun abla?" sorusuyla kendime geldim. "Senin büyüyünce yaşayacakların için ağlıyorum." dedim. "Ama ben büyüğüm." dedi. Güldüm. Ne zaman çocuk olduğumu ve ne zaman büyüdüğümü hatırlamaya çalıştım. Olmadı. Hatırlayamadım.

Madene gittiğimiz ilk günü hatırladım. Toprağın altından sığmıyormuş gibi fıskırmış, kendini: “Gelin, bakın buradayım.” der gibi göz önüne sermiş yer yer kırmızı, kahverengi damarları görünen, güneşin altında pırl pırl cam gibi parlayan beyaz kuvars denizini ilk gördüğümde, nasıl etkilenmişim. Gül yalnız bana değil, çevresindeki herkese bildiklerini, gönderdiği numunelerden aldığı rapor sonuçlarını, heyecanla anlatıyordu. O gün: “Yüzeydekiler bize en az bir yıl yeter.” demişti. Şaşırmışım. Burada böyle sahipsizce yatmasına neden izin verildiğini anlamamışım. İşletme ruhsatı alana kadar çektiğimiz zorluklar, Gül’ün çabaları, gözümün önünden film şeridi gibi geçiyordu.

Bir keresinde Gül’e, “Emin misin? Gerçekten bu küçücük yerde yaşayabilecek misin?” diye sorduğumda, kendinden emin, “Evet.” demişti. O gün bana verdiği kuvars parçasını çantamdan çıkardım. Onun görebileceği şekilde küçük kıza uzattım. Gül’ün bana verirken söylediklerini anımsamaya çalışarak ve sesimi ona duyurarak “Sakla bunu. Küçük olmak istediğin anlarda çıkarıp güneşe tut. İçinde gördüğün renkler, saçtığı ışıltı sana hep yeni baştan başlama gücü verecek. Kendini yeniden yürümeye hazır hissettiren heyecanına sarılarak, yoluna devam et.” dedim.

Emine Emel Balcı

1984 doğumlu. MSGSÜ Sinema-TV mezunu. Sinema sektöründe çalıştı, belgesel ve kısa filmler çekti, ulusal ve uluslararası yarışmalarda çeşitli ödüller aldı, kısa öyküleri edebiyat dergilerinde yayınlandı. Halen senaryo yazım çalışmalarında bulunmakta..

(Mansiyon)

HELAL

Kaçtır erkenden uyanıp; yastıkla yorganın arasında, sarmaş dolaş yatan, yatağa özenle çizilmiş gibi duran, kömür karası kocasını seyrederek başlıyordu sabaha Meryem. Daha horozlar ötmez, köpekler ulumazken zifir bir karanlıkta uyanıyor, içini dolduran yepyeni, tazecik bir hevesle yorganı üzerinden sıyrıyor, fareler gibi usullacık kalkıp elini yüzünü yıkıyor, suratındaki uyku mahmurluğunu silip, kendine çekidüzen vererek kahvaltıyı hazırlıyordu. “Sabahleyin erini yedirip, geydirmeden eşikten uğurlamayan kadına, kadın denmez.” derdi nenesi. Annesinden de böyle görmüştü Meryem. Yeni yeni alıştıırıyordu kendini bu düzene. Şunun şurasında Meryem neydi ki, bir taze gelin... Henüz çocukluktan çıkmış, boynunu göğe uzatan filizler gibi narin, güneşi görmüş gibi apaydınlık suratıyla kadınlığını bilir-bilmezlik arası bir çağda, her yalnızlık anında utana sıkıla omuzlarını, göğüslerini, belini baldırlarını yoklayan, büyüyüşüne kendi bile şaşırıp duran, el yapımı sabun kokan, apak bir kızdı.

Yer sofrasını yatağın kenarına koyup zeytini, peyniri, mis gibi erik reçelini de bıraktı tepsiye. “Ne yiyor ki zaten Mıstafam,” dedi, “kuş kadar bişey.” Ekmeği de ikiye ayırdı. “Çay sobanın sacında fıkır fıkır edesiye kadar uyandırmalı Mıstafa’yı” dedi içinden.

Gitti, başucuna çöktü. Mustafa bütün ağırlığıyla uyuyordu. Hatta bazen öyle uyuyordu ki, Meryem ürküyordu. Kocasının, ruhunu teslim etmiş gibi bir çeşit huzurla mı, yoksa cansızlıkla mı uyuyordu anlayamıyordu. Bu kez de aynı ürperti geçti içinden. Oysa, köylü kısmı hep böyle uyur biliyordu. Ne kadar yorgunluk ne kadar dert varsa uykuda unuttur, hepsini yastığa, yorgana gömer, canı çıkmış gibi uyurdu. Yine de her sabah, aynı korkuyla karıncalanıyordu Meryem’in vücudu. Bir anlık düşünceydi bu, “Ya gerçekten ölmüşse.” fikri. “Gencecikadam.” diyordu sonra içinden, “Nesine onun uykuda ölmek. Ne olmuş ki hem, sapasağlam çok şükür. Uyuyor işte, canı çıkıyor; çünkü her gün sabahtan akşama kadar çalışmaktan.”

“Hadi,” diyordu, “deli deli düşünme kız, kaldır kocanı...” İlkin omzuna dokunup hafifçe dürtecekti, sonra vazgeçti. Eli havada, bir an tereddüt edip usulca kaydı Mustafa’nın kara saçlarına doğru. Bembeyaz, pamuk cinsi elleri, kara yumağın üzerine gezindi, okşadı ve hemen çekti elini. “Mıstafa” dedi. Mustafa duymadı. Çay kaynamaya başlamıştı, fıkırtıları taş odanın soğuk duvarlarına çarpa çarpa büyüdüyü, bir iki köpek uluması duyuldu dışarıdan, “Alem uyanıyor.” diye düşündü Meryem, gürültüden

istifade sesini biraz daha yükseltti, “Mıstafa uyan!” dedi bu kez. Mustafa yattığı yerde hareketlendi, gözünü açmadan sağına soluna döndü, sonra kara gözleri yuvalarında kendini gösterip yastığa çizili esmer yüzünde iki küçük, kara, sivri, parlak kömür parçası gibi parladı. Güldü Meryem, ayağa kalkıp el kadar odanın içinde, sanki kocaman bir yerdeymiş gibi sakınmasız sağa sola atılarak hareketlendi. Cam tabağın kenarına yapışıp top top olmuş toz şekeri getirdi sofraya, bir çay kaşığını suya tutup yetiştirdi, “Soframız hazır, seni bekliyor.” demekti bütün bunlar, bütün bu koşuşturmanın Meryemcesiydi.

Mustafa, sanki biraz evvel ölü gibi çarşafıya sarınmış yatan adam değilmiş gibi, uçarı bir çeviklikle yer yatağından kalktı, tok tok adımlarla çeşmeye yürüyüp eline yüzüne su çarptı. Meryem ardında havluyla bekliyordu. Mustafa bir güzel silindi, sonra gözünü sofradan ayırmadan yere çöktü. Ne varsa yiyip içti sofrada, böylesi iştahı bir tek düğün gününden hatırlıyordu Meryem. Mustafa ağzı dolu dolu “Ne oldu?” der gibi baktı, Meryem’in dudakları yanağının kenarında büzüştü. Mustafa bir daha salladı başını “Eyi yedin,” dedi “heç bu kadar yediğin görülmemiştir.” Mustafa çay bardağını aldı “Ee” dedi “işimiz zor, kolay mı belledin sen, kazma sallamayı.” Çayı başına dikti; sanki kırk yıldır bu sofrada oturuyor, kırk yıldır hep böyle yiyip içiyor ustalığındaydı. Meryem, “Bir hata mı ettim, sinirlendirdim mi? diye düşünüp utandı. O da biliyordu zor olduğunu, bildiğinden diyordu zaten, “İyice ye!” diye. “Lokmasını mı

sayıyorum sandı, acaba?” diye düşündü “Haşa!” dedi içinden “Ne haddime.” Başını kaldırmadan çatlak, zayıf bir ses çıktı dudakları arasından “Haşa, afiyet olsun.” Mustafa’nın az önceki ifadesiz yüzü yumuşadı, gülümsedi; gülüştüler. Bu gülüşmeler, yeni evli çekingenlerin evlerinde boyuna tekrar eder dururdu. Hele ki Mustafayla Meryem’in evi...

Servis yoluna yürüyüş mesafesinde, pencereleri acemice boyanmış, buz tutmuş saçaklarıyla ve küt boyuyla bir çocuk evini andıran, tek katlı, mavi boyalı bir kutuydu evleri. Tahta bir kapısı vardı, yeşil başlı bir de tokmak çakmıştı Mustafa, madenden geldi mi kapıya vururken avuçları sızlıyor, kıymıklar batıveriyordu bir de üstüne üstlük, Meryem, “İyi düşünmüşsün ya!” diyordu Mustafa çivileri çakarken, sanki kapısında tokmağı olan bir ev ona daha çok “Bir ev” gibi geliyordu. Sırf bir ev gibi olsun diye, pencerelerdeki saksılara az mı toprak taşımıştı komşu bahçesinden, az mı gözü düşmüştü pazar yerindeki plastik süs çiçeklerine, süs aynalara.

Mustafa ayaklanıp kapıya yöneldi. Meryem arkasında kalmamak için atıldı, yerdeki sarı çizmelere doğru eğilip çabuklanarak giydirdi; Mustafa sarı parkasını da sırtına geçirip kapıyı açtığı anda, ikisinin de sıcak nefesleri, havanın buzuyla buhar olup süzüldü ağızlarından. Uzun, taşlık yolda dimdik yürümeye başladı Mustafa. Meryem başını tahta kapıya dayamış ardından bakıyordu. “Güçlü ya, kuvvetli hemide. Ondan değil mi kazmayı veriyorlar eline, yiğit Mustafa...”

Mustafa bir an duraksadı, omzunun üzerinden baktı

Meryem'e, kapıdaydı hâlâ. "Üşüyor da yine girmiyor içeri." diye düşündü, içi sabah ayazından değil bu düşünceden titredi. Eskiye hatırladı. "Yine böyle soğuk bir havaydı, bahçedeki kuyudan su çekmeye çıkmıştı, köşeden gözlüyordum, bir küçücük testiye doldurması bitmedi gitti. Yine böyle üşüyordu da girmiyordu içeri. Bende gönlü olduğunu gösteriyordu aklınca." Mustafa, geniş göğsünü şişire şişire yürüyordu. Arada bir kesiklik oluyordu nefes alıp vermesinde, "Bu ciğer yamandır" diyordu içinden "daha çok dayanır evellallah." Sonra devam ediyordu hayallemeye; "Bir çınarın altında oturduyduk beraber, kış ya yine böyle, çınarın tepesinden bir rüzgar esti, pamuk pamuk karlar döküldü ağaçtan, sarı saçlarına düştü birçoğu, uzandım, sıyırıp alayım dedim saçından, saç saç değil bir ipek..."

Mustafa, kürek kemiklerinin sızısını duydu bu kez. İnce ince beline doğru inen, orda koca bir boşluk oluyormuş gibi toplanıveren ağrı, geceleri uyutmuyordu. Bardak çektirmeliydi yahut bir başka koca karı ilacı... Hep kulak arkası ediyordu Mustafa. "Yiğitliğine gençliğine güveniyor da, hastalığı sökkeliği kendine yavaşmaz sanıyor." derdi anası. Meryem korkmuştu bunu duyunca, "Demek kendi kıymetini bilmiyor" diye düşünmüştü. Bir keresinde çok öksürüğü tuttuğunda, "Benim tek ilacım sensin." demişti Mustafa. Meryem utancından, elindeki şurup kadar kırmızıya kesmişti. Servis yoluna geldiğinde durdu, cebinden buruşuk sigara paketini çıkardı, paket boştu, savurdu gitti. Peynirin ekşi tadı hâlâ ağızındaydı, "Şimdi bir sigara olsaydı..."

Şose yolun başında, “tıngır mıngır” göründü servis arabası. Koca öküzler gibi bir o yana bir bu yana salınarak, yalpa yalpa geliyordu, “Hadi haa... Hadi...” dedi Mustafa, ağzının kuytusundan bembeyaz su buharı çıkıyordu hâlâ. Servis, güç bela yanına kadar geldi, önünde duramadı, Mustafa’yı geçince durabildi ancak. Koşturup bindi. İçerisi tıklım tıklım adam doluydu; kara kuru, yağız, geniş, ak saçlı, esmer, çığ, mavi gözlü, yeşil bakışlı, abiler, dayılar, babalar, yeniyetmeler, hastalıklılar, kaya gibi sağlamlar, çiçek bozukları; Ali, Mehmet, Adem, Ahmet... Selamlaştılar, “Oturacak yer var mı?” diye bakınmadı bile Mustafa. Bir el sigara dolu bir paket uzattı, “İçmesek daha iyi ya ne çare!” dedi. Bir diğeri ağzının ucundakini düşürmeden, “Hem paradan hem ciğerden oluyoruz.” dedi, boğum boğum bir duman kütleşi boşaldı ağzından. Mustafa da yaktı bir tane. Yerin altına girene kadar ve biri çıkıp da: “Son nefes!” diye bağırana kadar içeceklerdi ne kadar içebilirlerse...

Meryem, ortalığı toparlamış, sedirin kıyısına ilişerek, yeleşini iki yanından kavuşturup büzülmüştü. Parmağıyla camın buğusunu temizledi. “Bugün ne yemek yapmalı ki Mustafa yine aynı iştahla yesin” diye düşündü. Düşünecek pek birşey yoktu. Kalkıp, tel dolabın içindeki küçük kesenin düğümünü çözdü. Elini daldırdı, avucuna bolca toz tarhana doldu. “Ne bereketliymiş ki öyle, avuçla avuçla bitmiyor.” dedi içinden sıkıntıyla. Sonra duyulur bir sesle “Çok şükür!” etti. Yine

özür diler gibi çıkmıştı sesi. “Haşa!” dedi Meryem, “Helalimizi yiyoruz, her gün bir kuru ekmek için ne terler döküyor Mıstafam, benim ne haddime tarhanaya laf dokundurmak, nimettir, haşa!” Küçük elleriyle ağzını kapattı Meryem.

Karanlıktı. Mustafa nasır tutmuş avuçlarıyla kavramıştı kazmanın sapını; kömürün damarına damarına vuruyordu. Alnında biriken yağlı ter yüzünün karasıyla birleşip zift gibi akıp gidiyordu boynundan aşağı. Akülü fenerin ışığı iki de bir de kırpışıp duruyor, gözlerini kamaştırıyordu. Fener az da olsa aydınlatıyordu etrafı, bu yüzden kimse tümden söndürmeye yanaşmıyordu. Mustafa, kolları ağrısına vurmaya devam etti. Ayağının ucunda koca koca parçalar birikmişti, biri yerdekileri kürekleyip el arabasına “takır tukur” bırakıyordu, bir diğeri el arabasının yeteri kadar dolduğuna kanaat ettiğinde, vagona doğru yollanıyordu.

Vagoncular demir kutuya yığıldıkları kömürleri, raylarda ite kaka kancaya takıyordu. Vinççi kancayı çekiyordu ve böylece domuz damcısı, motorcusu, kancacısı, şefiyle yerin kat kat altında karıncalar gibi hep sırayla ve hep sabırla bir uçtan bir uca taşınıyorlardı. Mustafa bir vuruşta kaldırdığı tozun içinde kayboldu, öksüre öksüre savuşturmaya çalıştı tozu. “Yavaş” dedi şef, mantar gibi bitmişti yanında nasılsa, “çökertecen mi başımıza, yavaş lan!” diyerek Mustafa’nın sırtına bir şaplak indirdi. Mustafa dik dik baktı şefe. Adam kömür karası, sivri uçlu, parlak gözlerinden çekindi

Mustafa nın, usullacık tekrarladı, “Yavaşsana oğlum!” dedi “hadi bakayım.” Mustafa kazmayı yere bıraktı, bir iki adım atıp şefe doğru yürüdü. Yanından geçip gitti. Bacalardan birine geçti, abdestini yaptı. Kesik kesik devam eden tozlu öksürük, boğazına rahat vermiyordu.

Meryem, arka bahçedeki çamaşırları toplamak için, dışarı çıkmaya hazırlandı. Sırtına bir yelek geçirdi, bir yelek daha... Ayaz, suratını jilet gibi kesiyordu. Evin önünden uzanan yoldaki sağlı sollu birkaç zayıf ağaç, kardan bir manto giyinmiş gibi eğreti eğreti duruyordu. İpteki giysilere doğru yürüdü, kazık gibi olmuştu gömlekler, üzerleri ince bir buzla kaplanmış pantolonlar, içinde bir ayak varmış gibi donmuş kalmış çoraplar... İvedi ivedi toplamaya başladı Meryem, hepsini kucağına doldurdu. İleriden bir pencere açılışı duyuldu, “Kolay gelsin yeni gelin.” dedi esmerden bir kadın, sezdirmeden bir hızda baştan ayağa süzdü Meryem’i. Kadın güzel, ama geçkinceydi. “Gel de bir çay koyuveriyim, gitti mi seninki, nerde çalışıyor O?” Meryem’in toplaması bitmişti, mandallarla oynuyordu bu kez. “Şu aşağıdaki madende çalışır.” dedi. “Hıı!” dedi geçkin kadın “işçi desene...” Meryem içeri girmek için hızlandı, pazenin altından soğuk doluyor, iyice üşütüyordu, ama yine de kapı ağzında durdu, “İşçi desene” lafına bir karşılık verecekti kendince, dönüp sordu, “Seninki ne iş yapar ki?” Kadın pencerenin pervazında doğruldu, suratına ukalâ bir rahatlık verip “Bizimki serbest

meslek.” dedi. Meryem bağırır gibi, “İyi ya!” dedi “Selbest de olur, helal olduktan sonra...” dedi, içeri atlar gibi girip kapıyı sertçe kapattı. Sinirini tutamıyordu

Meryem, “Ne iş yapıyor diye soruyor bir de. Sanki yapılacak başka iş mi var bu kayalıkta, ne biçibilirsin ne de ekebilir... Herkesler madende çalışırken ne işiymiş bununki böyle selbest selbest? Laf çarpmaya mı kalkıyor aklınca. Çarpsın hem. Helal kazanıp helal yiyoruz biz, laf mı çarpılırmış buna? İyi dedim. İyi de bir çarptım kapıyı.”

Şef elindeki kanarya kafesini bir köşeye bıraktı. İki ötüşün arasını uzun bir boşlukla dolduran kuşun sesi, her seferinde Mustafa'nın dikkatini dağıtırdı. Bu kuşun sesi yüzünden kendini hep yeşillik, kırlık bir yerlerde sanıyor, hayallere dalıyordu. Kazmayı kömürün damarına damarına sallarken, kanaryanın tek bir cılız ötüşü onu alıp uzaklara, doğduğu köydeki kırlığa, yumuşak topraklı yeşilliğin en bağrına götürüp oraya, tam da o ıslak çimlerin boynunu eğdiği yere, sırt üstü yatırıyor. Sanki, “Hayat var!” diyordu kuş her ötüşünde, “ Sen burada bu karanlık bu zamansız yerde kazmayı sallarken dışarıda hayat var!” Mustafa işe girdiğinin ikinci günü bu kuşun neden yanibaşlarında durup “cik cik” ettiğini öğrenince, içine bir ılıklik yayılmıştı. Meryem'i düşünmüştü hemen. Ölümün, yerin altında kendine daha yakın olduğunu biliyordu, ama bu kadar tedbirsizini hayal edemiyordu. “Bir kuşa muhtacız burada.” demişti biri, “Yaradan daha bir hisli yaratmış bu kuşçağızı, fenalaşıp

kendinden geçesiye kurtarmalısın canını, eyi belle bunu.”

Tünele ilk girdiğinde, ayakları geri geri gitmişti. Yüzünün aldığı şekli fark eden işçilerden biri: “Yüreğin daraldı değil mi?” demişti “Burası ana kucağı değil oğlum, maden ocağı...” Karanlıkta hep birden gülüştüklerini, parlayan dişlerden anladı Mustafa, “Yok” dedi “niye daralacakmış ki yüreğim, ekmeğimizi taştan çıkarmaya geldik biz buraya.” Kazmayı sıkı sıkı tuttu. O ki, günleri geceleri devirip ta kuru derelerin suladığı ıssız ve renksiz bir köyden kalkıp ekmek derdiyle, yepyeni bir düzen kurmanın hevesindeki tazecik gençliğini sırtlayarak, ocaklara kadar gelmişti. Mustafa, hiç kimse yaşına kanıp da kendini acemi bilmesin, kimse sözüne gülmesin istiyordu. “Biz de erkeğiz, biz de çalışmasını ter dökmesini biliriz evvelallah.” dedi ve sustu; lafını sürdürse bile kime diyeceğini, hangi yöne dönüp konuşacağını bilemiyordu.

Gözleri karanlığa alışmamıştı bir zaman, sağına soluna sarsak hareketlerle dönüyor, ayağını attığı yerin boşluk mu, taş mı olduğunu kestiremiyordu. Uzun mesainin ardından dışarı çıktığında, burnunda bir yanma duymuş, gözleri sulanmıştı. Gördüğü her yer, her renk normalden daha parlak ve canlı geliyordu gözüne, her şey daha bir canlanmış gibiydi o görmeyeli. Evde de Meryem daha bir akça pakça göründü gözüne, geceleyin uyurken uzun uzun seyretti karısını. Mustafa'nın sesindeki tokluğu seçmişti diğerleri, kendileri gibi biriydi işte yeni gelen, kimse ilişmedi. Zaten bir de kavga gürültü olsaydı aralarında, hiç

durulmazdı bu kara mağarada.

Saatler geçmiyordu o gün. Meryem kendini bir türlü zamana kaptıramadı. Eline işini aldı, bir iki oyalandı, sonra bıraktı sedire. Başparmağı camın buğusunu silmekten hissizleşmişti. Düşünecek birşeyler bulmak istedi. Eskileri düşünmeye koyulsa şimdi; mesela düğünlerini, tövbe, iki saat kalkamazdı yerinden. Ortalığı silip süpürmek, yemeği hazır etmek lazımdı ki Mustafa gelince evi tastamam görsün. Mustafa eve gelince... Aklına Mustafa'nın eve gelişi geldikçe, bir düşünce alıyordu Meryem'i. Bu düşünce değil miydi ki; her sabah uykusundaki Mustafa'nın öldüğünü sanıp da, yüreğinin "gürp gürp" atmasının sebebi. Bu düşünce değil miydi ki Meryem'i, her gün sabahtan akşama kadar sedirin kenarında, pencereye gözünü dayatıp bekleten. Bu düşünce değil miydi, kovsan da evin etrafından gitmeyen... Hele ki Mustafa biraz geciksin; korku dolu bir ezilme sarardı Meryem'i. Küçücük odanın içinde unufak olurdu."Nerede kaldı, neden gelmedi, niye görünmüyor yolun başında, kapıya mı çıkmalı, ya gelmezse? Kime haber vermeli, kime duyurmalı sesini, anası babası hep köyde kaldı, ne vardı sanki oturmadık yerimizde, bir çorak tarlamız vardı, onu ekip biçer yine nafakamızı çıkarırdık helalinden, çok mu lazımdı bilmediğin bir yere gelip de yerleşmek, iş diye taa yerin altına girip çalışmak Mıstafa? Kimin kapısını çalmalı şimdi? Komşu kadına mı gitmeli, öyle ya bir tek onunla tanış olduk şimdiye kadar."

Gazete kağıtlarına sarılı ekmekler, domatesler yayıldı ortaya. Çoksese çıkmazdı yemek yerken; sadece öksürükler... Yemeği bırakıp: “Helal, helal!” diye öksürenin sırtına vururdu diğerleri. Herkes birbirine devrediyordu sanki, öksürük sırasını. Mustafa, ekmeğinin arasına sıkıştırdığı domatesi çabuk çabuk yedi. Sonra ayaklarını altında toplayıp sırtını damı tutan odunlardan birine verdi. Gözlerini kapattı, hayal kurmak istedi; kara madenden kalkıp ta köyüne kadar gitti hayalinde.

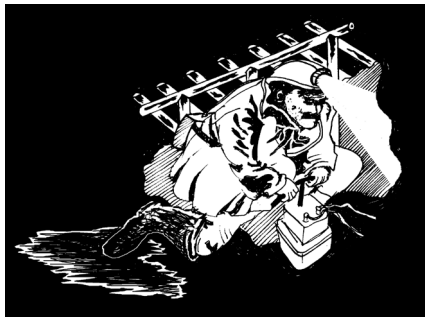
Bir ağacın altındaydılar yine Meryem’le. İkisini de kemiklerine kadar ısıtan bir yaz mevsiminde köyü, çoraklığının aksine cennet gibi bir yer olup canlandı gözünde. Güneş, Meryem’in saçları kadar sarıydı. Eli elindeydi, bütün utancı silinmişti yüzünden. Mustafa başını Meryem’in göğsüne dayadı. Kelebekler geçip gidiyordu başının hizasından, birkaç çocuk oynuyordu az ileride. Mustafa’nın elleri, kara kömür tozuna bulanık değil pırl pırlıdı. Kara olan hiçbirşey yoktu etrafta; her ne varsa renkli, her ne varsa canlıydı. Ciğerlerinde tazelik vardı; mis gibi havayı çekti içine. Gözüne gün ışığı kaçıyor, kirpiklerinin gölgesi görüşünü daraltıyordu. Mustafa’nın güneşten kısılmış gözlerinin arasında, giderek büyüyerek ufak bir oğlan çocuğu koşturuyordu yanlarına doğru. Yaklaşanın kendi oğulları olduğunu düşündü Mustafa, “Hay maşallah!” dedi. Gülümsedi. Kalkıp oğlana sarıldı. İçine bir evlat sıcaklığı doluverdi.

Ve işte yine o kuş cıvıltısı duyuldu. Uyandı Mustafa. Çoktan toparlanmışlardı, herkes işine koyulmak üzere hazırlanmaktaydı. Mustafa da akşama kadar sürecek olan bir havasızlığa, ışıksızlığa, nefessizliğe, sigarasızlığa ve en kötüsü de Meryem'sizliğe koyulmak için hafifçe doğruldu, kasketini düzeltilti, kazmasına sarıldı.

Meryem, aklına gelen bütün kötü düşünceleri savuşturmak ister gibi elini başının etrafında sallayıp ekşi bir suratla kalktı. Alüminyum tenceresini çıkardı, torbadaki tarhanayı iki avuç boşalttı, iki boğazlık yemeğin suyunu koyup kaşıkla ezdi tarhanayı, ezdi ezdi... Tüpü yaktı, tam tencereyi ateşe koyacaktı ki içinde bir bulanma duydu. Kınalı elini ağzına burnuna kapattı, bu kez de kınanın kokusu arttırdı bulantısını. Bir zaman olduğu yerde öylece hareketsiz kaldı, biraz ferahlayınca elini ağzından çekti. Yüzü allak bullaktı. Meryem, başına geleceği anladı anlamasına ancak, gönlünce sevinemedi. Mustafa'yı bekleyen bir tedirgin can daha katılacaktı sedirdeki yerine, babası birazcık gecikse, küçük kara gözlerini dikecekti Meryem'e. Bir boğaz daha eklenecekti sofraya, belki tarhana yetişmeyecekti, kuru ve çığlıklı sesler bölecekti gecelerini, aralarına alıp uyutacaklardı. Buruk bir gülümseme belirdi Meryem'in yüzünde, takılıp kaldı dudacağının ucuna; akşama kadar da düşmedi oradan.

Alaaddin Kara

1958 Zonguldak doğumlu.

1984 yılında Lağımçı yedek olarak Türkiye Taşkömürü Kurumu, Asma-Dilaver İşletme Müdürlüğünde işe başladı.

Halen aynı yerde Maden Teknikeri olarak çalışmakta.

Evli ve iki çocuk babası.

ŞARK OCAĞINDA ÜÇ VARDİYALIK BİR OYUN

Sabah çayının tadı, damağından kaybolmadan, kuyubaşında buldu kendini. Başını kaldırıp karşı yamaca doğru baktığında, gecekonduardan en çok tanıdık olanına gözü takıldı. Sobada yanan kömürün dumanı, gökyüzüne titrek titrek yükselirken, açık pencereden direk harmanına bakan, tanıdık bir kadının yüzünü, hala seçebiliyordu.

Kuyunun çanıiki kez vurduğunda, gece vardiyası işçilerini taşıyan kafesin çelik halatı, salınarak yeryüzüne doğru yol almaya başladı. Kış ayazını, üşümüş ve terli bedenleri ile kuyu dibinde karşılayan, kara yüzlü, sürme gözlü yorgun bedenlerin, itiş kakış kafesten çıkışlarını bir süre seyretti. Son kafesin içinden çıkan, az sayıdaki kazmacıları, teker teker saydı. Ardından, kuyudan aşağıya inecek olan ikinci vardiya işçilerinin iniş hazırlıklarını bir süre seyretti.

Arkadaşları ile birlikte, ağır aksakkafese bindi. Çancının çanı vurmasıyla, kafesin emniyet kapıları kendiliğinden kapandı. Yerkabuğunun derinliklerine doğru sallanarak

inmeye başladılar. Kafesin yavaş hareketi, yer çekiminin boyunduruğuna girerek hızını artırdı. Basıncın etkisiyle kulaklarının uğuldadığını hissetti. Kuyu dibine yaklaştıkça yavaşlayan kafes, bir süre sonra durdu ve hava ile çalışan otomatik kapı aniden açıldı. Bir önceki günden kalan yorgun ve dinlenmemiş bedenlerin isteksiz ve tek düze adımlarına tanık oluyordu şimdi. Arkasından gelenlerin ittirmeleri ile adımlarını hızlandırdı.

Bir süre sonra kendini faytonda¹ otururken buldu. Sol ayağını, karşısında oturan arkadaşının bacağının arasına doğru uzattı. Arkadaşı da ayağının birini onun ayaklarının arasına doğru uzattı. Şimdi, her ikisinin bacakları da; iki elin parmaklarının birbirine geçmiş halini andır biçimde “zıvana”² şeklini almıştı.

Yüzlerce işçinin bindiği faytonları; kömür üretim alanlarına çekecek olan elektrikli trolley motorunun³ kompresörü, gürültü çıkartarak doldu ve eski raylar üzerinde ağır ağır ileriye doğru hareket etti. İşçi faytonunu, ilerideki karanlık galerilerin derinliklerine doğru gürültüyle çekiyordu motor. Raylar ve anayolu tutan demir bağları, gürültünün içinde geri geri kaçmaya başladılar. Sürekli doğru istikametine giden faytonun, kuzey galerileri ağzında durmasıyla, faytonlardan inen yedeklerin, koşar adımlarla ayak başlarına gidişlerini izledi.

Son kuzeyde inerek, uzun süre doğru istikametine doğru yürüdü. Arkasından gelen soğuk havanın ileri doğru iteklediğini hissetti. Su ve şlam⁴ içerisine gömülmüş

demiryolunu takip ederek, karanlığın içine doğru, lambasının cılız ışığında ilerledi. Soğuk havanın etkisinden kurtulmuş, tamamen ılık ılık esen güney ikliminin etkisi altına girmişti şimdi.

Geçtiği yerler daha dar ve ıslaktı. Tavandan akan sular, demir bağlarının arasındaki tahkimatı boşalttığından, taban⁵ yolu her an kapanabilirdi. Basıncın fazla olduğu yerlerdeki demir bağları, her an yıkılacakmış gibi duruyordu.

Ayak⁶ dibindeki yüklemenin önüne yaklaştığında, yeni kesilen çam direklerini gördü. Çıralı yongalarının yaydığı reçine kokuları, yeryüzü kokularını çağırıştırıyordu. Küçük bir çıralı yongayı alarak ağzında geveledi.

Bulunduğu yer, üst taban yoluydu. Çalışacakları yer de (ayak), üst taban yolu ile alt taban yolu arasında bulunan kömür damarıydı. Ayak çavuşu,⁷ kartiye şefinden aldığı tertip gereği, tahkimatçı⁸ ve domuzdamcılara çalışacakları yeri tarif etti. Kimisi dam çekecek, kimisi domuzdamlarını⁹ sıklaştıracak, kimisi de basınç alan sarmaları ayıbacakları¹⁰ ile takviye edecek... O da, alt kaçamağın ayak içindeki giriş ağzını tamir edecekti. Birlikte çalışacağı yedek işe gelmemişti, ama: “Tek başıma yapabilirim, kolay bir iş” diye düşündü. Çavuşuna göre de öyleydi.

İstif halindeki direklerin arasından seçtiği, orta kalınlıkta bir çam direğinin başına kurtağzı¹¹ açtı. Alt sarmalara yakın olduğundan, diğerlerinden önce ayağın içerisine girmesi gerekiyordu. Kurtağzı yaptığı direk ile birlikte dik ayaktan aşağı, rangle tellerinin¹² ve yedeklerin

istiflediği direklerin üzerinden kayarak inmeye başladı.

Üst sarmalarda çalışan kazmacıların, vardiyadan ikmal (eksik) kalan sarmaların kömürünü kaydırma oluklarından aşağıya göndermeleri halinde, yukarıdan akan kömürün kendisini kazalayabileceğini düşündü. Bir kaç sarma üst tarafa kapak yaparak, kendi emniyetini aldı. Ayak arkası göçmemiştir. Arkacıların yaraladığı kesik direklerin üzerinde her an göçecekmiş gibi duruyordu.

Tamir yapacağı kaçamak bacanın ağız, tamamen kapanmıştı. Onu açmak ve tamir etmek çok uzun sürmeyecekti. Alt kısımda, kaydırma oluklarının bittiği, eğimi düşük yerde kurulan iki makine ünitesinin devamlı çalışması, işini daha da kolaylaştıracaktı. Baltasını, kazmasını ve başı yapılmış direği kaçamak bacanın yanına atarak, bulunduğu yeri alıcı gözle incelemeye başladı.

Tavan taşının¹³ arkasını gözü tutmadı. Tavan taşına, kazmanın arkası ile sertçe vurdu. Çıkan sestem, taşın arkasının boş olabileceğini düşündü. Endişelenmeye başlamıştı ki üst sarmalarda¹⁴ oluşan olağan dışı hareketliliği fark etti. Bir anda tavan taşının kırılma seslerine, direklerin çatlama patlama sesleri eklendi. Ayak arkası¹⁵ büyük bir güürültüyle göçmeye başlamıştı. Ayak, göçmek için, sanki onun oraya gelmesini, tavan taşına kazmanın arkası ile vurmasını beklemişti. Olacak şey değildi bu!

Kısa bir süre içinde gerçekleşen, oysa ona bir ömür gibi gelen göçüğün dinmesi uzun sürdü. Bulunduğu yerde bir fare gibi kapana kısılmış hissetti kendisini. Toz

duman çekilince, lambasının ışığından kaçmaya çalışan, ama kendisi gibi kaçamayıp telaşla direklerin arkalarına saklanan fareleri görünce yalnız olmadığını anladı.

Bir fare telaşla üzerine doğru geldi. Korkmadı nedense! Ama fare, ondan korkarak başka çıkış yeri aramak için, tekrar geldiği yere, domuzdamlarının arasına girdi. Tek geçit yeri, kendisinin geçemediği, makinelerin takırdayarak çalıştığı dar yerd. Bir fare daha başını uzatmış ona bakıyordu. Bakıştılar. Sonra çoğaldılar nedense! Küçük bir fare kolonisiyle bir arada bulunuyordu şimdi. Ayak içerisinde kalan boşluğu ortak kullanıyorlardı. Ortak düşünceleri vardı: Fırsat buldukları anda oradan kaçarak canlarını kurtarmak. Kendilerine özgü sesler çıkartarak, bir süre dar alanda telaşla dönenip durdular. İçgüdüleri onlara buradan bir an önce kaçmalarını söylüyordu.

Dar geçitte, göçüğün içindeki kırık direklerin arasına doğru bedenini sıkıştırarak, ayakları arasında boşluk oluşturdu. Bir kaç tane fare, cesaretleterek bacaklarının arasından açılan boşluktan, makine boyuna doğru kaçtı. Korkarak geriye kaçan başka fareler de, çalışan makinelerin üzerinden telaşla savuşup gittiler.

Uzun zamandır göçmemek için direnen, onların ise bir an önce göçmesini bekledikleri ayak arkası göçüyordu artık.... Oluşan göçüğün basıncı, yeni kaldırılan sarmaları ve altına vurulan direkleri kırarak, ayağın göçmesini kolaylaştırmıştı. Kapak yaptığı direkler de kırılınca, üst kısımlarda bulunan taş ve kömür yığının yanına gelmesi uzun sürmedi.

Yukarıdan koparak gelen göçük postası, üst kısımdaki tüm boşluğu kapatıp, ayağının yanındaki kaydırma oluklarının üzerinden aşağılara akarak, çift zincirli makinenin çelik kanatların üzerine yığıldı. Sürtünme sesi çıkartarak, karanlık bacanın derinliklerine doğru ilerleyen kanatların, tavanı tutmaya çalışan çarpık ve kırık direklerin arasında kaybolmasını izledi.

Makinelerin çalışması sayesinde sürekli akan göçük postası, bacanın içini dolduramadığından, boğulmaktan şimdilik kurtulmuştu. Fareler gibi makinenin üzerinden sürünerek çıkmak istedi. Göçükten gelen iri taşlar bacayı tıkadığı için, bacanın içerisine sığması mümkün olmadı. Sırt sırta vermiş iki kalın babadireği¹⁶ gördü. Göçük içerisinden alabildiği bir kaç ahşap kama parçasını, tavan taşı ile direkbaşı arasına sıkıştırdı. Kömür damarı kendini bırakmış, tavan kesmesi ile birlikte patırdayarak ara ara düşmeye devam ediyordu.

Kömür yığınının altında kalan hava borusu, ek yerinden canavar düdüğü sesi çıkartarak hava püskürtüyordu. Fıskıran hava, kömür tozunu havaya kaldırıyor, ağzını burnunu ince kömür tozu ile sıvayarak nefes almasını zorlaştırıyordu. Baba direklerden birine sarıldı. Yüreği daralıyordu. Üst kısımlardan akarak gelen ince kömür postası da bacanın¹⁷ ağzını kapatmaya başlamıştı. Direğe sarılarak çaresizce beklemeye başladı.

Köyündeki evinde de salonun ortasındaki baba direğe de böyle sarılmıştı bir zamanlar.

“Bu direk olmasa yağan karlar evimizi çökertir mi baba?” diye sormuştu.

“Evet!” demişti babası. “Onun adı ‘Babadirek’ çatının bütün yükünü o çeker. Çatıyı tutar, fırtınalara karşı direnir, bizi korur.”

“Sen de babasın, ama direk değilsin!” dediğinde; dedesi, kocaanası, amcası, annesi katıla katıla gülüşmüşlerdi.

“O evimizin, ailemizin direği!” demişti annesi. Sonra koynuna alıp yanlarına yatırmışlardı.

Düşünde, babası ile birlikte, köyünün üst kısmında bulunan çamlığa doğru çıkmışlardı: “Bak!” demişti babası. “Budaksız ve lifli bir çam ağacı, bundan iyi maden direği olur!” Gösterdiği çam ağacının dibine işemişti. Ne kadar da işemişti, ama!.. Sidik, ağacın köklerinden aşağı çimenlere doğru şarıl şarıl akıyordu. Üstü başı su içinde kalmış, babasının yatağını ıslatmıştı. Çocuk utangaçlığıyla yataktan kalktığında annesi ile arasında bir sırrı daha olmuştu.

Kendinden geçeli ne kadar oldu bilmiyordu. Bildiği tek bir şey vardı; paniklememesi gerektiği. Ayakta dik durmalıydı. Oysa yüreği, yerinden dışarı doğru fırlayacak gibi, gümbürdeyerek atıyordu. Belinden aşağısı da tamamen ıslanmış, üşüme ve titreme nöbetleri tüm vücudunu

sarmıştı. Şimdi korkularıyla yüzleşme zamanıydı.

Yukarıdan gelen postanın içindeki direk ve kamalar¹⁸ gözüne ilişti. Bunlarla bulunduğu yerin tahkimatını yaparak kendi emniyetini almaya çalıştı. Havasız kalmadığı sürece emniyette sayılırdı. İlk şoku üzerinden atmıştı, “Yapabileceğim bir şey var mı?” diye düşündü.

Ayağın üst sarmalarında, çoğu aynı köyden arkadaşları çalışıyordu. İçlerinde kendisi gibi, sıkışıp kalan var mı, diye yukarıya doğru bağırdı.

- Kimse var mııı?

Ses çıkmayınca, bu sefer aşağıya doğru, çalışan makinelerin başında bulunan düğmecilere bağlamak geldi aklına. Avazı çıktığı kadar aşağıya bağırdı.

- Düğmecileer!¹⁹ Sesini kendisinden başka duyan olmadı.

Lambası aklına geldi birden. Sanki ocak lambası bedeninin bir parçasıydı. Şimdi onun bataryasına ne kadar çok ihtiyacı vardı!. Tıpkı aşağıdan yukarıya doğru gelen hava gibi, sarıldığı şu baba direkleri gibi. Lambasını baretinden çıkartarak, baca içerisindeki makinenin üzerine doğru tuttu. Işığının, sönük de olsa sesinden daha ileriye uzanacağını bildiğinden, uzun süre sağa sola salladı. Görebildiği tek şey, oluşan göçüğün büyüklüğüydü. Korkarak dehşete kapıldı. “Acaba!” diye düşündü. “Kaderim, babamın kaderi gibi mi olacak?”

“Haberi gelmeden, acısı yüreğime çöktü!” demişti annesi. Sonra, köy yerini tuhaf bir sessizlik kaplamıştı. Köyünde iki kişinin göçükte kaldığını duymayan, bilmeyen yoktu, ama kim olduklarını, acının hangi evleri vurduğunu, çözemiyorlardı.

Zifiri karanlık bir gecenin içinde yanan el fenerleri ve çıra ateşleri, evler arasında uzun bir süre telaşla gidip gelmişti. Çocuklardan uzak köşelerde; kimlerin öldüğü, kimlerin yaralandığı konuşulmuştu. Göçüğün olmadığı yerde çalışan madenci evlerine gizli bir sevinç yerleşmişti. En sonunda meraklı bir çocuğun dayanamayıp annesine söylemesiyle babasının ve Satılmış amcasının ölmüş olduğunu öğrenebilmişlerdi.

Satılmış amca, evlerinin az ilerisinde oturuyordu. Babasını ve amcasını, arkadaşlarının taşıdığı iki salın üzerinde, köye girerken görmüştü. Annesiyle birlikte koşarak önlerini kestiklerinde, ortalık bir yangın yerine dönmüştü sanki. Daha önceleri de buna benzer birkaç cenazeye tanık olmuştu. Annesi, diğer anneler gibi ağıt yakmış, bağırıp, yırtınmıştı. Çok zor zapt edebilmişlerdi annesini. Kocaanası ile sarılıp ağlaşmışlardı. Kocaanası: “Gitti! Gitti, evimizin direği, gitti! “Ocaklarımız şenlenmeden söndü! Ah kara yazgılı gelinim benim!” diyerek uzun süre yas tutmuştu.

Babasının ve Satılmış amcasının cenazeleri, köy meydanında eller üzerine alınarak, ağıtlar eşliğinde mezarlığa getirilmişti. Mezarlıkta açılan çukura yatırıldıktan

sonra, üzerindeki tahtalara atılan toprağın çıkardığı gümler sesleri beyninin en uç köşelerinde hala durur ve korkulu anlarında bu gümler seslerini tekrar işitirdi.

Elindeki kazma ile hava borusuna gümler gümler vuruyor, sesin ayak içindeki yansımaları dinliyordu. Ne gümler seslerine cevap veren vardı, ne de bağırtı ve çağırtilarına.... Göçük aniden kapatmadığı için yukarıda çalışanların kaçmış olabileceklerini düşündü.

Uzun süredir tiz sesiyle öten stim²⁰ borusu (hava), göçük postası ile tamamen kapandığından sesini kesmiş, ortalığa sessizlik hakim olmuştu. Şimdi tek bir devinim vardı; ara sıra tavandan düşen kaya parçaları ile sarma ve direklerin basınç altında ezilmelerden dolayı çıkardıkları çatırtı ve kırılmalar.... Altındaki kömürü çeken makineler de bir süredir durmuş, yukarıdan akan ince kömür postası çizmesinin üzerine doğru yığılmıştı. Sonunun geldiğini düşünüp, şuursuzca alt tarafa ve yukarıya doğru bağırmaya başladı.

- Yukardaaaan!, Aşşığıdaaaaan!. Ulan Allahsızlaaaaar!"

Kendi sesinin, bu kadar acınası olabileceği, hiç aklına gelmemişti. Gür bağırtı çağırması, gücünün tükenmek üzere olduğunu kanıtıyordu aslında. Lambası artık sadece kendi önünü gösteriyordu. Görememek onu çılgına çeviriyor, çaresizce bağırtıyor, kendi bağırtılarını kendi dinliyordu.

Uzun süre öylece bekledi. Bir şeyler yapmalı, kolay teslim olmamalıydı. Yukarıdan akan kömür, çizmesinin

üzerini sürekli dolduruyordu. Gömülmemek için çizmelerini yukarı doğru çektiğinde, oluşan boşluk anında doluyordu. “Yukarıdan akıp gelen ince kömürlerin önü kesilmezse, akan posta beni boğacak” diye düşündü. Boşalan geniş alana doğru lambasını çevirdi. İki metre yüksekliğinde olan kömür damarı, yalancı tavanın²¹ boşalması ile dört metrenin üzerine çıkmıştı. Yalancı tavan taşı²² herkesi aldatmış, çavuşundan, müdürüne kadar hepsini alaya almıştı!. Onu, ana tavan taşı sanmışlardı. Oysa onun arkasında daha da kalın olan ikinci dilim kömür damarı ıslıl ıslıl sırtıyordu. Üst kotlarda sıkça görülen bu durum alt kotlarda hiçte görülmemişti. Milyonlarca yıl önce kurgulanan kalles bir oyunun oyuncuğuydu şimdi.

Ana tavandaki kırılmalar, çatlama ve patlamalar kısa bir süre durdu. “Yıkılan dörtlük sarmalardan birkaçını tavana dikleyerek arkasını doldurabilirsem, yukarıdan akıp gelen postayı durdurabilirim.” diye aklından geçirdi. Lambanın cılız ışığı da kendisini terk etmek üzereydi.

Göçüğün içerisinden çıkardığı iki sarmayı, tavana sabitleyerek, arkasını doldurdu. Babadireğin dibine giderek, yapmış olduğu tahkimatın altına büzüldü. Yukarıdan koparak gelen kömür ve taş karışımı posta, yapmış olduğu kapağın arkasındaki kamalara “güm güm” vuruyordu.

Gümlmeler duyuyordu beyninin içerisinde. Ölüm ile yaşam arasındaki ince çizginin üzerinde, var olma mücadelesi veren her canlının hissedebileceği duygular içerisindeydi. Kimi zaman bağıırıp çağırıyor; kimi zaman

da korkup içine çekiliyordu.

“Birileri benim ocaktan dışarıya çıkmadığını anlayacaktır. Lambamın yerinin boş olduğu görülünce, lambane şefi, ocak şefimi arayacak. Sonra ikisi birden, üst kata çıkıp çamaşır sepetlerine bakacaklar... ‘Bu deyyus gelmemiş!’ diyerek, telaşla sağa sola koşuşturacaklar. Önce mühendise, sonra İşletme Müdürü’ne rapor edecekler. Müdür, onlara sayıp sövecek. ‘Tam da eve gidecekken bu da nereden çıktı?’ diyenler olacak. Kuyu dibine telefon edip trolley motorunu hazır bekletecekler. İkinci vardiya işçileri içeri girmeden, çavuşlar ve mühendisler, suçluluk duygusu içindeki sendikacılarla birlikte; önden ocağa girip cesedimi çıkarmaya gelecekler... Onlarla birlikte, bir de bizim köyün dürzüleri gelecek. Ama onlar motordan önce yürüyerek, koşarak gelecekler. Birbirlerine söverek, sayarak koşacaklar. Kimisi ‘Ayağın başından erkenden çıkmış olabilir!’ diye düşündük diyecek; kimisi de, ‘Ayağın dibine göçük olmadan çok zaman önce gitmişti, çıkmış olduğunu düşünmüştük!’ diyerek, arkasına saklanacakları bahaneler bulacaklar, ama kendilerini de hiç affetmeyecekler!”

Beklenen sonun gerçekleşmeye başladığını düşündü. Ana tavan çatırdayarak, kendini bırakacağını haber veriyordu. Sonra, iri kayalar ara ara düşmeye başladı. Hazırlıklı olmalıydı! Son bir kez daha babadireğe ve üzerindeki tahkimata bakındı. Kötü sayılmazdı, ama tavan taşından kopacak iri kayalar, altına sığındığı direği yerinden oynatırsa hiç şansı kalmayacaktı.

Ayak, harekete geçmişti artık. Kütleme ve gümleme sesleriyle, toz duman içerisinde ileri geri gidip geldi. Tavan taşı büyük bir gürültüyle kendini bırakıp aşağıya yuvarlandı. Yere yıkılmış, üzeri taş ve kömür postası ile kapanmak üzereydi. Son bir gayretle gömülmekten kurtulmak için ayağa kalkmak istedi; kalkamadı. Ceketinin kolu taşın altına sıkışmış, ayağa kalkmasına engel oluyordu. Postanın içerisinde yarı gömülü durumda ceketini çıkarması kolay olmadı. Sonunda başardı, kendisini babadireğin yanına attı. Üzerine yuvarlanan taşlardan hatırı sayılır darbeler almıştı. Ayaklarında ve kollarında ağrılar duyuyordu şimdi. Aniden oluşan hava basıncıyla kulak zarı da zedelenmişti.

Kömür tozlarına “Çökmüyorlar.” diye kızdı. Boğazının içi, burnu, ince tozlarla sıvalıydı. Sık sık boğazını temizlemeye çalışıyor, göğsü yırtılırcasına öksürüyordu. Gürültü iyice azalmıştı. Son demlerini yaşayan lambanın cılız ışığını ayağın içerisine doğru tutunca, burnunun dibine kadar gelen yağlı kesme taşlar ile göz göze geldi. Sanki, onu kapatıp üzerine yığılacak gibiydiler. Ayağın, orta sarmaları tamamen kapanmış olmalıydı.

Bu kadar darbe yetmiyormuş gibi, şimdi de altına saklandığı direğin üzerindeki yalancı tavan taşı kendisini bırakmaya başlamıştı. Sarsıntıdan açılan kamaların arasından, ince kesmeler halinde taşlar düşüyor, tavanda büyük boşluklar oluşuyordu. Oluşan boşlukları kırık kamalarla kapatmaya çalışırken, tavan bir başka yerden patlıyordu. Patlayan yerlerin arkasındaki toz kömür,

taşlarla birlikte bulunduğu boşluk alanı kapatıyordu. Bir evin çatısı gibi sağlam olduğunu düşündüğü tavan, her bir taraftan patlıyordu. Tavan taşı, kendini tutmaz olmuştu artık. Bir süre önce üst tarafında oluşan olay şimdi bulunduğu yerde, güvendiği baba direğin yanında oluşuyordu. Önce yalancı tavan düşecek, ardından onun arkasına sinen ikinci kömür dilimi inecek, onun ardından da ana tavan taşı düşecekti.

“Tamam... Bu sefer sonum belli; havasızlıktan, boğulmaktan kurtulamayacağım. İnce kömür, göçükten önce canımı alacak...” diye düşündü.

Babadirekle birlikte kömür postasının içerisine gömülmeye başladı. Postanın altına gömülmemek için hacıyatmaz gibi tekrar tekrar ayağa dikiliyordu. Bir süre sonra kolları kalkmaz, parmakları tutmaz olmuştu. Gücü kuvveti tükenene kadar pes etmeyecekti. Tepesindeki kömür kayaları ile olan ilişkisi, kedinin yakaladığı fareyi yemeden önceki oyununu andırıyordu. Yüzlerce yıldır yerin yedi kat altında oynanan, kimsenin izleyemediği bu tek kişilik oyunu zoraki oynuyor, kömürün bedelini zifiri karanlık bir sahnede ödemeye çalışıyordu.

Ana tavan taşı ile yüz yüze artık. Bu sefer kaçarı yoktu. Tamamen teslim olup umudunu kesmek üzereydi. Aldığı darbeler sonucunda üstü başı yırtıklar içinde kalmış, ağzından ve burnundan kan gelmeye başlamıştı. Kolları bedenini koruyamıyor, ayakları vücudunu tutamıyordu.

Başının üzerinden ve yanlardan gelen postayı

çiğneyerek, tavan taşına doğru açılan boşlukta iyice yükseldi. Azrail kendine doğru çekiyordu işte! “Ey ulu Tanrım!.. Kime ne kötülük ettim?” diye sitemde bulundu. Ayağın, üst kısımlarında bir kırılma daha olursa, kırılmanın etkisi ile tavan tabana yapışacak, yer gök bir olacak, kıyamet kopacaktı. Sonunun böyle olacağını biliyordu.

Ayağının altındaki posta çoğaldıkça, sürekli yukarı doğru yükseliyordu. Başı tavan taşına vurunca, yenildiğini düşündü. Tavan taşını elleriyle yoklayarak, çatlakların durumunu kontrol etti. Çatlaklar, derin olmasa bile yine de güvenli değildi. Sonra boyu sığmaz oldu.

Çömelerek beklemeye başladı. Acıyan ayaklarını ileriye uzattı. Bir süre sonra bacakları, yığılan postaya gömülmeye başladı. İri taşları bulup çevresini mezar çevirir gibi çevirdi. Ördüğü taşlar, arkalarında oluşan basınçla, ona doğru biraz daha yaklaştı. Çocuklarını ve karısını düşündü. Gözleri yaşla doldu. İsteddiği olmuş, kendisinden geçmişti.

Bir işığa doğru var gücü ile koşmaya çalışıyordu. Koşuyor, koşuyordu... Ayaklarının altındaki toprak devamlı kaydığı için, ileri gidemiyordu. İşığın ucunda babasını gördü. “Gelme! Gelme!” diyordu babası. Satılmış amcası da ona görünmemek için saklanıyordu. “Git!” diyordu, “Gelme!” Yeşil çayırlarda hoplayıp zıplıyor, soğuk derelerden kana kana buz gibi sular içiyor, davulların eşliğinde halay çekiyor, ılık bahar esintisine doğru ağzını açıyordu.

Gözünü açtığında, ağzının içindeki kömür tozlarını tükürürken buldu kendini. Altındaki kömür yığını sinsice iniyordu. İnce bir yerde, içeriye havanın girdiğini duyumsadı. İçeri dolan havayla kendine gelmişti. Kömür yığınının içerisine gömülen havalandırma borusundan gelen, kazma seslerini duyuyordu, uzaktan. Yok olan umutları geri gelmişti. Bir mucize gerçekleşiyordu.

Tozlu havayı, derin derin solumaya başladı. Soludukça öksürdü. Öksürükten sonra hava borusundaki tıklamalar çoğalmıştı. Belki hava borusuna vurmasını bekliyorlardı, ama yerinden kalkarak boruya vurmaya, dermanı yoktu. İçi geçip gitmiş, gücü kuvveti kaybolmuştu. Avazı çıktığı kadar bağırarak istiyor, bağırabiliyordu. Boğazının içi acıdığından, sadece kesik kesik öksürebildi. Yaşadığını bir şekilde onlara duyurmalıydı.

Zaman algılaması tamamen kaybolmuştu. Ne zamandır bu mezarın içindeydi bilemiyordu. Ona ulaşmak için aşağıda ve yukarıda gösterilen gayreti düşündü. Umutluydu.

“Tarif edilemez bir karanlık! Bütün geceler bir araya gelse böyle bir karanlık yaratamazlar.” diye düşündü. Karanlık gözlerini tutuyor, gözleri ağrıyordu. Gözlerini kocaman kocaman açarak bir şeyler görmeye çalıştı. Gerçek karanlık bu olsa gerekti! Karanlık gözüne batmış gibi gözleri

acıdı. Bedeni ile düşünceleri ayrışıyorlardı sanki. Yüzünü avuçlarının içerisine alarak, bedenindeki acılarla birlikte kaldı. Sonunda parmaklarının arasından bir ışık görür gibi oldu. Gerçek olup olmadığını ancak hastane yatağında kendine geldiğinde algılayabilmişti. Oyun bitmişti...

DİPNOT:

- 1-Fayton: Madencilerin yeraltındaki üretim alanlarına gidip gelmek için bindikleri, üstü kapalı taşıma aracı.
- 2-Zivana: Parçada "dişli gibi birbirine geçmiş" anlamında kullanılmıştır.
- 3-Trolley Motoru: Anagalerilerde doğru akımlı bir hat boyunca çalışan güçlü bir elektrikli çekici.
- 4-Şlam: sulu ve balçıklı kömür posası
- 5- Taban: Kömür içerisinde sürülmüş galeri.
- 6- Ayak: Bir kömür damarının içerisinde, alt ve üst taban yolları arasında kömür kazısının yapıldığı, kazmacı ve tahkimatçıların çalıştıkları üretim alanları.
- 7-Maden Başçavuşu: Maden Çavuşu Kursiyeri Okulundan mezun tecrübeli ve ehliyetli madenci.
- 8-Tahkimatçı, domuzdamcı: Kazı sonrası, oluşan boşluğun emniyete alınması için her türlü işi yapan kimse.
- 9-Domuzdamı: Kayın ve meşe gibi sert ağaçlardan yapılan, 1,20 ve 1,50 m uzunluğundaki dikdörtgen biçiminde kesilmiş ağaç.
- 10- Ayıbacığı: Ayaktaki basıncın oluş biçimine göre kullanılan kalın destek direği.
- 11- Kurtağzı: Çatal direklerin ağzına balta ile açılan şevli çentik.
- 12-Rambleteli: Dik ayaklarda, çıkartılan kömürün yerine konulan dolgu malzemesini içinde tutan kafes teli.
- 13- Tavan taşı: Kömür damarının üzerindeki taş.
- 14- Sarma: Dört metre uzunluğundaki maden direği
- 15-Ayak arkası: Göçmeye terk edilen, kömürü alınmış saha.
- 16-Babadirek: Kalın direk
- 17-Baca:Ağaç bağlarla sürülen geçiş yeri.
- 18- Kama:Birkaç santim kalınlığında, 1,5 metre uzunluğunda ahşap tahkimat parçası.
- 19- Düğmeciler: Makine ünitelerinin başında görevli nakliyatçılar.
- 20- Stim: Sıkıştırılmış hava
- 21- Yalancı tavan taşı: Kömür damarının üzerindeki tavan taşının altında bulunan kesmeli gevşek kayaç.

Erhan Ceylan

1 Mayıs 1963 senesinde Sinop'ta doğdu. Babasının maden işletmesinde işe girmesi üzerine aynı yıl Zonguldak'a göç ettiler. İlk, Orta ve liseyi (Zonguldak Sanat Okulu) Zonguldak'ta okudu. Askerlikten sonra devlet memurluğu başladı. Yaklaşık on yıl Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yaptı. 1991 senesinde Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydoldu. 1995 Senesinde hukuk fakültesinden mezun oldu. Hâlen İstanbul'da (Kadıköy) yaşıyor ve serbest avukatlık yapıyor. Yaklaşık on yıldır hikâye yazıyor.

Arada bir, yeni çıkan hikâye kitapları hakkında yazılar yazıyor. Bunlardan bazıları Cumhuriyet Kitap Eki'nde ve Virgül Kitap dergisinde yayımlandı, yayımlandıyor.

Hikayeleri: Kül Öykü, Notos Öykü, Eşik Cini dergileri'nde ve çeşitli öykü seçkilerinde yer aldı.

Kitap olmaya aday bir dosyası var.

Aralıksız, yazıyor. Yazmaktan, özellikle de okumaktan büyük keyif alıyor.

(Mansiyon)

KÜÇÜK SESLER

Soğuk, nemli, çamursu bir hava. Yaşamdan çok ölümü anlatan karanlık ruhlu şarkılar, bir türlü tutuşmayan kömür, çekmeyen baca, tüten soba....

Süngüyü olanca hırsı ile saphıyor kömür yığınının böğrüne, sağa sola kanırtıyor. Daha çok koyu bir duman dışarı çıkmak için hücum ediyor yukarılara. “Yandı mı, ne iştahlı yanar gavurun icadı! Arkası, boruları, demirci ateşi gibi kıpkızıl kesilir. Ama şimdi yanmıyor işte.” Boruları da yeni temizledik di. Daha fazla odun, daha fazla mazotlu talaş koyuyor bu sefer. Kibrit sönu sönuveriyor iki de bir; o vakit oğlanın defterinden kopartılan bir sayfa yetişiyor imdadına. Sayfanın özgür kalan karşılığı da, fırsattan istifade atıyor kendini dışarı. İşe yaradı! “Gürül gürül yanmaya başladı işte.” Yüzüne, vücuduna tatlı bir sıcaklık yayılıverdi bir anda.

Bir güzel yıkadığı nohutu tenceresiyle oturttu sobanın üzerine. Köy nohutu taşlı olur, dişini kırar adamın. İç

yağıyla da pek lezzetli olur mübarek. Çocuk, sobanın arkasında dizüstü çökmüş, dersini yapıyordu. Mayısık temmuz köpekleri gibi yanına düşüyordu başı ara sıra.

“Anne, yapağı ne demek?”

“Ne bilem ben! Okusaydım, öğretmen olurum.”

Fırlayıp pencereye, sokağa bir göz atıyor; çocuklar oyuna çıkmışlar mı diye. Rüzgâr savurtunca, ağaçların üzerindeki karlar toz halinde saçılıyor oraya buraya. Kuşlar seke seke, yiyecek bir şeyler bulma umuduyla dört dönüyorlar bahçeyi; minik ayaklarının izleriyle doluyor karın üstü. Mutfağa koşuyor, bir parça ekmeği ufalayıp atıyor önlerine doğru. Rüzgar savuruyor bir çoğunu, ama kuşlar yine de buluyorlar onları. Ekmeği kapan hemen uzaklaşıyor oradan. Bir kovuk, bir saçak altı bulup gözden kayboluyor.

“Anne, acıktım”

“Yumurta kırayım, ister misin?”

“Çok isterim!”

“İyi. Git o zaman bakkaldan ekmek al gel!”

Kapı çaldı. Elindeki fileyi uzattı adam. Botlarını çıkardı, sobanın tablasına koydu. Kar suyu keser deriyi. Sedire uzanmış, uyuyan çocuğa kaydı gözleri; mutlu mutlu güldü: “ Ne keyifli uyuyor kerata.” Biraz ısınıp dışarı çıktı tekrar. Getirdiği kapak odunları sobaya sığabilecek boyda kırdı. Kömürlüğün eğreti kapısını ayağıyla açtı, istifledi odunları.

“Değiştirmek gerek” diye dūřündü. Yarını bugünden kurmazsa adam, perperişan olur bu memlekette. Haklı Rafet. Burada ne uzar, ne kısalır adam. Çocuđum da benim gibi kazmacı mı olsun? Üstelik her an ölümle burun burunasın. Çok değil, daha geçen yaz grizu patlamasında iki yüz elli madenci çayır çayır yanmamış mıydı? Bunlardan biri de kardeşten öte sevdiği domuzdamcı Sefer’di. Parçalarını bile bulamamışlardı zavallının. şirket onundiyeti olarak ođlu Ramazan’ı iře almıştı. İçi kan ağlarken, nasıl da sevindiydi bir yandan garibim!

Erguvan rengi bir akşamdı. Salaş bir meyhanenin kapısında durmuş, gitmekle gelmek arasında bocalayan bir sarhoşu andırıyordu havanın hali. Sokak boyunca kafa kafaya vermiş sıralı evler, çok mühim bir konuda fısıldaşan adamlar gibi eğilmişlerdi yola doğru. Birbirine geçmiş farklı ayak izleri, habersiz paylaşılan yaşamların izdüşümü gibiydi. Karşı evin yalnızı sedire kurulmuş, çayını yudumluyorken, denize tutkun, fakat yüzme bilmeyen insanların özlemine benzer bir duygu içinde seyre dalmıştı, alemi. Gene de bin şükür! . şunun gibi olmak da var. Kartopu oynayan çocukların her türlü kaygıdan uzak haykırışlarına ara sıra karışan bir kadının sesi, nice uzak hatırayı da kanatlandırıyordu farkında olmadan. Karmaşık duygularla doluydu bu akşam; keder desen değil, neşe hiç değil. Sigarasını tazeledi. Mutfak penceresinden, balık kızzartan karısının telaşlı telaşlı koşturmasını görüyordu. Balıkları çeviriyor, kıvrıcık yapraklarını yıkıyor, soğanları

temizliyor....

“Hayatım! Sofra hazır”

“Tuzu uzatsana!” Çocuk uyanmıştı. Doğruldu, kaldı bir süre öylece.

“Ulan kerata! Ne bu uyku sabahtan beri? Dün gece köpekler mi kovaladı ?” Gözlerini ovuşturdu, esnedi uzun uzun. Sersem sepelek yürüdü helaya doğru.

“Annem aradı, Sevcan’la geleceklermiş”

“İyi. Gelsinler.” Yemek sessizlik içinde yeniyor her zamanki gibi. Karısının tumbul ellerine, boyanın altından akları çıkmaya başlamış saçlarına bakıyor. Bu bakışları yakalıyor kadın. Akşamdan beri ilk kez gülümsüyor karısına, gözlerinin bütün ışığıyla bakıyor.

“Başvurumuz kabul edilmiş, yarın gidip Rafet’le kâğıtlarımızı alcaz”

“Allah vere de ciğerlerde bir şey çıkmasa, ‘Duman görünüyor.’ demişti, Verem Savaş’ın doktoru. Her şey biter bir anda, maazallah”

Bir düştten uyanmış gibi silkiniyor kadın. Bir şeyler söylemek için çabalıyor, fakat uygun başlangıç cümlesi gelmiyor bir türlü. Örtünün üzerindeki ölgün kıvrıkcık parçasını alıp tabağa atıyor. Dişine takılan inatçı kılıcı tırnağıyla çıkarmaya uğraşiyor. Uzun uzun tırnağını inceliyor, ilk kez görüyormuş gibi. Çocuk bir babasına, bir anasına bakıyor sürekli. “Almanya, Ay gibi, güneş gibi, uzayda bir gezegen herhalde...” “ diye düşünüyor.

“Çayı demleyeyim,” dedi, mutfağa yöneldi kadın. Bir türlü dökemiyor kaynar suyu demliğe. Çarpıntısı geçene kadar bekliyor. Yer sarsılıyor, sürahinin içindeki su dalgalanıyor, maşa, mermer tablaya düşüyor, tren geçerken. Zelzele oluyor sanmıştı ilk taşındıklarında, ama alıştı artık. Buna nasıl alışırım? Ne var sanki gidecek? Aç değiliz, açık değiliz. İyi kötü geçiniyoruz işte. Bardakları tepsiye dizdi. Almanyası batsın !

“Ben kahveye gidiyorum. Rafet’le konuşacak”

“Bir bardak çay iç de öyle git bari”

“Siz için, duramıyorum ben”

“Gecikir misin, bekleyeyim mi?”

“Belli olmaz. Kapıyı kilitleyip yatın siz”

Gitmedi kahveye. Askeriye Tepesi’ne kadar yürüdü. Sigara içti bol bol. Cümbüş eşliğinde şarkı söyleyen adamlara takıldı. Göz hakkı olarak bir bardak şarap ikram etmek istediler, “İçmem,” dedi; “rakı olsaydı, başka!” Cümbüşü çalan, şişeyi kafasına diyor, ardından mutlaka geçiriyor, sonra, “Medet ya Allah!” deyip asılıyordu tellere. Yalnız, arada bir, on-on iki yaşlarında bir oğlan çocuğu gelip, “Amca, Sevda Yüklü Kervanlar’ı çal,” deyip gidiyor. Biraz sonra tekrar gelip, “Sevenler Mesut Olmazı Çal,” diyordu. Mesele anlaşıldı: Balkonun karanlığına gizlenmiş, sadece sigarasının közü seçilen, ama kendi görünmeyen Dul Hayriye yolluyordu oğlanı.

Bahçe kapısına geldiğinde sıkıntısı hafiflemişti bir

az olsun. Kütüğün üzerine oturdu. Sigara yaktı. Bir iki tanesi dışında evlerde ışık yoktu. Gecenin sessizliğini, gece gündüz bilmeden, oradan oraya koşuşturan trenlerin keskin düdüklere bölüyordu. Almanyasının apartmanı yeni boyanmıştı; sokak lambalarının aydınlattığı yeni giysisinin içinde ışıltıyor, öteki evlere küçümseyerek bakıyordu. Kendisi de böyle bir eve, hiç değilse bir katına sahip olabilecek, yıllar yılı kiralarda sürünmekten kurtulabilecek miydi! Başını çevirince karısının bulutsu yüzünü gördü pencerede. Soluk bir resim gibiydi karısının yüzü, uyumamış beklemişti bütün gece. Acımakla şefkat arası bir duygu doldurdu içini, gülümsedi, bir süre bakıştılar öylece; eve doğru yürüdü sonra.

Uykuyla uyanıklık arası mahalle camiinden yayılan selâ, ağıt gibi içine içine işliyordu insanın. Hele gün doğmamış, rüzgârın çağrısı yabancı seslerce kesilmemişken daha. Ne kadar güzel okuyor kavat! İçine işliyor adamın. Karısını uyandırmamaya dikkat ederek yılan gibi kaydı yataktan. Yorganı çekeleyip iyice örttü kadının üzerini. İç geçirircesine derin, uzun soluklarını dinledi. İçinin ezildiğini hissetti. Horlamasın diye dirseği ile dürttüğü için pişman oldu. Kendisi de horlamaz mıydı? Horlardı elbet, ama bu hiç konu olmazdı.

Önündeki delik sayesinde donunu sıyrımadan işeyebilmek, yabana atılır bir rahatlık değildi hani.

Sıcak sıvının buz gibi helâ taşına temasıyla yalancı bir buhar yükseldi. “Ayakta işemek mekruhtur muhterem cemaat.” deyişi geldi aklına, cuma hutbesinde imamın. Öyle ama, adamın götü donuyor; senin odunun kuru, kömürün bol tabii kavat. Neredeyse patlayacakmışım. Oooh!

Perdeyi aralayıp baktı. Ne doldurmuş mübarek! Gece aralıksız yağan kar arazinin engebeli, çukur yerlerini dümdüz etmiş, keskin kıyı, kenar çizgilerini, sivrilikleri yuvarlatmış, yumru yumru yapmıştı. Ağaçların gövdeleri karla kaplanmış, öbek öbek karları taşıyamayan dallar yere yakın gelmişti. Yükseklerden uğuldayarak gelen rüzgar camları yalıyor, pencerenin yivlerinden girense perdeyi adamakıllı sallıyordu. Komşu evin balkonunda asılı çamaşır kazanı gece boyunca enik gibi ağlayıp durmuştu.

Sobanın gövdesine dokundu; geçmişti. Kapağı açtı. Gri küllerin içinde ölü gözü gibi bir kaç küçük köz parçası ışığıyordu. “Yakayım” diye düşündü, üşendi sonra. Uyuyanları uyandırmak da istememişti ayrıca. Önce, topuklarına kadar inen yün donunu giydi. Sonra karısının ördüğü yün kuşağı doladı beline sıkı sıkı. Soğukta daha beter azıyordu belinin ağrısı.

Bir-iki bardaklık su koydu demliğe, altını yaktı. Soğuk ekmek dilimlerini yağlamaya koyuldu; fakat sürülmedi yağ, topak topak kaldı ekmeğin üzerinde. Üzerine, karısının yaptığı ayva reçelinden gezdirdi bolca. Ne de güzel yapar gâvurun kızı! Kaynayan suya bir tutam çay attı. Yalancı çay diyordu buna. Çökmesini beklemeden su bardağına

doldurdu. ayı belediyenin vidanjörü gibi çekerken içine, “Hööörk” diye sesler çıkıyordu. Titremesi geçmişti.

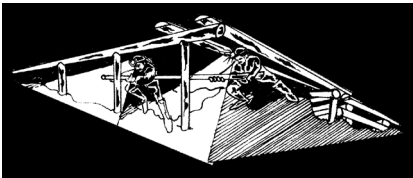
Atkısını sarındı, kasketini geçirdi başına, meşin gocuğunu giydi. Tam çıkacakken döndü, küçük odanın kapısını usulca araladı, yatakta tırtıl gibi kıvrılmış çocuğa baktı. Başucuna gitti oradan seyretti bir süre. Saçlarını sevdi. Eğildi, öptü. Yorganın üzerinden kaymış battaniyeyi ekeleyip örttü iyice. Bütün bunları yaparken onu uyandırmamak için âzâmi gayret gösteriyordu. Ayaklarının döşemeyle temasını olabildiğince keserek çıktı odadan.

Oysa ocuk uzun zamandır uyanıktı. Gözlerini mahsustan kapamıştı. Adamın evin içinde küçük küçük gezinmelerini kapının buzlu camından izliyor; ayaklarının tıptırtılarını, kısıkkısıkk öksürmelerini duyuyordu. Kızgınlığı, gücenikliği geçmişti Almanya işi gerçeğe büründüğünden beri. Okuldaki arkadaşlarına özenip televizyon diye tutturmasaydı babası da öfkelenip azarlamayacaktı. Ondan ayrılmak düşüncesi ateşten top gibi düşeli beri yüreğine, başka bir şey düşünemez olmuştu. O gece öfkesinden “Ölürsün inşallah.” dememiş miydi içinden? Hem de kaç kez! Onunla tek kelime konuşmayacağına yemin etmemiş miydi? O halde, saçlarını okşarken ne diye ıslak ıslak ağlamıştı? Işık karardı, hayalet sesler kesildi birden. Dış kapının yavaşça çekildiğini duydu. Evin içindeki bütün havayı da götürmüştü sanki adam; nefes almakta zorlandığını hissetti bir an..

Fırladı yatağından, pencereye koştı. Adam, bir elinde

sefertası, diğeri ile duvarları tuta tuta, büyük bir dikkatle iniyordu merdivenin kardan yumrulaşmış basamaklarını. Kahırlandı. Adlandıramadığı bir şey tıkandı boğazına. Büfenin içinde, anasının kullanmaya kıyamadığı fincan takımı ve tabak çanak arasında duran rulo halindeki kağıtlara gitti gözü. O an, ne yapması gerektiğine karar verdi. Ötesini düşünecek durumda değildi. Fikrinden cayar korkusuyla aceleyle aldı kâğıtları. Fotoğrafları söktü, kâğıtları küçük küçük parçalara böldü, avuçlarına doldurdu, sonra pencereye geldi. Konfeti gibi saçıldı kağıtlar dört bir yana, yere düşünce görünmez oldular. Akşam olabilecekleri düşünmek bile istemiyordu. Bir titreme aldı her yanını. Eli ayağı buz kesmişti. Anasının yanına gitti yorganı kaldırıp süzüldü. Sıkı sıkı sarıldı anasına. Onun da gözleri ıslaktı. Nabızları eş zamanlı atmaya başladı bir süre sonra. Gün ağarmış, el örgüsü perdelerin gözlerinden içeri kar ışığı vurmaya başlamıştı. Elleri, ayakları ısınmıştı. Titremesi geçmek bilmedi

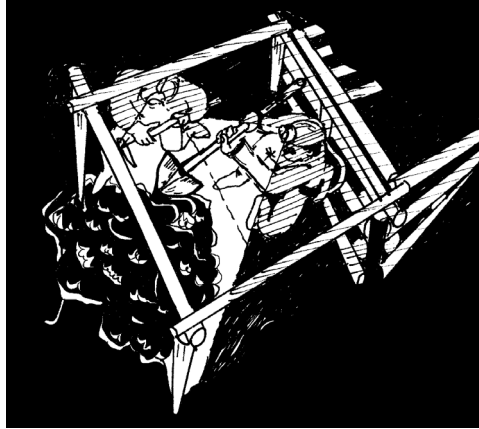

Leyla İpek

1961 Çorum doğumlu. İlk, orta, lise ve üniversite eğitimini Ankara'da tamamladı. 18 yıldan beri ODTÜ'de memur. Edebiyatçılar Demeği'nde yaratıcı yazarlık seminerlerine katıldı. Öykü, şiir ve deneme yazıyor.

SESSİZLİK

Tabur tabur çıktılar yeraltından. Ağır ağır yürüyorlar, ayaklarını sürükleyerek. Sırtlarında kara giysileri; üzgün ve kederliler. Ak bir yer yok yüzlerinde. Ağızları sımsıkı kapalı. Gözlerini yerden kaldırmadan taze mezarların başında durdular. Yağmur yağıyor belki. Toprak kokusu genizleri dolduruyor. Ölüler kokuyu duymuyorlar. Rüzgâr tepelerde dolanıyor. Rüzgârı da, üzerlerine kürek kürek savrulan toprağın ağırlığını da, hep bir ağızdan okunacak duaları da, geride kalanların hıçkırıklarını da duymayacaklar nasıl olsa. Patlamayla sağırlaşmış bütün duyuları. Birazdan toprak, seyrek dokulu beyaz kumaşların gözeneklerinden burunlarına tozacak. Kaşınmayan burunlarını kaşımayacak ve hapşırılmak isteseler; hapşırılmayacaklar. Yeni yıkanmış

bedenleri toza bulanacak, birazdan: Madenciler tozdan mı korkacak?

Tabutlar açılır. Hepsi aynı anda yavaşça toprağa uzatılırlar. Başlarındaki lambalı kaskları aynıdır. Sessizlikleri de. Ayaktakilerden tek farkları aklıkları ve uzanmışlıkları.

Toprak altında geçen ömürler. Uzun sayılmayacak kadar kısa. Küçük bir soluklanma ve yeniden toprak altına. Karınca misali. Bu çaba, bu telaş, hayatın sırrını arıyormuşçasına. Bir tutam taş, bir tutam altın, bir tutam kömür; bir tutam tokluk, bir tutam düş uğruna...

Dövünmeler, çırpınmalar, gözyaşları. Kim bilir daha ne kadar sürdürür evlerde saltanatını. Ve bütün olanlar tekrarlanır çok geçmeden. Ölüm, kapı komşusudur madenci mahallesinde herkesin.

Toprağın üzerinde olanları hayal ediyordu. Ezbere biliyordu her anı. Göçük altında ilk kez kalıyordu, ama defalarca kalmıştı göçük üstünde. Aşağıda ya da yukarıda olmak çok fark etmiyordu. O iki gencin şakalaşmaları geldi gözünün önüne. Ne şans! Tam da işe başlayacak günü bulmuşlardı. Nasıl da neşeliydiler. Taş çatlasın on dokuz var yoktular. Başkalarını

düşünecek durumda değildi, ama geliveriyordu aklına işte. Belki çocuklarının geleceğini görüyordu onlarda. Kendini düşünse ne olacaktı? Kurtuluşu yoktu ki. Geçen seferki yangından kurtulduğuna sevinebilmiş miydi? Kalan ömrü içerdeki hava kadardı besbelli. Nefesinin giderek sıklaşmasından, havanın tükenmekte olduğunu biliyordu. Yapılacak bir şey yoktu. Oğulları, ah oğulları... Madende çalışmayacaklardı güya. Ne olursa olsun okuyacaklardı. Maden mühendisi olmalarına bile dayanamazdı. Biri dokuz, diğeri on üç yaşında. Şimdi ne yapıyorlardı acaba? Ya, bundan sonra ne yapacaklardı? Madenci çocukları işte, şansızlar doğuştan daha. Kimler vardı acaba diğerkoridorlarda? Kurtulmaları mümkün mü? Allahtan umut kesilmez. “Kurtar, onları da beni de Tanrım. Kendim için değil, bekler çocuklarım.”

“Karım yok, gitti çoktan, olsaydı gözüm arkada kalmazdı şimdi. Dayanamadı, gitti. Hiç kızmadım. Yerinde olsaydım ben de giderdim. Elektrikli el lambası kısa devre yaptığında, aydınlanıvermişti bu kara dünya. Yanık acısı bile geçiyor da, bu surat geçmiyor ne yapılsa. Çektiğim acılar, ameliyatlar bir yana bu zoraki, küçücük, lekeli yüz, aslına benzemiyor

sonradan yapıma. Bakamıyorum aynalara. Gördüğüm garip yaratıktan ben bile korkuyorum. Saklanıyorum, kimseler görmüyor beni burada. Aldırmıyorlar ya da... Hep birbirimize benziyoruz. Yalnızca gözlerimiz var. Dişlerimiz beyaz, hiç olmadığı kadar; gerisi kara. Ama dışarıda erkekler de bakıyor, kadınlar da. Şaşıyorum kendime, bana baktıklarında. Çocuklar dikeyiyor gözlerini acımasızca. Göz göz oyuluyor bedenim. Ben kime bakıyorum oysa? Hiç kimseye. Görünmez olmak istiyorum sadece. Bana kalsa hiç çıkmaz kalırdım burada. Ama çocuklarım, çocuklarım ne yapar sonra..."

Patlama. Şiddetin büyük gürültüsü, ardından mutlak hakimiyeti sessizliğin. Sessizliğin gürültüden doğduğunu anladı. Onları birbirinin zıddı bilirdi. Önce kulaklarında sanmıştı sessizliği, geçmesini bekledi. Geçmedi. Gürültü korkutucuydu, ama böylesi bir sessizliği hiç duymamıştı. Sessizlik duymamaktı çünkü. Bir anlamı olmalıydı böylesinin! Korkutucu bir anlamı! Sessizlik daha da koyulaşır ruhunun derinliklerine indiğinde bir parıltı yanıp söndü, yanıp söndü içinde; izle beni dercesine! Bir madenci nasıl dayanabilir bir parıltının cazibesine. Gitmese olmazdı.

Gerçek maden oradaydı! Alışık dışındaki derinliklere, ama hiç bilmediği, ürkütücü bir yerdi kendi derinliği. Sessizlik itmese, karşı konulmaz gücüyle, kaçardı; parıltıya rağmen. Gözleri kapalı mıydı? Kapalıydı. Sessizlik ve karanlık olmadan o parıltıya ulaşamazdı. Birden uykuya benzer bir şey akıverdi içine ve madenci göçüp gitti kendi madenine.

Ali Rıza Belgin

1954 Yılında Kastamonu'nun Azdavay İlçesi'nde doğdu. İlköğretimini Azdavay'da tamamladı. Kastamonu Göl İlköğretmen Okulu'nda başlayan orta öğretimini Ankara'da tamamladı.

ODTÜ İngilizce Hazırlık Sınıfında başlayan Yüksek öğrenimini. İTÜ Maden Fakültesi'nde bitirdi.

1979 Yılından 2000 Yılına kadar çeşitli kamu ve özel kuruluşlarda mühendislik ve yöneticilik yaptı. 1999 Yılında Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. 2001 yılından beri serbest Avukatlık yapmaktadır. Yazmaya eğilimi gençlik yıllarından beri vardır.

Dr. Ali Rıza Belgin

KÖMÜR OCAĞINDA

Rıfat Şef, sabahleyin her zaman olduğu gibi tertip odasına hızla girdi. Yazılan Rapor defterlerine bakmaya başladı. Gece vardiyasında, her şeyin normal olduğu vardiya şeflerinin raporlarından anlaşıyordu. Vardiya Şefleri, Raporlarını yazdıktan sonra duş almaya gitmişler, öteki nezaretçi ve işçilerde henüz daha gelmemişlerdi. Yazılanın giriş kapısına doğru yönelmişti ki, birden telefonun çalmasıyla irkildi. Telefonu açtı, arayan vardiya şef yardımcısıydı. “Şefim halat koptu.” der demez, Rıfat Şef saatine baktı. Tam işçilerin ocaktan çıktığı ve desandrede oldukları sıraydı.

Taşmanın, desandre denilen eğik kuyulardan vinç ile yapıldığı ve ayrı bir işçi çıkış yolu olmayıp da aynı yoldan işçilerinde çıktığı ocaklarda, bu saatlerde olan halat kopmaları, ölümle sonuçlanan iş kazalarına neden olabilirdi. Yirmi yedi yıllık meslek yaşamında bu tip çok kazalar yaşamıştı. Üstelik birkaç yıldan beri emekli olduktan sonra, çalışmakta olduğu bu ocakta, işçilerin vagona binip de dışarıya çıkmalarının önüne bir türlü

© 2000-2001

www.kocak.com.tr

geçilemiyordu. Ocakta, taban taşının hemen altında kaplıca suyu olduğundan, işçiler sıcak olan ortamda 320 metrelik desandreyi yürüyerek çıkmaktan kaçınıyorlardı. Genç olsun, yaşlı olsun sıcak bir ortamda ve ağır çalışma koşullarında desandrenin dibine geldiklerinde, vagonlara dolup yukarıya çıkarlardı. Nice Mühendisler gelip bu yanlışı önlemeye çalışmışlarsa da, başarılı olamamışlardı. Kimisi; sıcak suyun düzeyini düşürüp ocaktaki çalışma ortamının normal sıcaklığa düşürülmesi için öneride bulunup çaba harcamışlar kimisi; yeni bir işçi çıkış desandresi yapımı önermişlerdi. Bunların olmayacağını anlayan ve geleli henüz bir ay olan Mühendis Ali Bey, işçi taşıma vagonları konusunda işvereni ikna etmişse de, henüz gerekli yerlerden alınması gereken izin alınamamıştı.

Rıfat Şef, hemen cep telefonundan Mühendis Ali Beyi aradı. Yolda olduğunu öğrendi ve durumu öğrenebildiği kadarıyla anlattı. Onu beklemeden bir an önce durumu öğrenmek üzere ocağa koştu. Ocaktan hiç gelen olmadığı gibi vinç başındaki telefona da yanıt veren yoktu. Rıfat Şef, 2,5 Kilometrelik yolu koşa koşa on beş dakikada almıştı. Vinç başına yaklaştığında desandre dibinden gelen bağırmalar, duyduğu kuşkuyu artırmıştı. “Korktuğumuz başımıza geldi.” dedi, içini geçirerek. Bu sorun giderilmeden bu ocakta çalışmak, böyle acılara kapıyı açık bırakmak demektir. Ali Bey ile beraber, birkaç kere çıkışları denetlemek için, her üç vardiyada da desandre başında nöbet tutmuşlar, vagona binenleri yakaladıktan sonra disiplin kuruluna vermişlerdi. Yazılan uyarılara ve yayınlanan yönergelere aykırı davranışları nedeniyle, cezalandırılmaları

konusunda yapılan disiplin kurulu toplantılarında; işverenin buyurduğu şekilde karar verecek kurul üyeleri ile işveren yanlısı sendika temsilcisinin işbirliği sonucu; hep cezalandırılmadan işbaşı yapılmıştı. Bu nedenle; mühendislerden altı ayını dolduran olmazdı. Bu işverenin çok hoşuna giden bir durumdu. Belki de bu nedenle sıcak su ve bu desandredeki işçi taşıma sorununu çözmek istemiyordu. Uzun süre hem işçiler, hem de mühendisler çalışmayı göze alamıyorlardı.

Önce, vinççinin olduğu yere koştu, Rifat Şef. Vinçi yerinde yoktu. Desandreden aşağıya hızla inmeğe başladı. Yolda rastladığı işçilerden birinin Muzaffer Usta olduğunu, sesinden anladı. Adamın yüzü, kömür tozu ve terden tüm ayrıntılarını yitirmişti. Muzaffer Usta, Rifat Şef'in sormasını beklemeden, “Şefim, çok yaralı var, beni yeterli ambulans sağlanıp hazır edilmesi için size göndermişlerdi.” dedi. Rifat Şef, “Mühendis Ali Bey, ocak ağzına gelmiştir, önce bulabilirsen kendisine bilgi vermeye çalış, bulamazsan işveren Mahmut Bey’e durumu anlat ve ambulans istediğimizi söyle.” dedi. Hızla olay yerine doğru koştu. Bu arada, Muzaffer Ustaya seslenip, “Kurtarma istasyonundaki sedyelerin hepsini acele göndersinler,” dedi.

Rifat Şef'in olay yerine geldiğini görenler, ona yer açtılar. Rifat Şef, kopan bacaklara ve kollara bir süre baktı. Acil olanlardan başlayarak; vinçciyi görevlendirip yedek vinci yavaş şekilde çalıştırarak; vagonla yukarıya taşımaktan başka seçenek yoktu. Vinçi, yukarı çıkana kadar aşağıdaki kurtarma işlerini de bitirmek gerekiyordu. Halatın kopması sonucu, desandreden kaçan iki vagon ezilmiş, içinde bulunan işçilerden ağır yaralanan

ve henüz vagonların içinde kurtarılmayı bekleyen işçilerinse, vagona bindiğini saklamak olanaksızdı. Desandre dibindeki güvenlik cebinden de çıkan ve vagonların çarpması sonucu yaralanmış olanlar da vardı.

Desandre dibinde görevli saccı Rifat Şef'in sorgulayan bakışlarını, "Her şey bir anda olup bitti, Şefim." diye yanıtladı. Yüzü ter ve kömür toz karışımı bir çamurla maskelenmişti. Devam etti, "Her zaman olduğu gibi, arkadaşlar desandre dibine geldiler. Zorla öndeki kömür dolu ve arkadaki boş olan vagonların tamponlarına ve hatta boş olanın içine bindiler. Çekilmesi için işaret verdim. Vinççi vagonları yavaş yavaş çekmeye başladı. Desandrenin yarısına gelince, yani 150-160 metre çıktıktan sonra yukarıdan bir gürültü koptu. Biz ikinci seferde çıkacak arkadaşlarla güvenlik cebinde bekliyorduk. Arkadaşlar, özellikle yeni işe girenler bu gürültüyü duyunca cepten dışarı fırladılar. Ben yerlerinden kıpırdamalarını söylemişsem de dinlemediler. Vagonlar aşağıya indiler, olanlar oldu, durum gördüğünüz gibi." dedi.

Hiç kimse bir şey anlatmasa da, Rifat Şef olayın aşağı yukarı böyle olduğunu kestirebiliyordu. Bunca çabaya karşın, bu olayın asıl nedeni olan vagonlara binerek, ocaktan çıkma sorununu bir türlü çözememişlerdi. Çok değerli mühendisler gelip gittiler, büyük uğraşlar verdiler. En sonunda, başta bu sorun olmak üzere; güvenlikle ilgili sorunlar çözülmediği için işi bırakıp gitme yolunu seçtiler. Ancak Rifat Şef gitmeyi bir türlü göze alamamıştı. Üniversite son sınıfa geçen oğlunun giderlerini karşılamak için çalışması gerekiyordu. Bir yıl sonra oğlu doktor

olacaktı. Bu yaşta Rifat Şef'in her yerde iş bulması kolay değildi. Ancak yeraltına, ocağa her girişte geri dönememekten korkardı. Yine de işçilerden ve mühendislerden saklı da olsa vagona binmeden, desandrenin dörte birini dahi çıkamazdı.

Vagona binilmemesi konusunda işçileri uyarırken, birisinin çıkıp da: "Siz de biniyorsunuz. Binmiyormusunuz?" demesinden hep korkardı. "Ali Bey, bilmiyor görünse de vagona bindiğimi mutlaka biliyordur." diye düşündü. Bu yüzden de Ali Bey'e şimdi ne diyeceğini bilemiyordu. "Her yönüyle bu işin başımıza böyle bir acı getirmemesi için durumu anlattı, yazılı uyarılar ve yönergeler hazırladı. Her gün uyardı. Buna karşın, böyle bir durumla karşı karşıya kalındı. Bir işçinin elinde küçük bir çizik gördüğünde ağlamaklı olan ve hepimizi çok seven mühendisime, ben ne diyeyim." diye düşündü.

Kaza geçiren işçiler, vagonlarla hemen desandre başına çıkarıldı. Bu sırada Mühendis Ali Bey de iş elbiselerini giyip gelmişti. Rifat Şef, Mühendis Ali Bey'in: "Şefi vagona binen ocakta, vagona binmeyi önlemek olanaksızdır." der gibi bakan gözlerine, cesaret edip de bir türlü bakamadı. Sadece, "Yaralı sayısı on kişi, fakat dört tanesinin durumu ciddi." diyebilirdi.

Vinç başından da sedyelerle, kazalılar ocak ağzında bekleyen ambulanslara götürüldü. Yaralı olanların tedavileri birkaç günde yapıldı.

Ancak ağır yaralılarından iki işçi hastaneye ulaşmadan yolda, ambulanda can verdi. İkisi de o gece hastanede...

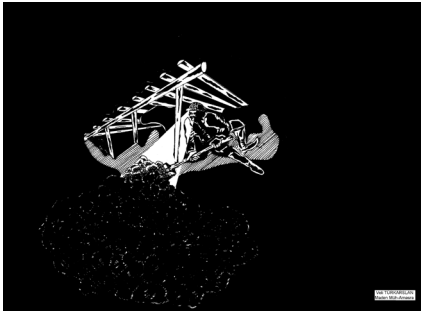

Gülçin Karaş Duman

1977'de Ankara'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da tamamladı. 1998 yılında Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi'ni bitirdi. 2004 yılında aynı üniversitenin Parazitoloji Ana Bilim Dalı'nda doktorasını tamamladı. Öyküleri, Varlık, Damar, Beşparmak, ve Lacivert dergilerinde yayımlandı.

Eserleri: Kaderin Ağı, Öykü, Varlık Yayınları, Kasım 2006

Ödülleri: Samim Kocagöz Öykü Ödülü, 2006, Dursun Akçam Seçici Kurul Özel Ödülü; 43. Ulusal 17. Uluslararası Hacibektaş Veli'yi Anma ve Kültür Sanat Etkinlikleri Kısa Öykü Yarışması, 2006, 1.lik Ödülü; II. CulTurkiye & Libresca Öykü Yarışması, 2006, Teşvik Ödülü; 2006 Yılı Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü (Öykü); Edebiyat Dünyası I. Öykü Yarışması, 2006, Teşvik Ödülü; 42. Ulusal 16. Uluslararası Hacibektaş Veli'yi Anma ve Kültür Sanat Etkinlikleri Kısa Öykü Yarışması, 2005, 1.lik Ödülü; I. CulTurkiye & Libresca Öykü Yarışması, 2005, Teşvik Ödülü; IX. Geleneksel Kadın Oyunları ve Öyküleri Yarışması, 2004, Teşvik Ödülü; II. Abdullah Baştürk İşçi Öyküleri Yarışması, 2004, 2.lik Ödülü

KARA VAPURU

Kaç zamandır uykularım bölünüyor. Geceleyin ansızın uyanıyorum; döşümde, hep o tarifsiz sızı. Karanlık, kömür tozu gibi yağıyor üzerime. Yağdıkça koyulaşıyor, koyulaştıkça balçık gibi sıvanıyor ellerime. Uyanırken, uykuda olduğumdan daha fazla batıyorum dibe. Yıllar var ki benim için geceler karabasan, karabasanlar, gece.

Oysa ilkin ne severdim geceleri. Yıldızlar, gökte asılı çiy taneleri idi. Parmağımın ucuyla değsem, sanki damla damla üzerime düşeceklerdi... Göğün rengi, şimdiki gibi kara değildi; olsa olsa, derin denizlere çalan, koyu, gölgeli bir maviydi. Evlerin ışıkları, balık pulu gibi gümüşlü, yarı gece oldu mu, titreşirdi. Uykularım deliksiz, düşlerim güzeldi. Anacığım, yattığım döşeği, yere, çiçek serer gibi sererdi. Bir

yanda anamın sabun kokusu, öte yanda babamın kömür kokusu; o zamanlar, geceleri gündüzden güzeldi.

Keşke çocuk kalabilseydim. Olanca yoksulluğuna karşın, çocukluğumdaki güzel yaşantımızı koruyabilseydim. Büyümenin anlamını bilsem, bahçedeki ceviz ağacından iner miydim? Keçiyolundan tepelere tırmanır, kucağımda onlarca kirazeması, hiçbüyümeyeceğim bir yere gizlenirdim. Ninemin anlattığı ölmezlik suyunun pınarını bulur, kaynağından sevdiklerime kana kana içirirdim.

Düşününce, geçmiş nasıl da yakın. Yıllar öncesi, daha dün gibi. Kestane ağaçları, kargalar, tarla kuşunun tatlı ötüşü; her şey sanki yalnızca bir el erimi... Hani, tutunmasam bu anılara, kuruyacağım köksüz bir ağaç gibi! Geceleri, gözümün önüne babam geliyor; o kömür yanığı esmer yüzü... Çatallı sesi desen, hâlâ kulağımda; çokça yorgun ve alabildiğine hüzünlü. En çok ellerini özlüyorum babamın; iri, kaba ve derisi meşin gibi. Çünkü babam beni önce kalbiyle, sonra elleriyle severdi. Adını anmam yeter; gözümün kuyucuğunda yaşlar gölleniyor. Göller ki suları ölgündür; ağladıkça, kirpiklerim yosun tutuyor.

Babam, ben daluykudayken yola düşerdi; gün doğarken, horoz vakti. Gündüz, bahçede oynarken, yaş toprakta bulurdum ayak izlerini. Sırtında eprimiş bir ceket, eve akşam

ezanıyla gelirdi. Göz ucuyla bakacak olsam, hep dalgıncaydı halî... Gövdesi, uzak yollardan gelmiş gibi yorgun; yüzü, vapurdumanına bulanmış gibi isli; gözleri, afyon yutmuş gibi dalgın; saçları, hırpalanmış bir çocuğunki gibi karmakarışık. Anam, hoş geldin diyeceği yerde, “Geçmiş olsun.” derdi, babam kapıda görüldüğünde. Çocuk aklı işte; babamı hasta sanır, üzüldüm. Oysa bu, ölüm pahasına erişilen bir yenginin selamıydı. Anamın, gün ışmadan, “Uğur ola.” diye yolcu ettiği erine yeniden kavuşmasının lisanıydı.

Çocukken babamın gücü sonrasız, benim ona sevgim sönümsüzdü. Başkabak her çocuk babasını yenilmez bilir. Baba dediğin dağ gibidir, yıkılmaz; bileği kalındır, bükülmez. Kaf dağını aşar, devlerle güreşir; baba demek, erkek demir. Babamın da canının acıdığını öğrendiğimde büyüdüm ben. Kömürle tanışınca büyüdüm. Kömürü bilmezden önce, kara; kestane ağacındaki karganın tüyü idi. Çinko tastaki zeytinin rengi, anamın gözündeki sürme idi. “Ah, kömür, taş kalpli kömür! Yedin bitirdin kimbilir kaç ömür! Yıllardır yandın tutuştun da, bitmedin, bitemedin, kömür!”

Ağılarda oğlak doğsa, ovada otu bitermiş. Gerçekten öyle mi ki? Bir apaz buğday için bazısı avucunu açsa yeter; kimisi içinse çarkını döndürmek, ölümden beter. Ah, babam, yiğit babam; ufacak yaşantısına, koca bir yürek sığdıran adam! Taş sıkırsa suyunu çıkararak, ekmeğini “taştan” çıkararak adam! Ocakta beden işçisi, evde kafa işçisi, emeğinin ederini alamayan

kadersiz maden işçisi! Ah, babam, yiğit babam, doyasıya sevemediğim adam! Artık tüm madenciler benim babam ve sen içimde onmaz yaram...

Altı yaşındaydım, büyüdüğümde. Bir gecede boy attım, bir gecede yaşlandım. Oysa görünürde sıradan, yağmurlu bir gündü. Misketlerim kucağımda, camdan dışarı bakıyordum. Bulutlar kümелendikçe, içimde yarım kalan oyunumun sıkıntısı büyüyordu. Kendi kendimi avutmak için buğulanan cama resim çizmeye koyulmuştum ki birden bir çığlık koıtu. Bir kadın, etinden et koparıyorlarmış gibi bağııyordu. İçime bir korku düştü; anama baktım. Yıkadığı çamaşırın başında taş kesilmişti. Dokunsam, leğendeki kirli suya düşecekti. Neden sonra başını kaldırdığında, irileşmiş gözlerinde benimkinden de büyük bir korku okudum. Anamın saklı korkularına ilk kez o gün tanık oldum. Yeniden dışarı baktığımda, birisi bizim eve doğru koşuyordu. Ayak seslerini duyan anam, beklediğı bir haber varmış gibi, kapıya gitti. “Göçük!” dedi soluk soluğa komşu kadın. Bu sözle, anamın aydınlık yüzü bir anda gölgelendi.

Çoluk çocuk yola döküldük; küçümen çocuklar ve ürkek kadınlar. Nereye gittiğimizi bilmiyordum. Soruyordum, ama anam cevap vermiyordu. Bilmiyor muydu, duymuyor muydu, bir türlü karar vermiyordum. Kötü bir şey olmuştu, seziyordum, ama ne olduğunu çıkartamıyordum. Hava da iyiden iyiye kötüleşmişti. Kurşuni gök, doldukça üzerimize

boşanıyordu. Şimşek çakıyor, gök gürlüyordu. Böyle havada çocuk değil, yağmurcun olmak gerekti... Yollar çamurluydu, paçalarım kirlenmişti. Üstümü başımı tozdan sakınan anam, bakmıyordu bile; neden? Üşüyordum, acıkmıştım, üstelik anamın hızına da yetişemiyordum. Sonunda bir çukurluğa takılıp, düştüm. Anam kaldırıp beni, bir şey olmamış gibi yoluna devam etti. Bu umursamazlık anlaşılır gibi değildi! Bunca kadını kendine çeken “göçük” acaba neyin nesiydi?

Vardığımızda her şey kül rengiydi. Göçük dedikleri şey, yüreğimi burğu gibi deldi geçti... Sonradan maden ocağının ağzı olduğunu öğrendiğim karanlık bir inin önünde şaşkın bir kalabalık bekleyordu. Ağızları, yüzleri kapkara adamlar vardı burada; bizim gibi daha başka köylüler ve bir de jandarma. Berelenmiş adamlar taşınıyordu inden dışarıya. Yaralarında, yanık etin kızılısı ışıyordu, köz gibi. Kadınlar, birilerinin adını bağıyordu: Ahmet, Selim, Hüseyin, Çakır... Ama duyup da ses veren yoktu. Yer uğulduyordu yalnız; boğuk ve anlaşılmaz. Çocuk kalbime öyle doğuyordu ki tepişen ayaklarımızın altında; toprakta, derinden derine bir öfke kabarıyordu. Jandarma kalabalığı dağıtmaya çalışsa da, ortalık kaynıyordu. Birileri alanın boşaltılması gerektiğini söylemişti, ama köylüler direniyordu. Sesler birbirine karışadursun, anam inatla susuyordu. Suskunluğunda babamın adı uçuşuyordu, duyuyordum. Sonunda anlamıştım, ne olduğunu. Kör baca mı desem, kör kuyu mu, içi zifir gibi kara o kör olasıca in,

babamı yutmuştu. Gözlerim yandı; burnum sızladı. Kedi eniği gibi anama sokuldum. Babamın sağ salım dışarı çıkması için içimden bir dilek tuttum.

İnceden bir toz yağıdı üzerimize bütün gece. Kayalıklardan bir puhukuşu öttü durdu. Babamı yitirmenin korkusunu tadınca, karanlığa sinmiş umacılardan bile ocumaz olmuştum. Bir gün içerisinde, daha önce bilmediğim pek çok şey öğrenmiştim. Dünya, önceleri iki göz oda ve bir küçük bahçe iken, şimdi, yeraltına inen ürkünç inleriyle kocaman bir yerdi. Anamla babam hep yanı başımda olacak sanırken, artık biliyordum ki her an yitebilirlerdi. Bazı babalar çiftçiydi, güneşin altında ekip biçerlerdi; oysa benim babam madenciydi, madencinin kavgası da toprağın altında ve ölümüneydi. Öğrendiklerimi sindirmeye çalışıyordum; kabullenmek kolay değildi. Bir yandan düşüncelerle, beri yandan uykuyla boğuşuyordum. Gözlerim kan çanağıydı; geceyse, gecelerin en kankızılı. Anam desen, dipsiz bir koyuntuya bırakmıştı kendini. Gaz lambasının ışığında, balköpüğüdü teninin rengi. Diğer köylüler, kırık dökük ve kırılğan, geceye tünemişlerdi arpacı kumrusu gibi. Her kazma sesinde içimiz ufalanıyordu. Bilinmezlik, yüreğimizi kızgın demirle dağlayadursun, inin içindeki kuyularda binlerce taş çakılıyordu.

Şafak sökmeye yakın, anam birden hareketlendi. İnin girişinde birkaç karaltı seçmişti. Sanki doğan güneşin hatırına, yerin altından üç kuzguni filiz bitmişti. Göçükten üç kişi kurtarılmıştı ve biri babamdı, dileğimdeki gibi. Sözcükler anlatmaya yetmez onu gördüğümüzdeki sevinci.

Anam, babamı gözlerinden öpüp, kirpiklerindeki külü sildi. Kendisine bağışlanan erini, titreyen ellerle, çocuğunu okşar gibi sevdi. Bu, atlattığı kimbilir kaçınıcı geceydi. İşte, ben de o gece öğrendim, madencinin çilesini. Maden ocağı öğütür adamı, aynı değirmen taşı gibi... Madencinin çocuğuysa, babasını bulup bulup kaybeder, düşünde geceleri.

Ölüm var, dirim var. Bağışlayan, günü gelir, verdiği canı alır; ne çare. Babamı, yedi yıl sonra ikinci bir göçüğe şehit verdik. Bu grizu patlamasında babamla birlikte kırk maden işçisi daha yitip gitmişti. Sendikaya göre alınan önlemler yetersizdi; olan bir kaza değildi, açıkça cinayet işlenmişti. Gösteriler düzenleniyor, yürüyüşler yapılıyordu. Biz de katılıyorduk; acılıydık, öfkeliydik. Ergen aklımla olanları anlamaya çalışıyordum. Gerçekten de denildiği gibi, önemsenmemiş miydi babalarımızın güvenliği? Eğer öyleyse, yetim çocuklar bundan kimi sorumlu tutabilirdi? Belde haberci kaynıyordu; neredeyse her evde bir gazeteci vardı. Yaşantılarımızı soruyorlardı, sıkıntılarımızı, beklentilerimizi. Öyle ki kazıdan rasgele çıkmış bir buluntu gibi, gün ışığına çıkmıştı madenci ve ailesi. Herkes kıyasıya sorguluyordu süregelen çarpık düzeni. Kuşkusuz ki bu sevindiriciydi. Ama bunun için babamın ölmesi mi gerekti?

Babamı kaybettikten sonra bir hayırsever buldu bizi. Dediğine göre, madencilerle ilgili haberlerden derinden etkilenmişti. Benim gibi onlarca madenci çocuğunu okutmaya

söz verdi. Anam, buruk bir sevinçle yardımını kabul etti. Bizim oralarda kömür alını yazısıdır; anam, yazgımı yeniden yazayım istedi. Kendince makul düşler kurdu; öğretmen olmamı diledi. Babamı yitirince, büyük bir yemin etmişti. Bir daha madenci yolu gözlemeyecekti; oğlunu kömüre kurban vermeyecekti. Zaten madenci kızıydı; kömürle tanışıklığı küçüklüktendi. Fakat, olmadı, mutlu edemedim biçareyi. Okudum okumasına ama istediğim öğretmenlik değildi. Anam her ne kadar kabul etmese de, döneceğim yer kömür madeniydi. Eri madenciydi, oğlu da maden mühendisi.

Yerin altına inmeden kimse anlayamaz madenciyi. Kaç kişi her gün ölümü bilmezlenebilir ki? Kaçımız girebilir toprağın altına diri diri? İpil ipil bir göğe, karanlık yeğlenir mi? Gün ışığına çıkmadan sürer mi körpe dal? Işıkla yunmadan tatlanır mı bal? Güneşi görmezse ağaç yapraklanır mı? Aydınlanmayan bahçede meyve tane bağlar mı? Sorarım size, hiç ışısız yaşanır mı? Madencinin çilesine can dayanır mı? Başka çıkar yol yoksa, dayanır elbet. Katlanmak için madenci içinden der, “Şükret, sabret...”. Yüreği pektir madencinin, yüreği delik... Madencinin başı dumanlıdır, kırık gönlü esrik!

Benim için artık maden ocağı, baba bucağı. Gencinden yaşlısına, madenciler can yoldaşım. Kazmacısı, domuzdamcısı, tabancısı, lağımcısı... Madencinin taşıdığı yük insanlığın, ama acısı kendi acısı! Zamanında zorla çalıştırılmış ocakta buranın insanı; harbe gitmek istemeyen yüzlercesi, kömüre akıtmış kanını. Gel gör ki artık devran değişti... Aslanın ağzındaki

ekmek çoktandır midesine indi. Ocağına ateş düşen, sevdiğine ağıt yakan, maden ocağının kapısına varıyor yine... Ölüsünü gömmeden talip oluyor onun işine. İşsiz binlercesinin içinden seçilsin diye, yeri geliyor, çırpıplak soyunuyor işverenin önünde... Diyeceğim odur ki kömür olmuş buranın dini... Madenci ölse dar gelir mezar yeri. Can kaybına ödenen para arttığından beri, madencinin cenazesi toprağa verildi mi, olur kırk yıllık karısı artık kardeşinin eşi... Ölmez de sağ kalırsa, nasılsa sayılır. Ya kömürün tozu ciğerini sarar, ya derinlerde sıcaktan yanar; uğursuz makinelerin gürültüsünden kulakları kanar... Yine de açığa vurmaz, derdini sessizce çeker. Kaderi ağır içimli tütün gibi, hasından ciğerine işler!

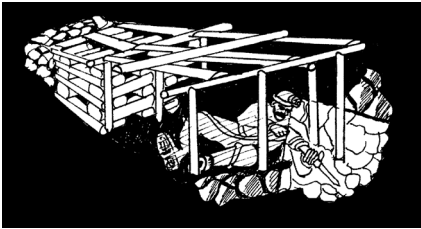
Düşlerime bazı bazı bir kara vapuru giriyor, geceleri. Bacasından buhar tütüyor, büyü bir sis gibi... Bakınca içinden babam el sallıyor. Özlediğim gül yüzünde bir ışık yanıyor... Elinde kürek, buhar kazanına kömür atıyor. Dur, gitme diyecekken trenin düdüğü ötüyor. Kara tren karanlığın içinde çuf çuf ediyor; babama doyamadan gözden kayboluyor. Daha sonra uzunca bir süre görünmese bile, hiç ummazken bir başka gece, kara tren karanlığın içinden çıkageliyor süzüle süzüle... Ne sefer saatini bilirim ne de varacağı yeri. Türküsünü bilmesem, diyeceğim ki babam dönecek geri... Ama kara tren gecikir, belki hiç gelmez... Derler ki kara trene umut bağlayanın yüzü gülmez. Olsun varsın, bekliyorum onu; babamı taşıyan kara vapurunu... İçinde babam gibi yüzlerce madenci, gün gelecek tadacak masalsı bir erinci!

Erdem Şimşek

1982 yılında İstanbul'da doğdu, ilkokulu Lütfi Banat ilkokulu'nda, Ortaokul ve Liseyi Vefa Anadolu Lisesi'nde tamamladı. Daha sonra Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünü bitirdi. Bir ithalat firması, bir hediyelik eşya mağazası ve bir yazılım firmasında çeşitli işlerde çalıştı. Şu an işsiz.

Henüz, yayınlanmış bir öyküsü yok. Şiirle başladığı yazı hayatına şiirsel Öykü diyebileceğimiz tarzda yazılarla devam ediyor. Daha çok içsel dünyasını anlatmakla beraber zaman zaman hayal ürünü öğeler de barındıran öyküler yazıyor. Ayrıca değişik tarzda ve sadece üniversite hayatı sürecini içeren bir otobiyografi üzerinde çalışıyor..

YERYÜZÜNÜN YERALTI

Uğultu; derinlerin uğultusu.Yerin karnı; karanlık. Ağır ağır ilerledi kalabalık. Adımlarında tarihin tozları, altlarında fısıltılı bir karanlık. İlerlediler yukarı. Duvarları yalıyor, uyandırıyor organizmaları rüzgâr; dilinde gebe bir ıslık. Ağzın arkasına kadar ağır ağır ilerledi kalabalık. Orada durdular. Orada doğurdu rüzgâr. Kaldığı yerden başlayacak bir zaman aralığı. Yaşam, ölüm, umut, sevinç, acı... Kapı açıldığında içeri akacak yüz renk. Yüz rengin üzerinde ince bir tabaka. Geçmiş ve gelecek arasında bir unutuş ya da tam bir akılda tutma.

Durdular ağzın arkasında. Dışarıda sesler; yeni madenciler. Yıllar sonra açılan maden. Yıllar sonra akacak terler. Karanlık için yorucu bir ses kalabalığı. Renklerin siyaha patavatsızlığı, yaşamın ölüme. Dışarıda bir hazırlık. İçeride bekleyiş. Doğurdu rüzgâr. İlk hıçkırıklar geliyor dışarıdan...

Başka bir coğrafya, başka dağlar; uzaklar. Zenginliği kazmalayan yoksullar. Zengin bir çocuk doğurmuş bu kent. Çocuğu dilini unutmuş, başkalarının olup yabancı olmuş

insanlarına. Çocuk büyüsün diye onlar yorulmuş. Oğlum, kızım diyememişler, o dili bilememiş. Ondan sonra doğan çocuklar; unutuşun çocukları, o kent dilinde değişen çocuğun anlamında, büyümüş çocuklara anne baba demişler. Ama o kentin yalnız bir çocuğu olmuş. O kent ona kendi adını koymuş; Potosi¹...

Girişin önünde bekleyen kalabalık, bir işverenin gür sesi. Neden iktidar kokuyor ortalık? Mikrofondan yayılan ses, sese yapışmış korku. Karanlığa inmek, kazma sallamak, ter dökmek... Peki ya korku? Korku karanlıktan çok aydınlıkta. İşsizlikte, açıkta kalmakta. Şimdi güneşin altında, bıyıkları ve sakalları arasında madencilerin, ince türküler dolanıyor. Emek üzerine, umut üzerine. Bir kutlama; alkışlar, yükselen sesler. Toprak bırakıyor kendini rüzgâra. Yüz renk bırakıyor toprağa rüzgâr. Umut, sevinç, acı, hüznün. Yükseliyor göğe gülen hıçkırıklar...

Leobabasını bekliyor kapının önünde. Karşı gecekondudaki komşusu annesine benziyor; annesi babasına. Babası beliriyor kapıda. Cerro Rico² Dağına, madenlere gitmek üzere kamyonu biniyorlar. Sonra bir miktar da tırmanış. Madene girmeden dışarıda koka yaprağı³ yeniyor, sigara içiliyor. Leo Potosi'ye bakıyor tepeden. Hikayeyi dinliyor rüzgârdan: Bir zamanlar bu kentte yaşayan bir çocuk varmış. Bu kentin altınları, gümüşleri onun yanında parlarmış. Çok insan gelmiş uzaklardan onunla

1 Boliviya'nın madenleriyle bilinen şehri.

2 Potosi'de madenlerin bulunduğu dağ.

3 Boliviya'da madencilerin sık tükettikleri uyku, açlık hislerini uzun süre yok eden bitki.

vakit geçirmeye, onunla oynamaya. Çocuğun etrafını sarmışlar. Onu bir mahallede büyütmüşler ve kimseye, Potosi'nin insanlarına göstermez olmuşlar. Girilemeyen bir mahalle, kendi çocuğunu göremeyen bir kent. Mahalleliler zamanla azalmış, ama çocuk hiç çıkmamış ortaya. Belirsiz bir zamanda götürülmüş. Ve zaman denen şey Potosi'de ölmüş. Onsekizine girmeden büyüyen çocuklar, kırkına gelmeden ölen babalar ve altının, gümüşün nerde parladığını bilemeyen madenciler...

Serdar yeni bir dönemin eşiğinde. Askerden geldi ve bir hafta sonra Sema'yı isteyecekler. Serdar şimdi yeni madende çalışıyor. "Tak tak tak" yankılanıyor vuruşları. Dedesi bu madende öldü. Babası, dedesi bu madende çalışırken doğdu. Serdar doğmadan bir hafta önce kapandı maden. Neden? Ardarda ölümler, sağlıksız koşullar ve uzayıp süren, kapanıp açılan bir dava. "Tak tak tak." Sema, Sema, Sema...

Sema güne başlamış. Bir temizliktir evi almış. Bahçede toplanmış kuşlar; bir mutluluk şarkısı havada. Bugün en çok umut var, yüz renkten. Korku ufak bir nokta umudun üzerinde. Serdar ikinci gündür madende. Ya rüyası? Ya damlayan su? Ya fisilti ve o sonsuz yankı? Neydi anlamları? Çok düşünmekten olmalı. Şimdi temizle her şeyi, temizle. Çıksın şu leke umuttan, sevdadan, düşten...

Leo ile babası bekliyorlar. Aşağıda dinamit patladı. Şimdi

duman dağılmalı. Leo babasına benziyor; babası annesine. Oturuyorlar yeraltı tanrısı Tio'nun⁴ yanında. Babasının yanağında koka yaprağı. Uyuyan bir zaman; acılmayan, yorulmayan, uyuyan ve uyumayan bir zaman. Gökyüzü nerede? Gökyüzü dışarıda, ertesi günde...

Çocuklar toplanıyorlar maç yapmak üzere. Kaleler adımlanıyor, takımlar alınıyor ve zamanın sırtında dönmeye başlıyor futbol topu. Rogerio bugün çok iyi oynuyor. Diğer takımı ayakta tutan ise Marco. Alex, Rogerio'ya atıyor, Rogerio uzun oynuyor, ilk kez ileri çıkan Leo, kaleciyi geçiyor ve top ağlarda gol! Koşuyor sevinçle Leo, kayarak yere uzanıyor, peşisıra çocuklar. Gökyüzü nerede? Gökyüzü burada, üstüne yağıyor...

Uğultu; derinlerin uğultusu. Yerin karnı; karanlık. Sürekli inen çıkan kazmalar. Renksiz, soluksuz bir kalabalık. Karanlıkta dolaşan bir fısıltı. "Tak" vuruyor Serdar, "tak" vuruluyor yankısı. Kimin umuduna mezar oldu bu madenler? Kim bu mezarlardan umut taşıdı dışarı? Yaşam küreği tuttu, Ölüm kazmayı salladı.

Tio'nun yer altı sokaklarında ava çıkmış kötü ruhlar. Tio bir unutuşa dalmış, yanağında koka yaprağı. Potosi çok uzaklarda dilinde dolandırıyor altın çikolatayı. Leo çıkıyor ipten yukarı,

4 Potoside kötü ruhları uzaklaştırdığına inanılan, çamurdan yapılmış yeraltı tanrısı.

babasını bekliyor. Ne oluyorsa bir anda oluyor. İp kesiliyor ve dinamit patlıyor. Leo bağıyor, madenciler koşturuyor. Gökyüzü yok! Gökyüzü yok! Duvarlar Leo'yu bırakıyor.

Leo'nun babası düşüyor, çamur bir el doğrultuyor onu. Kazmasını veriyor. Çamurdan ve dilsiz; ölü. Tio bu çamur adama benziyor. Leo'nun babası şimdi Tio'ya. Leo titriyor, Leo ağlıyor karanlıkta. Onsekizine gelmeden büyüyor, kırkına gelmeden ölüyor babası.

Serdar'ın yedinci günü. Kaan'la birlikte çalışıyorlar. Kaan; Serdar'ın küçüğü. Akşam Sema'yi isteyecekler. Sema bir haftadır temizleniyor ve temizliyor. Serdar'ın kulağında bir haftalık bir fısıltı. Ne oluyorsa bir anda oluyor. Bir çıtırtı, yıkılan taşlar ve bir anda gözden kayboluyor Serdar. Kaan bağıyor, madenciler koşturuyor. Kaan kaldırıyor taşları. Taşların altında yine taşlar...

“Tak tak tak.” Serdar vuruyor kazmasını. Bir çıtırtı ve sendeliyor bir an, düşüyor kazması. Beyaz bir el, kemikten değil; beyaz, ışıktan bir adam uzatıyor kazmasını Serdar'a. Bir duraksama, yüzlercesini seyir. “Tak” vurunca Kaan hayata, “tak” vuruyor Serdar yankısını. Yanında yüzlercesi. Her ölüm kendi yaşamına sallıyor kazmasını.

Leo Potosi'ye bakıyor tepeden. Gökyüzü nerede? Gökyüzü burada, üstüne ağlıyor...

Ekrem Murat Zaman

14.11.1956 tarihinde Zonguldak'ta doğdu. Tüm okul yaşamını Zonguldak'ta geçti. Lise yıllarından başlayan spor yaşamını amatör futbolcu olarak sürdürdü. 1976 yılında, Meslek Yüksek Okulu'nda okurken Zonguldakspor'un futbolcusu olarak EKİ'nin sporcu kadrosunda işe başladı.

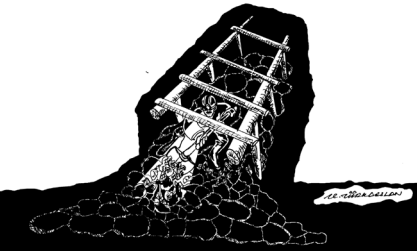
Maslak Yüksek Okulu'nun 1977 yılında verdiği ilk mezunlarından olan Ekrem Murat Zaman, 1979 - 1981 yılları arasında askerliğini Topçu Asteğmen olarak Kırklareli'de tamamladı.

Maden teknikeri olarak memuriyete geçtiği 1983 yılına kadar, çoğunluğu yeraltı olmak üzere EKİ'nin çeşitli işyerlerinde işçi olarak çalıştı. 1989-1991 yılları arasında iki yıllık lisans eğitimini tamamlayarak maden mühendisi oldu.

TMMOB Maden Mühendisleri Odası Zonguldak Şubesinde 34. ve 35. dönemde yönetim kurulu üyesi olarak görev yaptı.

1976 yılında başlayan çalışma yaşamına halen, TTK Kozlu Taşkömürü İşletme Müessesesi'nde maden mühendisi olarak devam ediyor, Bu süreçte, "Kömür Havzası işletmecilik Tarihi" ile ilgili konuları araştıran Zaman, bu çalışmalarını yerel dergi ve gazetelerde makaleler halinde yayınladı.

"Zonguldak Kömür Havzasının İki Yüzyılı" adlı kitabı TMMOB Maden Mühendisleri Odası tarafından 2005 yılında yayınlandı.

YERALTINDA CAN KARDEŞİM, YANIMDA ARKADAŞIM

Tanık olarak ifadeye çağırılmıştı. Tahsin ustanın ölümüyle sonuçlanan kazadan beş yıl sonra ifade verecekti. İfade alan mühendisin odasını, koridordaki odacıdan öğrendi. Oda kapısı açıktı. Kapının ağzında bekledi bir süre. Çağırılmadıkça, tertip salonuna bile gelmeleri yasaktı. Göz göze geldi, masada oturan mühendisle:

“Ben, ifade için bey...” dedi.

“Gel Kemal, otur şöyle.” dedi mühendis...

Mühendisin gösterdiği yere otururken içeri kaza memuru da girdi. Elindeki daktiloyu, sehpanın üstüne koydu. Daktiloya taktığı, araları karbonlu çok sayıdaki kağıdı düzettikten sonra:

“Ben hazırım Bey.” dedi.

Mühendis:

“Sendika temsilcisi” dedi kaza memuruna. Haber verdin mi?” der gibi.

Kaza memuru:

“Telefonda gelemeyeceğini, ifadeyi sonra imzalayacağını söyledi.” dedi.

Mühendis önünde dosyaları karıştırdı. Masanın üstüne dosyaları-gerekli sayfalarını açık bırakarak yaydı. Dosyadaki iş kazası tutanağına bakarak, ifade tutanağının başlık kısmına, yazım formatına uygun olarak şunları yazdırdı:

“Kemal AKÇAPINAR, Zonguldak’ın Devrek İlçesine bağlı Başlarkadı Köyündendi. Kozlu’da, İhsaniye Ocak 1’de kazmacı olarak çalışıyordu. Birinci vardiyanın başında işyeri tertip salonuna gelmişti. Vardiya mesulü Raif onu; kazmacı ustası Tahsin, kazmacı işçiler Metin ve Osman ile birlikte ‘Çay Hazırlık Başyukarıya’ tertip etmişti. Dip tabana da yol verici Asım tertip edilmişti.”

Mühendis, “Doğru mu?” dedikçe, Kemal başını sallayarak yazılanların doğruluğunu onaylıyordu.

Mühendis tanığa dönerek:

“Kaza nasıl oldu? Anımsadığın her şeyi anlat Kemal.” dedi.

Kemal'in ilk sözü, "Her şeyi hatırlıyorum bey." oldu. "Yıllaca bunla yaşadım ben."

Kemal anlatırken, daktilo başındaki kaza memuru, mühendisin yaz dediklerini yazıyordu. Sözcükleri Kemal'in ağzından çıktığı gibi, onun anlatımıyla ve şivesiyle yazması mümkün değildi. İfade alırken tanığın anlattıklarını mühendis düzeltiyor ve yazdırıyordu.

Kemal'in anlattıklarını dinledikten sonra, onun anlattıklarını toparlayarak kaza memuruna, şunları yazdırdı:

"Tertipten sonra, 1 numaralı kuyudan 425 kotuna indik. Kuyu dibinden yola koyulduk, yarım saatten fazla yürüyerek 485 kotundaki 06 lağımına ulaştık. Çalışacağımız başyukarıya çıkarılacak malzemeleri düzenlediğimiz sırada, nezaretçi Cemal Çavuş da yanımıza geldi.

Başyukarıda, ilerleme güçlüğüle yapılıyordu. Daha önceleri de gaz basıncıyla iki kez göçmüştü baca... En son izin gününde, pazar akşamı göçmüştü. Arında gaz vardı. Bu nedenle yanımıza sürekli vak- vak alıyorduk."

Mühendis:

"Bir parantez aç" dedi kaza memuruna, "Bu vak-vak"ı tanımlamamız lazım. İşçiler otomatik alarmlı metan ölçüm cihazına, alarm sesini ördeğe benzetmeleri ve ışıklı alarm vermesi nedeniyle vak-vak lambası derler

şeklinde yaz. Parantez içinde.”

Mühendis, usulden sordu Kemal’e:

“Gerekli önlemler alınmış mıydı?”

Bacanın içinde, üç beş yerde, şeş beş kapağın var olduğunu, İşçilerin dirsek dedikleri bu kapakların aynı zamanda saklanma yerleri olduğunu anlattı. Kemal’e göre her türlü önlem alınmıştı. Her isteneni yapmışlardı. Kendilerinden kaynaklanan bir eksiklik yoktu.

Kazanın oluşumunu Kemal’in anlatımı ile yazdırmaya devam etti Mühendis.

“Kazanın olduğu gün Cemal Çavuş detektörüyle ölçü yaparak, bacaya çıkmaya başladı. Biz de peşinden çıkıyorduk. Kazmacı ustası Tahsin ile ben kamalarla, amelelerimizde arkamızdan direklerle geliyorlardı. Bacanın arınına çıktık. Vak-vak lambasını arından iki bağ geriye astık. Bir vardiyada iki bağ yapmak için tertip almıştık. Birinci bağı bitirmiş ikinci bağı boyunduruğunu vuruyorduk.

Ben, Cemal Çavuş’un arkasında, kömür yolunda kömür kürüyordum. Yedekler de kömür kaydırıyordu. O sırada arkamızdan altıncı ve yedinci bağların tahkimatı ezilmeye başladı. Basınç giderek artıyordu. Bu durumu görünce, ‘Geri kaçalım, baca göçcek demeye galmadı’ arın basınçla üzerimize yıkıldı. Cemal Çavuş benim önüme düştü. Onu aşağı ki fisketeye kadar

sürükleyerek indirdim.”

Kemal’e dönüp baktı. Kemal’in elleri tavanı tutuyormuşçasına yukarıdaydı ve titriyordu.

“Ne oldu Kemal?” dedi Mühendis...

Ani bir hareketle ayağa kalkan tanık, el kol hareketiyle ifadelerini bütünlüyor, eğilip kalkıyor âdeta olayı yeniden yaşıyordu. Kemal, artık kazayı değil, yaşadıklarını yorumluyordu. İfade alan Mühendis, Kemal’i dikkatle dinliyor, onun anlattıklarını olduğu gibi kağıda dökmeye çalışıyordu. Kaza memuru da daktiloyu bırakmış, ifade veren tanıdığı şaşkınlıkla izliyordu. Yıllardır ifade alıyor, hiç böylesine tanıkla karşılaşmamıştı. Nefes almadan anlatıyordu. Sanki suda boğulmamak için çabalıyor, telaşla dökülüyordu kelimeler Kemal’in ağzından:

“Önceleri arında, adam yolunda çalışan Tasin ustayı gaçtı sandım. Seslendim Tasin deyi. Işık görünce bu yokoda dedim. Fılladım. Bakdım ki gurtulamamış. Arının gumlemesinden kendini adam yolundan, komür yoluna atıvemiş. Tasin’in ceketini dutdum. Omuzlandan yapışdım. Fakat alamadım. Bi da denedim. Bu sefe aldum nefesin bana yetmedünü anadım, gucüm dükendi.”

Kemal, gazdan etkilenerek bayıldığı anı kendine özgü şivesiyle şöyle anlatıyordu: “Hanı, tovuğun gafasına çalıynan vurunca sesemle ya! gafasını sa sola

salla ya! Ben de aldum havaya doyamadım, gafamı sa sola salladım. Gup deyi yere düştümü biliyom. Bi de, gafamın yokoda, ayaklamın aşada oldunu, Tasin'e alkurgen yatuk, onunla gafa gafaya galmış oldumu hatıllayon. Başka bi şey bilmeyom” dedi. Nefes nefese kaldı.

“Biraz dinlen istersen, çayını da soğuttun.” dedi mühendis.

Bir yudumda, su gibi içti çayını Kemal... Boş bardağı tabağa koyarken:

“Hastaneye nası gidmişüm bilmeyom,” dedi ve devam etti:

“Uykudan uyanu gibi uyandım. Sa, sola bi bakdım. Cam çerçivenin çok oldunu gordüm. Bi sey anayamadım önce. Bi zaman sora tekra bakdumda Sofula koyünden Kemal'i tanıdım. Bakdım oğümde beyaz geyecekli iki üç insan durya. Ayava galkmak istedüm. Gakamadım. Ellemden, ayaklamdan divanıy demürüne beni balamışla. Beyaz geyecekli kendü aralarda fısıl-fısıl yaptıla. Heralda elleni, ayaklanı goyven dedile. Ellemi, ayaklamı çözdüle. Sora Kemal beni odadan çıkadı. Midem bulanınca beni gene yatava götüdü. İki dakika geçmeden gene istifar eddim. Galkıp, Kemalın yardımıynan abdesliğe gitdim. Yemyeşil bi şey çıkadım. Döndüm, yatava geldim. O vakıt hemşirele ellende iynele bana bakıyalla. Yataken urya gorü gibi oldum. Bi bakdım ki yanı başımda Cemal Çavuş, onuy

yanında da Cin Memet (?) yatıya. Hemen aklıma Tasın geldi. La Cemal Çavuş, Tasın nere dedim.”

Kemal:

“Bir süre sessizlik oldu.” dedi. Hemşirelerin birbirlerine baktıktan sonra sırayla Kemal’e hiç bakmadan “o acilde” demelerinin ardından Cemal Çavuşun da gözlerini kaçırdığını anlatarak sözlerine şöyle devam etti:

“Cemal Çavuş da o acilde yatıya dedü, gafasını çerçivelere döndüdü. İçim cız eddi. Ben o zaman Tasın’in öldünü anadım. Sen, Tasın ölmüş deseğe dedim Cemal Çavuş’a... Yoksa bende acilde oludum dedim. O zaman Cemal Çavuş bana döndü: ‘Tasın öldü dedi.’ O gada uğraşmama ramen onu gurtaramaduma çok üzöldüm. Biz onla çocuklukdan akadaş, ocakta can gardaşduk. Biliyom, o gurtulsa ne yapa yapa beni gurtarudu.”

Gözyaşlarını tutamıyordu Kemal. Aradan beş yıl geçmesine karşın... “Nasu dayanulu bu acuya.” dedi. Elinin tersiyle, gözyaşlarını silerken geçen kısa duraklamadan sonra, burnunu çekti ve anlatmaya devam etti:

“Soradan orendüme gore, ben hastanede bi gun sora gozlemi açmışım. O gun hemşirele beni abdeslin garşısına gotüdüle. Aynanın garşısına geçtüm. Bakdım. Kenimi tanıyamadım. Elimi yüzümü

gırmızıya boyamışla. gıpgırmızıydım. Yüzüm, ellem, sırtım palkanmış. Aynada kendimi tanıyamadım. Elimi gafama, gulama götürüp aynaya bakıyorum. Bu ben miyim?dedim. Kendi kendime gulmeye başladım. Yatamadönüncebi doktor geldi. Soradan örendime göre o Rami Bey'miş. Divana otudu: 'Kemal, bana bu aşam kaç kere soğdün?' dedi. Ben gece cıgara da istemişim. Ba cıgara verin deyi avazım çıktığı gada bağurdukca, onla ba iyne vurmuşla. O saatle de ben çok kufür etmişim. Bu gafayı üşüttü deyi beni Bakırkoye yollamak istemişle. kağıdlam yapılmış, hasta arabası hazıllanmış. İki dane polis gelmiş beni Bakırkoye goturcekle. Emme Rami Bey bem kağıdlamı imzalamamış. 'Kemal, ben senig kağıdlanı imzalasaydım sen şimdi Bakırkoydeydin.' dedi."

Kaza memurunun:

"Ağlasam mı gülsem mi? Bilemedim." demesiyle Kemal'in sözü kesildi.

"Bölümde dosyalamı açmışla. Koyden amcamın telefonunu almışla. Koye habar vemişle. 'Kemal goçükde galdı, gafayı üşüttü, İstanbul'a gidcek birsi gelsin demişle.' Amcamın oğlu da, babama habar vemedden enişdemi alıp hastaneye gelmişle. Dış gapıdan içeri almamışla. Dışadan bana telefon eddile, ben telefona çıktım. 'İyiyim telaşe etmen.' dedim. 'Aşaya gelebülümüsün?' dedile. 'He' dedim. Hemşireye dedim, oda enüyomuş, beni aşaya eletti. Aşada, onla

beni tanıyamadıla. Ben onlara yaklaşdım. ‘Gelin bakam ben burdayım.’ deyince, sesimden beni tanıdıla.”

İfadesi alınan işçiye sığara ikramı âdetten değildi. Ama Çay boşlarını almaya gelen odacı Cuguli’den Kemal’e sığara vermesini istedi mühendis. Biraz rahatlar diye düşündü.

Kendisine sığara tutan odacı da köylüsüydü. Teşekkür eder gibi eline vurdu Cuguli’nin Kemal... Mühendise dönerek:

“Sagol bey, hem çay hem cığara, çekinerek gelmiştim buraya.” dedi. Derin bir nefes çekti sigaradan, gerisini getirdi konuşmasının:

“Onlara, Koyde anama, babama; bi şey yok, gırıvu çıkıvu yok, bi iki ciziği va desiyiz dedim. Sanki ben öle dememişüm! Ertesi gun iki minibüs dolusu insan geldi mi sağa. Golu gomşu bütün koy gelmişle. Ziyaret saati başlamadan ziyaretçileri içeri almıyoladı. Ben ziyaret saatini beklemeden gantinin önüne indim. Biladere bağardım. ‘Amet La’ dedim. Gardeşim sesimi çıkadı. O Bana doru gelince öbülleri de etrafma toplandı. ‘Benyim ben, beni tanımadıyız mı?’ Dedim. Benüm oldumu anlayınca anam, babam, çoluk, çocuk akraba hep birlikte ağlamaya başladıla. Hepimiz ağlıyoduk. Sarulduğum her kişi benden ayrılmak istemiyodu. Anam bana: ‘Bırak oğlum bu ocağı, bu işten hayır çıkmaz.’ dedi. Gulüp geçtük. Ne yapcan. Başka ekmek yiyecek yerimiz mi va? ‘Pasaportumuz da olsa yeraltında

dolaşuruz ana!’ dedim.”

Kemal, hastaneden bir hafta sora çıktığını ve köye gittiğini anlattı.

“Köyde de hastanede de gazaynan ilgili ba birçok şey anlatmadıla.” dedi.

Mühendis, önündeki dosyadan Kemal’in altmış gün istirahatlı kaldıktan sonra işbaşı yaptığını görüyordu. Bir yıla yakın süre yerüstünde çalışmış, daha sonra tekrar yeraltına dönmüştü.

Kemal, nasıl kurtarıldığını işbaşı yapınca öğrenmişti.

“Bütün olayı işbaşı yapınca işyerinde anadım. Baca amelesi Metin direk çıkaruken göçük gumlemesini duymuş. Ana yoldaki düymeci Asım’lan baca arınına çıkararak Cemal Çavuş’nan beni baygınken temiz havaya taşımışla. Ayaklandan postaya yakalanmış olan Tasin’i de gurtarmaya uğraşmışla. Asım gazdan baygınlık geçürünce Tasin ustayı onla da kurtaramamışla. Şimdi çalışıyom, ama eski cesaretim galmadı. Çalışuken bir tıkırtı duysam hemen ayak başına, ya da ayak dibine kaçıyom.”

Tahsin’in cenazesine, hastanede olması nedeniyle gidemediğini anlatan Kemal, artık sakinleşmişti. Sözlerine şöyle devam etti:

“Yanı başımda ölen gazmacı Tasin’in köyüne gidip ailesine baş sağlığı dileycektim. Onla Ramazanlı

Koyünden. Çocuklarının morali bozulu, benimde yürem dalları diye gidemedim. Aradan beş sene geçti. Halen oraya gidip ailesini gormek, onlara moral vermek istiyom. Takdiri İlahi, ha o ölmüş, ha ben ölmüşüm, değişen bir şey yok demek istiyom. Olmadı, bi gidemedim. Unutmadan yaşanmaz delle. Ama bemki öle mi? Tasin'le birlikte Devrek'te içeken çekdüdümüz bi resim vadı. Onu büyütüp evde odama astım. Bi gardaş gibi ona bakıyom ve her baktımda diyom ki, yeraltında can gadaşım, yanımda akadaşım.”

Aradan yıllar geçmişti. Mühendis atamadığı evrakları karıştırıyordu. Kaza ifade tutanakları içinde Kemal'in ifadesini gördü. Olayı hatırladı. Kemal anlatırken yaptığı karalamaları da iliştimişti ifade tutanaklarına... “Çok uğraşmışım, sebep sonuç ilişkisi kurmak için” dedi içinden.

Kaza, yirmi yıl önce olmuştu. On beş yıl önce de bu ifade alınmıştı. Kemal ustayı merak etti mühendis... Köylülerine sordu. Onu aradı bir süre. Hangi servisteydi? Emekli olmuş muydu? On beş yıl sonrada fotoğrafa bakıp can kardeşini anıyor muydu? Tahsin'in ailesini ziyaret etmiş miydi?

Mühendis Yenikuyu dibindeki tumbanın önünde.

Dışarı çıkmak için kafes bekliyordu.

“Bey, Başlarkadı’dan kimi arıyon?” diyen sese döndü. Seslenen Başlarkadılı Şahin’di. Şahinle “Bu Bölgede iş kazası rekoru sende” diye şakalaşırdı hep...

Mühendis:

“Kemal Akçapınar’ı.” dedi.

Şahin, beş tonluk arabanın içindeydi. Araba dibindeki sertleşmiş postayı kazıyordu. Ara verdi kazmaya. Mühendise döndü bir süre baktı: “Benim akrabamdı o! Sana kimse demedi mi? Kemal AKÇAPINAR, 3 Mart patlamasında öldü ya bey” dedi. Kazmaya devam etti.

Dondu kaldı mühendis... Emekli olduğunu düşünüyordu. Kemal’in telefon numarasını öğrenmeye çalışıyordu, aylardır. Hiç beklemediği bir anda, Kemal’in 92’de öldüğünü duymanın şokuyla yaslandı kaldı arabaya. 3 Mart 1992 Salı günü saat 20.00’den sonra olanlar, 1997 yılı sonuna kadar altı yıl film şeridi gibi geçti gözlerinin önünden...“Emekli olamadan ha!” dedi.

Mesai bitiminde ilk işi, Maden Şehitliği’ne gitmek oldu. İkisinin de isimleri yazılı plakalar şehitlikteydi. Tahsin’inki 1983 yılı şehitleri içinde, Kemal’in plakası da en fazla plakanın olduğu 1992 yılında, 263 Kozlu Şehitleri arasındaydı. Mühendis, kararmış isimliklerin yakından fotoğraflarını çekti. İkisini bir araya, yan yana

getirmek istedi aynı hizadaydılar. Fakat arada dokuz yıl vardı. Mehmetler, Ahmetler, Tahsinler, Kemaller... Yüzlerce isim sıralanmıştı ikisi arasındaki on beş sütuna. Uzaklaştıkça isimler okunmuyordu. Yine de amatörce bastı deklanşöre... Çektiği fotoğrafın altına şehitlik yazdı. Yan yana getirilebilir olsa da bilgisayarda. "Ama ne gereği var." dedi. Hepsi maden şehidiydi.

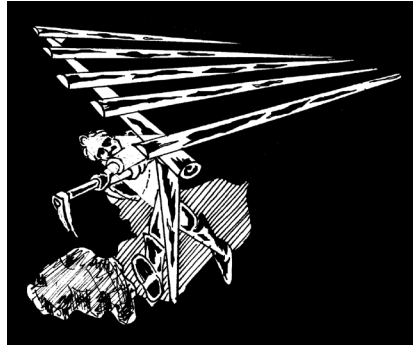
Mühendis, Aklından çıkmayan sözünü anımsadı Kemal'in...

"Yeraltında can kardeşim, yanımda arkadaşım." diyordu Kemal, Tahsin ustayı ocaktan sağ çıkaramamanın acısıyla...

Beyhan Özdem Duffey

1972 Tokat doğumlu. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Anasanat Dalı/Dramaturgi Bölümü 1999 mezunu. 1996-98 Yılları arasında Londra'da kaldı. Bu süreçte Vedat Türkali'nin asistanlığını yaptı. 1999 yılında okulunu bitirmesinin ardından İstanbul'a yerleşti. Macit Sonkan'ın yönetmenliğini yaptığı "Ketçaplı Spagetti" adlı çocuk oyununda reji asistanlığı yaparak İstanbul Devlet Tiyatrosu kadrosuna katıldı. Daha sonra İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları kadrosuna dahil oldu. Bu kurumda Basın Yayın Halkla İlişkiler Birimi, Çocuk ve Gençlik Tiyatrosu Birimi, Dramaturgi Bürosu asistanlığı gibi çeşitli görevlerde bulundu. Ulusal ve uluslararası tiyatro şenliklerinde yer aldı. 2002 Yılı Haziran ayında Şehir Tiyatroları'ndaki işinden istifa ederek, evlendi. Fransa, Suudi Arabistan, Fransız Guyanası gibi ülkelerde ikamet etti. 2004 yılında kızı Eva Selen dünyaya geldi. 2006 Yılında TRT Kurumu Türkiye'nin Sesi Radyosu'nun açmış olduğu "öykü yarışması"na katıldı ve "Kiraz Ağacı" adlı öyküsüyle özendirme ödülü aldı. Öyküsü "Evinde Yabancı" başlığı altında Türkçe, Almanca ve İngilizce olarak basıldı ve Türkiye'nin onur konluğu olduğu Frankfurt Kitap Fuarı, 2008'de TRT Standında okuyucusuyla buluştu. Evli ve bir kız çocuk annesi. 2007 Haziran ayından beri Fransa'da ikamet etmekte.

SON MEKTUP

Püfür püfür boğaz. İnsanı içine alıp götüren bir meltem.

“Hayat her şeye rağmen, güzel be kardeşim!”
dedirtecek kadar kıskırtıcı bir manzara...

Oysa, bahar akşamüstleri bu kadar güzel olmazdı
bizim oralarda.

Bak hele!.. Neler de söylüyorum. “Bizim oralar“
diyorum. İstanbul’dan kaçarcasına çekip gittiğimizde,
alışamayız sanmıştık. İstanbul’un hasretine dayanamaz,
birkaç aya kalmaz, döneriz sanmıştık...

Kaç sene geçti sahi? Kaç acı-tatlı yıl? Yaz-kış, kara
bulutların gölgesinde esir, kömür karasıyla anılan
madenci kentinde, kaç ömür? Hiç saymadık yılları, değil

mi? Tahliyesini bekleyen mahkumlar gibi duvarlara çentik de atmadık, sayısız günlerden korkumuza.

Oysa, sular seller gibi akıp geçti ömür. İlk gençliğimizden eser yok. Bak, sen çok arzuladığın o uzun yolculuğa benden önce çıktın bile... Hani birbirimizi hiç yalnız bırakmayacaktık? Şimdi beni bu ıssızlığın, sessizliğin ve sensizliğin içinde yalnız bırakıp gitmek de neyin nesi? “Tilkinin dönüp dolaşıp kürkçü dükkanına dönüşü hesabı, biz de yine gerisingeri doneriz İstanbul’a” diyordun. Döndük işte! Sen neredesin?..

Bugün, yokluğunun ilk haftası. Henüz hissetmiyoruz galiba, yokluğun ne demek? Daha ilerleyen zamanlarda alışır mıyız dersin, sensizliğe?

Meryem, az önce altını ıslatmış uykusunda. “Anne, anne!” diye ağlayarak uyandı. Minik bedenini kollarımın arasına aldığımda, hem uyuyor hem de hâlâ ağlıyordu yavrucak. Yorgun ve uykuya hasret günler geçirdiğin kimi gecelerde, Deniz’in de altını değiştirdiğim çok olmuştu. Sen, sabah hayretler içinde uyanıyor : « Nasıl oldu da ağladığını duymadım çocuğun » diye hayıflanıyordun.

Meryem’in sana, «anne» dediği ilk günü hatırlıyor musun? Katıla katıla ağladığın hani? Sevinçten mi, üzüntüden mi olduğu anlaşılmayan o uzun uzun ağlama krizini. Deniz, analı- babalı büyüdü. Şanslı çocuk tabii. Yaşadığımız o küçük şehirde, onca yoksulluğun içinde

tek neşe kaynağımızdı, hayat pınarımızdı o, bizim. Hâlâ da öyle, değil mi ? Herşeye rağmen...

Keşke ona kızgın gitmeseydin... Keşke anlayabilseydin, onun yaşamının bizimkinden çok farklı olduğunu. Biliyorum, çekip gitmesine değildi kızgınlığın. Bunun er geç bir gün olacağını biliyorduk. Buna hazırlıklıydık. Seni kızdıran, ona ömrümüzü adanmış ebeveynler olarak, unutulmuş olmamızdı. Ona kızgınlığın, ikimiz adına da yetiyordu. Bu nedenle, ben de her zaman Deniz'i sana karşı savunuyordum. Birinin bunu yapması gerekiyordu, dengeler için. Bir hafta geç kaldım; biliyorum, ama... Hadi, şimdi itiraf ediyorum ki, ben de seninle benzer duyguları paylaşıyordum... Kızımızın bizi hayatından silmiş, çıkarıp atmış olmasını ben de kabullenemiyordum.

Sen, haklı gerekçelerle Deniz'e kızgınlıklarını anlatırken, hatırlar mısın, ben de onu savunmaya geçmeye ve gardımı almaya hazırlandığım zamanlarda bıyığımı ağzıma alırdım, çiğnerdim. Sahi, sen bundan hiç hazzetmezdin, değil mi? Sana, şimdi artık bunu bir daha yapmayacağım diye bir söz veremiyorum. Çünkü, inan ki bu huyumdan vazgeçip geçmeyeceğimden şüpheliyim!

Meryem'in, babasıyla çekilmiş bir fotoğrafına bakıyorum şimdi. "Kızım büyüyünce avukat olacak." deyişini hatırlıyor musun, Mustafa'nın. Galiba babalar daha çok düşkün oluyordular kız çocuklarına.

Sen ne dersin? Ben, kendimden pay biçiyorum. Eğer Mustafa'da kızını, benim Deniz'i sevdiğim kadar seviyorduydu ki seviyordu, bunu biliyorum. Şimdi, Meryem'den uzak olmanın acısını da aynen benim kadar duyuyor olmalı. Fakat, bilemediğim birşey var ki; acaba yaşarken ayrılık çekmesi mi daha zor, yoksa ölü bir adam olarak kızını özlemek mi? Saçma mı oldu bu sorum? Geçelim, öyleyse...

Biliyorum, sana söz verdim, ama sözümde duramayacağım. Üzgünüm! Bunu gerçekten yapamayacağım. Galiba ben, Meryem'le birlikte, bu şehri ardımda bırakıp bizim oralara döneceğim. Sen de farkettiler, değil mi? Yine, "Bizim oralar" dedim. Ağz alışkanlığı mı, yoksa hakikaten artık oralar, bizim oralar mı, bunu hâlâ bilmiyorum.

Dönmeyeceğim diye söz aldın benden, ama ben döneceğim hayatım. Çünkü, artık sen de yoksun. Burada olmamın ne anlamı var ki? Yıllarımı maden ocağına verdim ben. Her ne kadar sana şaşırtıcı gelecekse de söyleyeceklerim, ben maden ocaklarını ikinci evim, yoldaşlarımı ikinci ailem bildim. Yıllarca, yaşanan göçüklerde, çok dost, çok genç emekçi, ekmeğini taştan çıkaran, çok değerli insanlar kaybettik. Çalışma koşullarının ilkelliği yüzünden, çok dostumuzu genç yaşta onulmaz hastalıklara da kurban verdik. Ama yine de küsmedik madene. Ekmeğini yediğimiz ocaklara hiç ihanet etmedik. Madenden, alnımın teriyle

kazandığımla ailemi geçindirdiğim için onurluyum, karıcığım.

Ama bir tanem,

Boğazın balık kokusu çok yabancılaşmış bana, biliyor musun? Kömür kokusunu özlüyorum şimdilerde ben. Deli diyorsun bana. Evet! Galiba, ben bir zır deliyim. Gülüşünü özledim.

Aşk, güzel şey değil mi? Uğruna ölünecek değil, yaşanacak kadar güzel bir şey olduğu için aşkı seçmiştik biz. “Aşk karın doyurmaz!” diyenlere de kafa tutarak, üstelik! Baban, bu kadar düşkün olmasaydı sana, “Ben, kızımı tiyatrocuya vermem!” diye tutturmasaydı, belki şimdi ben, hayallerini gerçekleştirebilmiş bir tiyatro oyuncusu olabilirdim. Sen de hep hayal ettiğim gibi, dünyalar güzeli bir öğretmen olurdu.

“Göçmen kızları çok güzel olur” derdi, annem. Göçmen mahallesinde oturuyorduk, ama ben, siz mahalleye taşınıncaya dek senin kadar güzel, deniz gözlü göçmen kızı görmemiştim. Uğruna, her şeyden vazgeçilecek kadar güzel! İlk görüşte aşk dedikleri bu olsa gerek. Ben, hayatım boyunca aşkı yaşadığım için de kendimi çok şanslı sayıyorum. Kayıplarım, bu kazancımın yanında sözü bile edilemeyecek kadar değersiz. Biz, birbirimizi hep sevdik. Koca bir ömür. Sen, beni yalnız bırakıp gittin, ama ben, seni sevmeye devam ediyorum. En çok da gülüşünü özledim.

Aşk için söylediklerimi çok mu melodramatik buldun? Hakikaten de biraz eski Türk filmlerinin, sulu gözlü sahnelerine döndü sözlerim. Gülüyor musun sen de bu sözlerime? Bak, kendi kendimi de güldürdüm. Gülmek sana çok yakışıyordu...

Film dedim de... Hani o, daha bıyıklarım terlememiş halimle figüranlık yaptığım filmi hatırlıyorsun, değil mi? Onsekiz yaşında, zıpkın gibi bir delikanlıyken. Çok da yakışıklıydım, değil mi? Alçak gönüllülüğe ne gerek, doğruya doğru!.. Sonra, her yanımı sarmış bir sinema tutkusu... Tiyatro sahnesinde selama durmuş, salondan yıkılırcasına gelen alkış sesleri içinde yüreği çarpan hayaller... O müthiş coşku... Sonra, aileden gizlice girilen konservatuar sınavları. Seninle tanışmamız. Ailelerin anlaşmazlığı. O güne kadar adından başka hiçbir bilgiye sahip olmadığımız küçük Karadeniz kentine kaçışımız... “Hatırlamadım” deme sakın neresi olduğuna aldırış etmeden, ilk kalkan otobüse binip bir bilinmeze doğru yola çıkışımızı. Sokaklarda kalmamak için alelacele evlenişimiz. Ucuz otel odalarında zar zor geçen haftalar...Çocuk denecek yaşımızda, çocuk bekleyişimize duyduğumuz şaşkınlık. Gerçek hayatla yüzleşmemiz. Senin, öğretmenlik hayallerinden tamamen vazgeçmek zorunda kalıp kendini anneliğe adaman. Hiç tanımadığım bir iş dünyasının içinde buluvermem kendimi...

Maden ocağı işçiliği...

Yıllarca yaptım ben bu işi. Hem de, sanki maden işçisi olarak doğmuşum gibisinden bir doğallıkla. Ama şimdi tekrarlayınca, ağızımdan dökülen kelimeler tuhafıma gidiyor:

Maden ocağı işçiliği...

Bize, konservatuarda öğretilen bir şey vardı. Dünyadaki en ağır iki işçilik sorulacak olursa, cevabı; tiyatro sahnesinde oyunculuk etmek ve maden ocağı işçiliği denirdi. İkisi de sonsuz özveri ister. Galiba tiyatroyu gözüm arkada kalmadan bırakışımıdaki ve maden ocağı işçiliğine doğallıkla alışmamdaki neden, bu benzetmeye, aklımın iyice yatmış olmasından; kabullenmiş olmam. Kim bilir?..

Şimdi bu yaşlılık günlerimde, genzimde maden ocaklarının kömür tozu ve sahne tozu bir arada var. Galiba, dünyanın en ağır işçilerinden birisiyim. İkisini de yapmış olmaktan mütevellit yani. Gülüyorsun yine... “Gülmek sana yakışıyor” diye çok kereler söylemiştim, değil mi? Ne zararı var? Yine söylüyorum işte!..

Hep gülerdin zaten. Her durumda. Her duruma. Yüzünün asıldığını nadiren görürdüm. Varlıklı bir aileden çıkıp, maden işçisi, yoksul bir adamın karısı olmak hiç onuruna dokunmamış gibi yapardın. Gibi yapardın diyerek, seni incitmek istemiyorum. Yalnızca bunu kabullenmenin hiç de kolay olmayacağını bildiğimden, senin, benimle geçirdiğin bir ömür neleri sineye çektiğini anladığımı belirtmek için söylüyorum.

Hep asil bir duruşun vardı ve ben, sendeki bu asaleti hep sevdim. Şikayet, hayat defterinde yazmıyordu senin.

Öğretmenlik hayallerini arkada bırakıp evinin kadını olmayı, küçük bir şehirde, maden işçisi bir kocanın eşi olmayı kabullenişindeki asaleti hep sevdim ben. Yaptığımız hiçbir şeyden pişmanlık duymamayı da senden öğrendim. Biz aslında çocuk denecek yaşta bu aşka yelken açıp hayatı birlikte, el yordamıyla, iki başımıza öğrendik. Ne dersin? Katılıyorsun bana, değil mi?

Bir de Deniz'i anlasaydın... Kendi hayatımız için duymadığın pişmanlıkları, onun için de duymasaydın keşke. Hayat; hepimiz, en çok da senin için daha kolay olacaktı. Deniz'in son yıllardaki bize karşı davranışlarında suçu ben hep kendimde aradım. Çocukluğundan beri onu, oyunculuk konusunda yönlendirdim. Doğru değil belki, ama benim yapamadıklarımı, gerçekleştiremediğim hayallerimi, kızım başarsın istedim. Onu bu konuda hiç zorlamadım biliyorsun. Deniz, daha beş-altı yaşlarında küçücük bir kızken, mahalledeki çocuklarla tiyatroculuk oynardı. Aklınca oyunlar yazar, oyunlar yönetirdi. O yaşta bir çocukla tiyatro konuşsan zaten ne anlar? Demek ki kanında varmış. Babasına çekmiş. Oyuncu doğmuş benim kızım. Kızma, kızma! Latife ediyorum. Biliyorum, bu konuda çok kanına girdim, ama iyi de

ettim. Neredeyse, “Oh!“ çekesim geldi şimdi. Fena mı oldu? Bak, hem çok yetenekli bir oyuncu oldu, hem de kazancı, hayat standartlarını yükseltmesine neden oldu. Benim, aileme bir ömür boyu çalışıp sunamadıklarımı, o kendi kendine bir kaç kısa yıl içinde sundu.

Bugün, ünlü. Her gün televizyonlarda. Dizilerin aranan oyuncusu. Ama bu böyle bir ömür sürecek diye bir şey yok! Bu geçici şöhretin cazibesine kapılmadan, gelecekteki sanat hayatı için yatırım yapması gerekiyor. Kalıcı bir oyuncu olması için varolan yeteneklerini kullanmak yerine, daha çok geliştirmesi gerekiyor. Genç yaşta yakaladığı şöhretin, başını döndürüyor olmasıyla önünü göremiyor. Benim kızdığım nokta bu işte! Bu konuda bir şey söylemeye kalkacak olsam, beni – “piyasa” diyor, kendisi - piyasanın içinde olmamakla, orada nelerin döndüğünü bilmemekle suçluyor. Umarım, o haklı çıkar. Ben yanılıyorum.

Kimi kötü niyetli kişiler, Deniz hakkında; “Bir çift mavi gözden başka bir yeteneği yok!“ diye, onu incitmeye çalışıyorlar. Televizyonlarda, gazetelerde... Sen beğen, ya da beğenme! bazen bir çift güzel göz bile bir ömre bedeldir ve çok şey anlatır... Ben de senin o deniz mavisi gözlerine tutulup, arkama bile bakmadan her şeyi bırakıp bir ömrü seninle geçirmedim mi? Varsın, Deniz’de o bir çift, derinlikli mavi gözlerini kullansın, kötü bir şey mi bu?

O küçük Karadeniz kentindeki ilk günlerimizi

anımsıyor musun? Ürkek kuşlar gibiydik. Birbirini kaybetme korkusuyla, bilmediğimiz, tanımadığımız bir yerde, neredeyse birbirimize yapışık yaşıyorduk. İnsanların sokakta sana bakışları dün gibi aklımda. Ömürlerince bu kadar güzel bir kadın görmemiş olmanın şaskınlığıyla bakıyorlardı yüzüne. Bundan hem gururlanıyor, hem de katil olabilecek kadar kıskançlık duyuyordum. Son nefesini verinceye kadar da gurur duydum, senin eşin olmaktan.

Senin kadar güzel, Deniz’de. Benden çok sana benzediğini, sen de kabul ediyorsun. Nerede benim haşmetli burnum, nerede sizin minik burunlarınız. Nerede benim kömür karası gözlerim, nerede sizin masmavi deniz gözleriniz. Benim küçük kızım büyüdü. Kendi ayakları üzerinde duruyor artık. Televizyonda görünmese, yüzüne de hasretiz aynı şehirde. Sen, beni yalnız bırakıp gittin...

Siz, iki kadın; benim hayatımın anlamıydınız...

“Anlamıydınız” diyorum, çünkü artık geçmişte kaldı bu. Şimdi başka bir güzele gönül verdim...

Kimden söz ettiğimi biliyorsun. Meryem’den söz ediyorum. Meryem’le yeni bir hayata başlayacağız. Biraz fazlaca yaşlıyım bu minik meleğe babalık etmeye, ama... Mustafa’nın emaneti o bana.

Ona gözüm gibi bakacağım. Annesizliğini, babasızlığını, sensizliği aratmayacağım ona. Birbirimize

can yoldaşı olacağız. O büyüdükçe, anlayacak yaşa geldikçe, hiç acele etmeden anlatacağım ona kim olduğunu. Gerçek annesinin, onun doğumunda öldüğünü söyleyeceğim, mecburen. Kahraman babasının, o güçlü kuvvetli Anadolu delikanlısı yiğit babasının, madende göçük altında kaldığını da söyleyeceğim. Bütün bunları bilmeye hakkı var çünkü.

Ona babasını anlatacağım. Ne kadar güleç yüzlü, şakacı bir delikanlı olduğunu, yerin yedi kat dibinde, elimiz yüzümüz kömür karasından tanınmaz hale geldiğinde bile neşesinden bir şey yitirmediğini, hepimizin moral kaynağı olduğunu anlatacağım. Annesiyle, babasının birbirlerini ne kadar sevdiklerini... Meryem'in, sen ölünceye kadar sana "anne" dediğini de hep anlatacağım. Nasıl? Büyüdüğünde, ne olacağına karışma mı diyorsun? Peki. Sana söz, karışmam bu sefer...

Sevgilim, sen ömrünce şikayet etmemiş olsan da, ben sana daha iyi bir hayat yaşatabilmek isterdim. Ama elimden gelen buydu. Emeğimle, alın terimle kazandığım, ancak bu kadarına yetti. Keşke daha fazlası gelebilseydi elimden...

Emekli olduğumda, İstanbul'a dönme sözümüzü yerine getirdik. Ama yaramadı İstanbul bize. Elimizdeki avcumuzdaki, bir apartman dairesi almaya yetmedi. Deniz, bizi olduğumuz halimizle, içinde bulunduğu dünyaya göstermek istemedi. Eli mahkum,

onun tercih ettiği yerden, onun istediği, onun bizim için aldığı daireye yerleştik, ama mutluluk bu muydu? Mutlu olduk mu bundan? En çok da seni yaraladı Deniz'in davranışları. Tek üzüntün, Deniz'in beni kırması, elindeki ekonomik gücü kullanarak beni incitmesiydi. Neden incineyim? Kızım adına gurur bile duydum. Ama beni inciten kızımın değil, sistemin dengesizliğiydi. Kızım, dünyanın en zor mesleklerinden biri, oyunculuğu, ben de dünyanın aynı zorluktaki ikinci mesleği, maden işçiliğini yapıyordum. O halde şartlarımızın eşit olması gerekiyordu. Ama kızımın genç yaşta, bir kaç yıl içinde edindiği ekonomik rahatlığı, ben yıllarımı verdiğim, maden ocağından emekli olduğumda bile edinemedim. Benim dayanamadığım, kaldıramadığım adaletsizlik buydu. Maden işçilerinin ülkeye yararı, yirmili yaşlarındaki, bir kaç yıllık genç oyuncuların emeğinden daha mı kıymetsiz! Nedir?..

Ama boşver bütün bunları sevgilim. Geldi, geçti... Artık eskisi kadar umursamıyorum da bu durumu. «Dünyanın çivisi çıkmış» derlerdi büyükler. Hakikaten de öyle. Başların ayak, ayakların baş olduğu bu dünyada, onurun, alın terinin, helal kazancın yerini başka şeyler almış. Ben yoksul yaşadım, ama senin gibi bir karım, onurlu bir hayatım olduğu için hep mutlu yaşadım. Büyük düzenin çarkları arasında eriyip gitmediğim için, şansli bile sayıyorum şimdi, kendimi.

Kızımız, şöhret basamaklarını hızla tırmanıyor.

Çalıştığı insanlar, onun yüzünü bizden daha çok görüyor. Kızımızın istekleri ve yardımları doğrultusunda almak durumunda kaldığımız, boğaza nazır bu lüks apartman dairesindeki mahpusluk için mi bunca katlanılanlar? Beni yaralayan bu, sevgilim. Üstelik kendim için de değil. Doğarken kaybettiği anasını, ondan bir kaç ay sonra maden ocağındaki göcükte kaybettiği yiğit babasını, bir daha göremeyecek olan bu minik kız çocuğunun geleceğinde. Düşün ki, bu çocuk, bu öksüz ve yetim biçare, sırf anası-babası yoksul oldukları, maden işçisi bir ailenin çocuğu olduğu için sahipsiz kalacak. Oysa, düşünebiliyor musun ki, mesela Deniz'imizin bir çocuğu olacak ve gelecek garantisinden bu kadar yoksun kalacak?.. İşte bu adaletsizliğe şahitlik etmek istemediğim için...

Buraya yerleştiğimiz iki yıl içinde, bütün bu olan bitenler yüzünden hastalandığımı biliyorum. O narin kalbinin, beni bir gün bile incitecek söz çıkmamış ağzının, bütün bu olanlara sessiz kalıp içten içe seni kemirdiğini... Seni benden ayırdığını...

İşte bu yüzden Meryem ve ben, evimize dönüyoruz artık.

Seni de çok sevdiğin İstanbul'da bırakıyorum. Belki, günün birinde Deniz'de anne olup seni anlayacağı günler geldiğinde, seni ziyaret etmek isteyebilir diye. Üstelik, sen ne kadar kızgın olsan da Deniz'in annesi olduğun için, seni ona yakın bırakıyorum. Çünkü bir

gün, beklemediğin bir gün, sana çok ihtiyacı olabilir ve hemen yanibaşında olman ona güç verebilir diye.

Kızımız, gün gelir de senden af dilerse, ikimiz adına da affet onu, karıcığım... Gençliğinin verdiği heyecanlarla yaptığı yanlışları yüzüne vurma. Unutma ki, biz de daha çocuk denecek yaşta karşı çıkıp büyüklerimize, bu hayata yelken açmıştık. Ona bir şans daha ver. Seni burada bir müddet yalnız bırakacağım için de bana darılma. Bak, hem fena mı, biz de Meryem'le canımız sıkıldıkça, sık sık çıkar gelir seni ziyaret ederiz burada.

Deniz'in artık bize ihtiyacı yok. Yolunun açık olmasını dilemekten öte de söyleyecek sözüm...

Cenazene gelemedi. Uzun suredir çok izlenen bir dizinin başrolünde oynuyor; biliyorsun. Çekimleri yüzünden katılamadı cenazeye.

Birkaç gün önce, asistanını arayıp not bıraktım. Meryem'le birlikte İstanbul'dan ayrılacağımızı söyledim. Belki gitmeden önce, bizi görmek ister diye. Vakti olmadı anlaşılan, şu saate kadar aramadı. Dairenin anahtarını kapıcıya bırakacağım.

Artık yolculuk vaktidir.

Kendine dikkat et.

Bizi merak etme.

Aşkımızın filizlendiği, sevgi ateşimizin hiç sönmediği, o maden kentinde olacağız. Hani, gri

bulutları gökyüzünden yaz-kış eksik olmayan, ama
huzur bulduğumuz, mutlu olduğumuz o kömür kokulu
şehirde... Kendi evimizde...

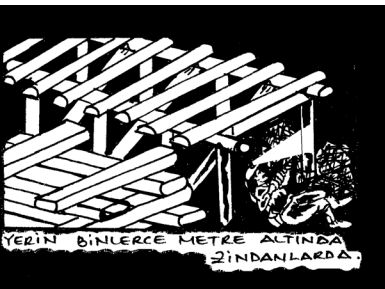
Huzur içinde uyu!

Yeliz Düşkün

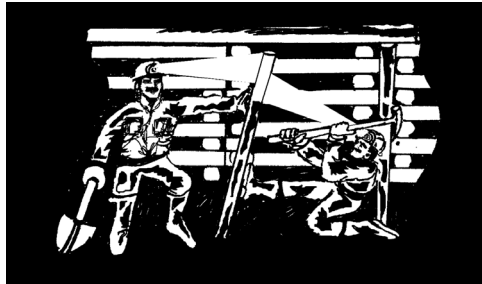
1985 yılında doğdu. İlk ve ortaokulu Düzce’de, liseyi İstanbul’da okudu. Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden 2008 yılında mezun oldu. Şu anda Sabancı Üniversitesi, Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi Programı’nda yüksek lisans yapmaktadır.

Yazmaya ortaokul yıllarında ilgi duyamaya başladı. Siyaset Bilimi alanındaki yazılarının yanı sıra zaman zaman kısa öyküler yazmaktadır.

İŞIKLAR

“Elmas” dedi kısık sesle, yanı başında boynu bükük duran genç kıza, “Kız senin adın niye Elmas?” Köyden iki kilometre kadar uzakta, maden ocağına giden çakıllı yolun kenarındaki dut ağaçlarının gölgesinde ne zaman buluşsalar Elmas’la, Seyit hep böyle takılır, Elmas hep utanıp yere bakar. “Seni ben nerede buldum biliyor musun? Ocağın içinde. Kapkaraydın önce, sonra bir de baktım par par parlıyorsun. Elmas’ım benim...” Elmas başını kaldırmadan “Biri görürse şimdi, babam bu sefer öldürür beni. Zaten...” Sesi düştü. “Zaten seni bana vermeyecekler değil mi?” Hırısından etrafında döndü bir iki, Elmas ağlamaklı oldu. “Sen merak etme Elmas, ben ne yapar eder ikna ederim babanı. Maden işçisiyim diye mi vermeyecek seni bana?” “Ben gideyim artık.” dedi Elmas. Alnından öptü onu Seyit. “Hadi” dedi, “git, dikkat et kendine. Ben bir çare düşüneceğim bize”. Arkasından uzun uzun baktı, kaybolana kadar. Genç kız dönemeçten sonra, görünmez

olunca, ocağa doğru yola koyuldu.

Köyden yürüyerek, iki saat uzaklıktaki maden ocağının yakınında, bir barakada kalırlar; on beş kişi. Sabah gelip akşam kamyonla köyelerine, evlerine dönen işçiler de vardır, onlardan başka. Ocakta kalanlar daha ziyade uzak ilçelerden gelenler. Seyit de onlardan biri. Kendi köyünden uzakta, babası öldüğünden beri, yani dört yıldır, yani on yedi yaşından beri maden ocaklarında çalışır.

Daha bu köyden ilk geçtiği gün gördüler birbirlerini, Elmas'la. İlk defa aşık oldu Seyit, hayatında. Önceleri köye gider gelir, kahvehanede otururdu bazen. Köylülerin çoğu severdi onu; fakat yine de uzun sürmedi bu ziyaretler. Elmas'ın ailesi anlayınca neden köye gelip gittiğini, bir iki kere de evlerinin etrafında dolaşırken görünce, huzursuzluk çıktı. Elmas'ı büsbütün yitirme korkusuyla ayağını kesti köyden. Zaten Elmas da ona karşılık vermeye başlamış, onun için köyün dışında buluşmayı göze almıştı.

Babasının kulağına gitmişti bu görüşmelerden biri; fakat onları görüp de yetiştiren kişi sabahtan akşama kadar arkasında teneke tıngırdatarak gezen, köyün yarım akıllısı olunca atlatması kolay olmuştu. Üç-dört günde bir buluşurlar yarım saat kadar görüşürlerdi dut ağaçlarının altında.

Dönüş yolunda akşam rüzgarı yüzüne vurmaya başlamışken ayrılmanın acısı içini yakıyordu, Seyit'in. Görmemek, sesini duymamak da değildi, sırf. Rahat bırakmıyorlardı kızı evde. En çok canını sıkan buydu. "Ne de kederliydi yüzü bugün." diye düşündü. Sanki her seferkinden daha acı baktı o başını kaldırdığı kısacık sürede. Söylemediği bir şeyler mi var? Serin rüzgar bir korku uğultusu oluverdi kulaklarında, etrafına bakındı. Bazen olmadık zamanlarda sebepsiz bir korku duyar, çok da geçmişte kalmamış olan çocukluğuna dönerdi sanki. Çocukluğunda karanlıktan korkardı en çok, şimdi ise farkında olmadan karanlığa karşı bir düşmanlık besliyordu içten içe. Başına gelen kötü şeyler hep karanlıkta gelmemiş miydi? O anda köyü seçebilmek mümkün değildi; fakat birkaç saat sonra karanlıkta ışıkları görenecekti köyün. Karanlıkta bu parlak noktacıklara sığınacaktı Seyit.

Ocağa vardığında gökyüzü koyu laciverde dönmüştü. Hoca'yla Osman karpuz kesmişler, seslendiler. Peynir ekmek de varmış. Hoca dedikleri vaktiyle az buçuk okumuş sohbetine doyulmaz biriydi. Seyit'e en fazla moral veren de o idi. Böyle mecnun gibi gördüğü zamanlarda takılmadan edemezdi. "Ne o bütün gün dutla mı doyurdun karnını? Gel de bir şeyler ye." Hiç duymamış gibi yürüdü, taş yığınının, yüksekçe bir tümseğe çıktı, oturdu. Gözlerini dikip yeni yeni beliren köy ışıklarını seyre koyuldu. Sanki tüm ışıklar yanınca içi aydınlanacak, üzerindeki huzursuzluğu atacaktı. Evleri tek tek seçmek mümkün

olmasa bile, bazen bir küçücük ışık noktasının Elmas'ın oturduğu odadan geldiğini hayal eder, bakar dururdu. O küçücük parlak nokta sevdiğinden bir parça olurdu sanki. Elmas onun için bir ışık, bir parıltıydı. Ne yapardı o olmasa. “Niye gözleri yere daldı bugün öyle? Söylemediği bir şey mi var yoksa?” düşüncesi dolandı içinde. Böyle düşününce yüreğini bir düğüm sıkıyordu. Bazen gevşeyen bazen sıkışan bir düğüm... Yüreği, boğazından çekiştirilen bir atın başı...

Gökyüzü bütünüyle kararıp ışıklar keskinleştiğinde, Hoca da yanına gelip oturmuştu. Nasıl başladığını anlamadan daha çok Hoca'nın konuştuğu, Seyit'in dinlediği koyu bir sohbe daldılar. Ancak Hoca: “Yatmalı artık.” dediğinde fark edebildi Seyit zamanın epeyce ilerlemiş olduğunu. Dizginleri gevşetilmiş bir at gibi rahattı yüreği yatarken; fakat ertesi sabahı ve Elmas'ı tekrar görene dek geçecek zamanı düşününce, tekrar sıkılıyordu. Böylece daldı on beş kişilik yatakhanelerinde uykuya.

Bundan sonraki günler, gündüzleri ocakta akşamın gelmesini, akşamları da dut ağaçlarının altında Elmas'ı beklemekle geçti. Belki üç belki dört günde bir gelirdi Elmas; fakat geleceği günü haber almak olanaksızdı. Her gün gidip beklemekten başka çare yoktu. Bu gözlerini yola dikip bekleyişler ne kadar sıkıntılı da olsa, Seyit'in en önemli işi, biricik umudu olmuştu. Onu uzaktan gelirken görmek de biricik mutluluğu...

Elmas ya bir arkadaşına gidiyormuş gibi çıkardı evden,

ya su almaya diye, ya da başka bir bahane bulurdu. Son zamanlarda en iyi bahanesi akşamları köy okulunda verilen boyama kursu olmuştu. Genellikle katılırdı da derslere. Babası bu derslere hiç ses çıkarmıyor, hatta varlıklı eşraf ailelerine gelin vermek istediği kızlarının kendilerini yetiştirmelerinden, beceri ve görgülerini arttırmalarından mutluluk duyuyordu.

Sami Bey sevilen sayılan biriydi; ama tek kusuru gösteriş ve para düşkünü olmasıydı. Büyük oğlu çarşıdaki bakkal dükkanını büyütünce iyice eşraftan saymaya başlamıştı kendini. Hemen her gün çarşıya giderdi. Belki de bu yüzden, köy kahvesinde fazla oturmadığından, Elmas'la Seyit'in ilişkisi hakkında konuşulanlar hiç çalınmadı kulağına. Annesi ise şüpheleniyordu; fakat hiçbir konuda korkmadığı kocasından bu konuda çok korktuğu için sesini çıkarmamayı tercih ediyordu. Eğer şüpheleri doğru çıkarsa da, o hiç sezmemiş, tahmin etmemiş olacaktı.

Elmas annesinin suskunluğundan, babasının ilgisizliğinden memnundu. Yalnızca ablasına söylemişti ilişkisini, ona bile yalan söylerdi bazen. Canını asıl sıkansa babasının zengin damat hevesiydi. Kızlarından ikisini kendi istediği ailelere gelin vermiş, işin doğrusu kızları da razı olmuşlardı evliliklerine. En küçük kızının bir maden işçisini sevebileceğine hiç olasılık vermediği için, Seyit'i unutup gitmişti bile Sami Bey. Bir oğlu bir kızı kalmıştı evlenecek. Kim bilir kimlerle neler konuşuluyordu bu hususta. Elmas babasının ağzından: "Falanca beyin oğlu,

filancanın yeğeni...” diye bir söz çıkacak olmasından her an tedirgindi. Daha önce adı geçen Turgut diye birinin ne iş yaptığını anlamamıştı ya, babasının Turgut’un pahalı arabalarından söz ederken gözlerinin parlamasından, “Ne kadar da efendi bir genç.” olduğunu söylemesinden hiç hoşlanmamıştı.

Seyit, son buluşmalarından sonra tam sekiz akşam hava iyice kararınca kadar bekledi, Elmas’ı. Bu kadar uzun sürmesi pek olağan değildi. Hoca her ne kadar avutmaya çalışıyorsa da Seyit’i, “Belki evde anası falan hastadır.” diye, onun aklında hep şu Turgut bahsi vardı. Elmas’ın son görüşmelerindeki durgunluğunu da hiç hayra yormuyordu artık. Elmas’a kızılıyordu, ondan bir şeyler sakladığını düşündükçe. Zaman zaman şüphe duymaya bile başlamıştı, kendisine olan sevgisinden ve sadakatinden. Bazen de kendisine kızılıyordu, onu yitirme korkusunu bu kadar belli ettiği için. Kız nasıl söylesindi kötü bir durum varsa, daha önce galerici midir nedir, şu Turgut’un lafını ettiğine pişman etmemiş miydi kızı?

Dokuzuncu gün, onuncu gün, on birinci gün... Seyit balyozunu kocaman parıl parıl parlayan arabaların üzerine vuruyordu gündüzleri. Her bir ışıltı bir yılan başına benziyordu; ezilmeyi hak eden zehirli ve saldırgan bir yılan başına. Sonra bir kara taş parçası dökülüyor dökülüyor, içinden göz kamaştıran bir elmas çıkıyordu. Sonra yine karanlık, yine göz kamaştıran ışıklar...Parlayan arabalar, parlayan elmaslar hızlı hızlı geçiyordu gözlerinin önünden.

Hoca onun her hareketini kollar olmuştı; ocağa inince böyle hırslanmasını, kollarının böyle canhıraş hareket etmesini hiç hayra yormuyordu. Suskunluğu da cabası... Zaten topu topu bir iki saat gün ışığı gören gözleri kör olmuştı sanki. Baktıklarından bambaşka şeyler görüyor gibiydi.

O akşam yine kimseyi görmedi gözü. Tuhaf olan, Elmas'ı beklemeye gitmedi. Taş yığınlarının üstüne çıktı oturdu. Hoca yanına gelip konuşmaya başladığında dinler göründü; ama bu sefer sadece gözleri değil kulağı da başka yerdeydi. Seyit havayı yalnızca solumuyor, kokluyor, gözlüyor, hatta dinliyordu.

Günlerdir türlü türlü düşüncelerle dolmuştu kafası. Çocuk gibi yumuşak kalpli; ama sevdiklerini yitirme korkusu karşısında gözü hiçbir şey görmeyecek kadar öfke saçan yirmi bir yaşındaki Seyit'te, şu anda bu ikinci ruh hali ağır basmaktaydı. Babasının ölüm haberini aldığı o karanlık geceye gitti aklı. Sonra annesini ve sırtındaki ağır yükü düşündü. Sami Bey çok mu haksızdı? Nasıl bakacaktı Elmas'a, onunla kuracağı yuvaya? Ya annesinin ondan başka bakacak kimi vardı? Onu çok mu mutlu yaşatıyordu sanki? Fakat Elmas'a olan aşkı...

Bir anda göğsündeki at şahlanmış gibi fırladı yerinden. Ocağı köye bağlayan çakıllı yola nasıl vardığını ne o bilebildi, ne de arkasından bakakalan Hoca ve diğerleri. Osman arkasından seslenecek oldu, "Bırakın gitsin." dedi Hoca. Bu kez köye kadar soluklanmadan koşacağını

anlamıştı sanki.

Köy ışıklarının sayısının her zamankinden fazla olduğunu Seyit'ten başka kimse fark edemezdi. Uzaktan gelen davul zurna sesini ondan başka kimse işitemezdi. Gözlerini köy ışıklarından ayırmadan, avucunda bir taş parçasını sıkarak, yüreği kendinden önde, yüreği dizginlenemeyecek kadar asi bir atın başı, koşuyordu karanlık yolda.

Küçük parlak noktaların hiçbiri, Elmas'ın burnunda tatlı bir dut kokusuyla, Seyit'i düşünerek danteller işlediği sıvacık odası değildi o anda; bir gelinin saçındaki telleri ışılatan çığ bir ampul ışığıydı her biri. Kafasının içinde, kadınlar altınlarını şingirdatarak göbek atıyorlar, erkekler; başta Sami Bey, rakı kadehlerini birbirlerine çarpıyorlardı. Altınlar parlıyor, kadehler parlıyor, köy çocukları rengarenk süslerle donatılmış, ıslıl ıslıl bir arabanın etrafında hayretle, heyecanla dolanıp duruyorlardı. Elmas tıpkı son buluşmalarında olduğu gibi, ama bu kez duvaklı olan başını kaldırıyor, gözlerinin içi acımasız bir ışıkla yanıyordu. Kaçırılmıyordu gözlerini bu sefer, dalga geçercesine bakıyordu. Gözleri büyüdükçe büyüyor, ışık her yanını sarıyor, sonra göbek atan kadınların kahkahaları duyuluyordu her yandan. Herkes onun kapkara elleriyle, kapkara üstü başıyla dalga geçiyordu. Onun karanlığına gülüyordu ışığın içindeki herkes. Köy çocukları bir ona bir otomobile bakıp, imalı imalı bakıyorlardı yüzüne, "Biz senin gibi işçi olmayacağız, bizim arabalarımız

olacak. Arabalarımız olacak. Arabalarımız olacak!...” diye bağıriyorlardı. Elmas başını kaldırıp bakıyor, yanındaki adamın ağzına balları akan bir dut uzatıyordu. Elmas’ın elleri yapış yapıştı, kendi yapış yapıştı, yapışkan bir ışıık bulaşmıştı her yanına.

Tellere bağlanan ampullerle aydınlatılmış köy meydanına daldığında tüm kalabalık ona döndü, davul zurna sustu. Sami Bey’in elindeki rakı kadehi havada kaldı. Öyle hızla dalmış kalabalığa, öyle anlaşılmaz bir sesle bağırmişti ki kimse bir şey söyleyemedi bile. İlerde, iki katlı evlerinin basamağında Elmas’ı kucağında bir tepsi baklavayla gördü. Elmas her zamankinden biraz farklı, donup kalmış telaşlı yüzünde donup kalmış bir parça allık; fakat daha fazla bir olağanüstülük yok. Kolları biraz yorgun taşıyor tepsiyi. Kolay değil, günlerdir ne çorbalar, ne dolmalar, ne baklavalar yapmışlardı; ağabeyinin düğünü bir eşraf düğünü gibi şatafatlı olsun diye. Gözlerini kapadı Seyit; tüm ışıklar söndü. Renkli baloncuklar uçuştı göz kapaklarının altında.

Ayşe Akaltun

1971 Artvin doğumlu. 1990 da Sakarya Sağlık Meslek Lisesinden mezun oldu, Sakarya'da çeşitli kurumlarda çalıştı. 2001 yılından itibaren Çankaya Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü'ne bağlı olarak görev yapıyor.

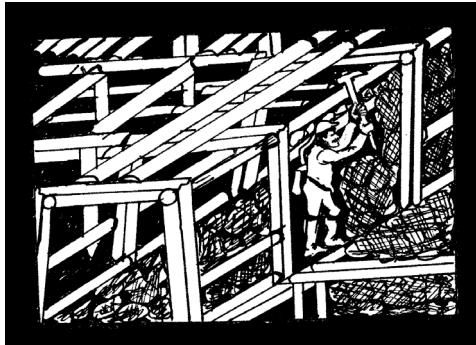
Öyküleri Notos Öykü, Deliler Teknesi, Karşın dergilerinde yayımlandı.

HİÇ DOĞMADIN

Aysel'in gözleri kadar karanlıktı gece. Aysel'in gözleri kadar ağır. Sırtını bahçe duvarına dayadı. Kibritin ateşine siper etti elini. Büzüldü, küçüldü, yol oldu, duvar oldu. Saatin "tik-tak"ları büyüdü gecenin sessizliğinde. Bakmadı saate, bir anlamı yoktu ki, zaman Aysel'e göre işlerdi. O bekler, o sigarasının dumanını savururdu geceye.

Ayağıyla ezdi biten sigarayı. Canı bir tane daha çekti. Paketi aldı, iki tane kaldığını anlayınca vazgeçti. Tanıdık bir sızı yerleşti yüreğine. Omuzlarının arasına sıkıştırdı kafasını. Mengene oldu, sıkı, sıkı... gücü yetmedi parçalamaya. Gençliği, verdiği nefesle uzaklaştı bedeninden.

Bir perde kıpırtısıyla çıktı karanlıktan. Perdenin arkasındaki bir karaltıyla aydınlandı gözleri. Omuzları dikleşti. Bir umut büyüdü içinde, küçük bir kıpırtı.

Pencerenin yarı karanlığında dimdik ona baktı Aysel. Eli ayağı titredi Yusuf'un. Onun kara gözlerinin geceyi aydınlatmasına alışmıştı artık. Bütün gün içini kemiren kuşkular silindi gitti.

“Bir yolunu bulurum” diye düşündü. “Aysel bana böyle bakmaya devam etsin, mutlaka bir yolunu bulurum.”

Karanlıkta, oldukları yerde karşılıklı dikildiler bir süre daha. Umut doldu Yusuf'un içine. Her şey kayboldu, bir tek Aysel'in gözleri kaldı aklında.

Eve doğru ilerlerken; yeni bir hayata ve herşeye yeniden başlıyor gibi hissediyordu. Bunun şerefine bir sigara daha yaktı, neşeli bir nefes çekti içine.

Kapıyı yavaşça açtı. İnce bir gıcırtı bıraktı arkasında. Evin bildik kokusu doldu burnuna. Yine şaşırdı bu kokuya alışmış olmasına. Kızgınlıkla acıma arasında gitti, geldi. Babasının hırıltılı nefesini dinledi bir süre. “Her şey aynı” dedi içindeki ses; aynı ev, aynı koku, aynı öksürük. Karanlıkta el yordamıyla buldu yolunu. Soğumuş sobanın yanına bıraktı bedenini. Yolda içini dolduran umut, bir kuş olup kaçtı avuçlarından.

“Bittim.” dedi içindeki ses. “Bittim, gidecek yolum yok, açacak kapım yok. Sıkıştım burada.” Sigara geldi aklına. Bir süre paketteki son sigarayı seyretti. “Siktir et” diye mırıldandı. Yarın olsun bakardı çaresine. Yaktı son sigarayı da. Daha ilk nefesi vermeden duydu ayak seslerini. Bir pişmanlık kırıntısı gezindi kafasında. Oda aydınlandı.

-Yusuf, döndün mü sen?

Yüzüne bakmadan başıyla onayladı. İçinde biriktirdiği sigara dumanını saldı odaya. Gelip karşısına oturdu annesi. Annesinin ayaklarına baktı sadece. Yüzüne baksa ağlayacaktı. Yüzüne baksa vazgeçecekti. Karşılıklı sustular. Yusuf bekledi.

-Yusuf... oğlum yedin bitirdin kendini. Kısmette yokmuş demek ki. Üzülme artık.

Yusuf sustu. İçine akıttı isyan cümlelerini. Annesinin ayağındaki eski çoraplara sabitlendi gözleri. Sigaranın dumanı yaktı ciğerlerini. Annesi içini çekti; odadaki bütün havayı, bütün umudu bitirdi sanki. Yusuf: “Git anne, git. Gözlerine bakmak zorunda bırakma beni. Kararımı verdim anne. Bu hayat benim, bu beden benim, bu ciğerler benim.” demek istedi, söyleyemedi. Korktu. Annesi içindeki küçücük kuşkuyu büyütür diye korktu. Aysel’den vazgeçmek zorunda kalır diye korktu.

-Babana süt ısıtıcam, sana da hazırlayayım mı?

Aslında istemiyordu. İtiraz ederse uzayacak konuşmadan kaçmak için onayladı başıyla. Annesi uzaklaşırsa şüphelerinden kurtulur zannetti. Babasının hırıltılı öksürüğü yükseldi içeriden.

-Gittikçe kötüleşiyor baban.

Koyu bir suçluluk duydu Yusuf. Babasının ciğerlerini söküp alan oymuş gibi. Sigara istedi canı. Paketi arandı, sonra hatırladı son sigarayı içtiğini. Annesi sütü getirip

tutuşturdu eline. Babasınınkini geçirdi içeriye. Bir dikişte bitirdi sütü. İçmek istediğinden değil de, bir an önce kurtulmak için.

Annesi geldi oturdu yerine. Gözlerini Yusuf'a dikti. Kat kat ayırdı, soydu, içini gördü sanki. Solukları değışti, bakmadan gördü annesinin gözlerindeki alevi. Ne söylese boştu, ne söylese anlamsız.

-Neredeydin sen bu saate kadar?

Başını kaldırmadı, çoraplara bakmaya devam etti.

-Aysel'i görmeye gittim.

Annesi kararsız kaldı, kızgınlıkla şefkat arasında gitti geldi. Başını okşadı Yusuf'un. Boyuna baktı, yakıştıramadı büyümüş olmayı oğluna.

-Yusuf, bırak oğlum bu işin peşini. Söyledim ya babasının dediklerini. İşsiz adama vermem diyor.

Yusuf başını kaldırıp gözlerine baktı annesinin. O konuşmadan anlasın her şeyi istedi. Kelimeler olmadan, tartışmalar olmadan anlasın.

-Tamam, iş bulurum ben de.

Annesi yutkundu, söyleyecek çuvallar dolusu lafi da yuttu. Baktı sadece. Bir vida oldu bakışları, Yusuf'un yüreğini oydu kanata kanata. Kararsızlık büyüdü içinde Yusuf'un.

-Yeni ocakta çalışma şartları daha iyi diyorlar. Parası da daha fazlaymış.

Kendini mi inandırmaya çalışıyor, annesini mi bilemedi.

-Birinizi verdim o kör kuyulara, başka kurban vermem. Adımını atarsan yok sayarım seni. Bir oğlum yok benim derim, hiç doğmadı, hiç olmadı.

Yusuf, çoraplara çevirdi bakışlarını. Eski, beyaz bir kefen oldu çoraplar. Sardı sarmaladı, nefesini kesti. Yenik düşecekti annesine, Aysel'in gözlerini getirdi aklına. Koyu karanlığıyla sıyrıldı kefenin içinden. Nefes aldı, Yusuf oldu yeniden.

-Başka yolu yok anne. Bir yıldır uğraşıyorum başka bir çare bulmak için. Yok, yok... Elimden başka bir şey gelmiyor.

Başını kaldırıp baktı annesinin yüzüne. Babası hastalandığından beri artan kırıksıklıkları izledi. Daha bu yaşta kamburlaşan sırtını. Uzanıp sarılmak, koynuna yatmak istedi. Yeniden çocuk olmak, bütün kaygılarını unutmak. Annesi kıpırdamadan ona bakıyordu.

-Biraz durumu düzeltelim... belki o arada başka bir iş bulurum.

Dinlemedi annesi. Hızla ayağa kalktı, süzülen yaşlara rağmen ateşler saçtı gözleri.

-Yusuf diye oğlum yok derim. Hiç doğurmadım derim.

Ayaklarını sürüyerek uzaklaştı. Yusuf'un gözleri çorabının arkasındaki yırtığa takıldı. Kefendeki tek açık

yer orasıymış, yeni fark etmiş gibi derin bir nefes aldı.

Sigara geldi aklına, bir küfür savurdu. Kalkıp soyundu ağır ağır. Uykusu olduğundan değil, yapacak başka bir şey olmadığından girdi yatağa. Farkında olmadan daldı derin bir rüyaya.

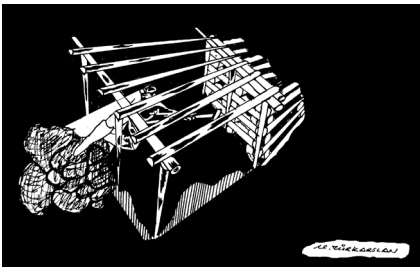
Aysel'in gözleri geldi önce; siyah, derin, ağır gözleri. Bir yük gibi bindi Yusuf'un omuzlarına. Heyecanla baktı uzun uzun. Baktıkça derinleşti, kömür madeni oldu gözleri. Şaşırdı Yusuf. Gözleri alıştı karanlığa. Tanıdı aylarını verdiği ocağı. Havadaki kömür tozunun kokusunu aldı. Eski bir dostu bulmuş gibi oldu.

Derinlerden bir yerden babasının hırıltılığı öksürüğü duyuldu. Biraz tedirgin sese doğru ilerledi. Karanlıkta önce annesinin eski, yırtık beyaz çoraplarını fark etti. Korktu, "Öldüm herhalde." diye düşündü. Sıkıca kapattı gözlerini. Başka bir beyazlıktaydı açtığında. Hastanede buldu kendini. Bir yatakta yatıyordu. Göğsünde babasınıninkine benzeyen hırıltıları duydu. Annesi dikiliyordu başucunda. Beyaz önlüklü birisiyle konuşuyordu. "Ciğerleri bitmiş, yapacak bir şey yok. Çok gecikmişsiniz. Burada durmayın, evine götürün rahat etsin" diyordu. Annesinin hıçkırıklarını duydu. Gözleri babasını aradı, bulamadı. Anlayamadı niye yatakta yatan oydu? "Hiç mi umut yok doktor bey?" diye soruyordu annesi sessiz hıçkırıklarla. "Bizim yapacak bir şeyimiz yok. Hep bu uygunsuz koşullarda çalışmaktan. Daha fazla para kazanmak için şartlara uymuyorlar. Ne kadar çok hasta geliyor bu yüzden bilerseniz"

Yusuf bağırmaya başladı bütün nefesiyle. “Ben değilim o, babam. Anne ben hasta değilim, yalan söylüyorlar” Kimse duymadı sesini. Kimse dönüp bakmadı. “Duymaz tabii, annem beni hiç doğurmadı ki” diye düşündü. Doktora duyurmaya çalıştı sesini “Ben değilim o, babam. Hasta olan, ciğerleri biten babam.” İçinde bir şeylerin parçalandığını hissetti. Öksürdü, büyük bir parça et düştü eline. Siyah, yapış yapış bir ciğer parçası. Çığlık atmaya başladı.

Sıçrayarak yataktan fırladı Yusuf. Odasında idi. Daha sabah olmamıştı. Gece Aysel’in gözleri kadar karanlıktı.

Ferit Sürmeli

Antakya'da doğdu. Halkla İlişkiler okuyor.

Öykü, deneme ve söyleşileri; Notos Öykü, Lacivert, Ekin Sanat, Aykırısanat, Amik, Karalama, Çağla, Mavi Yaren, Taflan dergilerinde yayımlandı.

Yağmur adlı öyküsü "2004 Aykırısanat Kısa Öykü yarışması 'Birincilik' Ödülü"ne değer görüldü.

MEHMET

Gökyüzünde bir oyun oynanıyor sanki. Bir oyun... Oyuncular güneşle bulut. Güneş ışınlarını azar azar bırakıyor yere. Bulut da ısrarla ışın huzmelerinin önünü kapatıyor. Bu oyun saatlerdir böyle sürüyor. Hava bir açılıyor, bir kapanıyor...

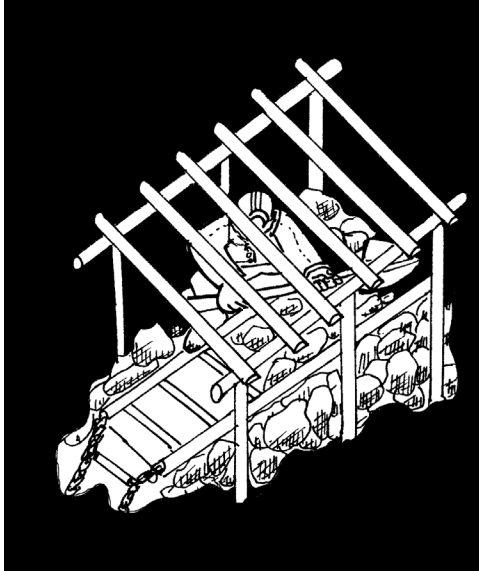
Mehmet, hastane odasında, yatağına uzandığı yerden güneşle bulutun bu oyununu seyrediyor sessizce.

Sıkıcı bir gün Mehmet için...

“Doğayı da bozdular. Toz fırtınası olacak demişti meteoroloji bir gün önce. Toz fırtınası... Çamur yağacak dense daha gerçekçi olurdu. Boş ver!” diyor kendi kendine.

“Boş ver ki...” sözünü tamamlamadan uykuya dalıyor.

Mehmet, daha emekliliğinin ilk ayında, hastaneye düşüyor. Pnömokonyoz, madenci hastalığı teşhisiyle. Böylesi bir teşhis hiç şaşırtmıyor Mehmet'i. Eninde sonunda bu nedenle hastanelik olacağını biliyordu zaten. Bir maden

işçisinin başına gelebilecek en büyük felaket grizu patlamasıdır kuşkusuz. Bu hastalık da yer altında solunan kömür ve maden tozlarıyla gün be gün ilerler yıllara dağılır. Sonunda da grizu gibi patlar ciğerin bir köşesinde.

Mehmet, hastane odasında hem tedavi oluyor, hem kitap okuyor, hem kara kalem çalışıyor, hem de tatil yapıyor bir bakıma. Muayene saatleri dışında gün onun, saatler onun...

Mehmet, uyuyor hastane odasında. Mehmet'leri görüyor rüyasında. Nice Mehmet'ler gelip gitmişti bu yoldan. Tanıdığı Mehmet'ler, tanımadığı Mehmet'ler. Bir de Uzun Mehmet...

Sabah öksürükle uyanır Mehmet'lerin tümü. Öyle bir öksürük ki bu boğazı yırtarcasına devam eder. Gözleri yaşarır Mehmet'lerin. Gözlerinde kıvılcımlar çıkar. Tükürürler sonra. Tükürürler simsiyah. Zorlana zorlana soluklanırlar. Aç karnına sigara içerler. Bir sabah çayı, bir lokma ekmek, bir yudum sudan önce. Sigaranın böylesi çivi, hastalık da ciğere saplanmış başka bir çivi. Çivi çiviye söker her sabah, çivi çiviye söker...

“Kafes” diye adlandırılan asansörleri var Mehmet'lerin.

Yerin yüzlerce metre derinliğine inerler. Ölümle yana yana bir mesai başlar. Mehmet'ler iş başında. Mehmet'ler iş başında.

Mehmet'in rüyası uzadıkça uzar hastane odasında. Mehmet'ler şakalaşır yerin yüzlerce metre derinliğinde.

“Hadin arkadaşlar, ayıklayın pirincin taşını.” der işçilerden biri.

“Ayrılmamasına ayıklıyoruz da birkaç yıl sonra işimiz iş arkadaşlar. “ der diğer bir işçi.

Bir Mehmet’in akciğer röntgeni çekilir. Siyah-beyaz bir çiçek gözüktür. Madenci çiçeği... Her maden işçisinin içinde açan bir çiçek bu. Tozlu ortamlarda ve yerin yüzlerce metre derinliğinde yetişir. Görenler büyülenir adeta madencinin canı ciğeri olan bu çiçeğe.

Oyun devam ediyor hâlâ.

Bu kez, bulut, şimşek ve yağmur oluyor oyuncuların adı. Şimşek art arda çakıyor. Bulut durmadan suya dönüşüyor. Yağmur hastane bahçesini gölete çeviriyor. Oyunun bu perdesi kısa sürüyor. Gün azar azar kararıyor.

Mehmet, hafif bir nefes daralmasıyla uyanıyor. Pencere camı yağın tozlu yağmurdan alacalı bir renk almış. Dışarısı zar zor gözüktüyor. Yanı başındaki komodinin üzerinde duran kitap ve eskizlere bakıyor. Van Gogh’ un Theo’ya Mektuplar’ı alıyor. Dakikalarca okuyor. Sonra da kitabı yerine koyup resim eskizlerinden birine bakıyor.

Eskizin üst kısmında, gökyüzünde asılı kalan bir bulut kütleli. Sağında göğe ağmış bir dağ. Solunda kafes şeklinde bir asansör ve yanında sessizce bekleyen işçiler var. Ortadaki boşluğa da madenci çiçeğini çiziyor, yanına da maden kömürü yüklü vagonlar konduruyor.

Kendi kendine gülüyor sonra da.

Röntgen saati geliyor...

Ruşen Ergün

25 Ocak 1966 tarihinde Gaziantep'te doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Gaziantep'te tamamladı. Dicle Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İngilizce Öğretmenliği Bölümü ile Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi mezunu.. Evli, 19 yaşında bir kızı var.

İlk öyküsü *Varlık Dergisi*'nde, ilk şiiri *Şehir Dergisi*'nde yayımlandı. Şiirleri, öyküleri, öykücülerle söyleşileri, araştırma-inceleme ve kuramsal yazıları halen çeşitli dergilerde yayınlanmaya devam ediyor.

"*Yazlık Sinema*" ilk öykü kitabıdır. Eylül-2008 tarihinde Kanguru Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

Ödülleri: "*Kayıp*" isimli öyküsüyle 2006 Samim Kocagöz Öykü Yarışması 3.lük ödülü,

"*Perde*" isimli öyküsüyle 2007 Afyon Kocatepe Öykü Yarışması mansiyon ödülü,

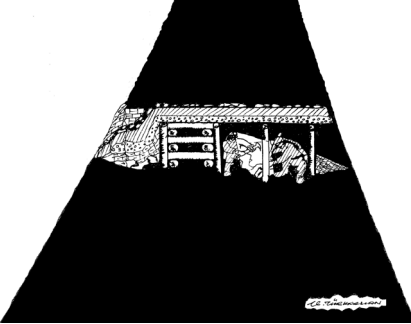
"*Perde*" isimli öykü dosyasıyla 2007 Sabit İnce Edebiyat Ödülleri, Öykü Dalında 2.lik ödülü.

Öykülerinin yer aldığı antolojiler:

**İşçi Öyküleri - Timsah'ın Ağzındaki Usta* (2006)

**Kadın Öyküleri* (2007)

**Hüzün Dolu İşçi Öyküleri* (2008)

YEDİ PUAN

Aynı mırıltı; Azime Nine'nin dudaklarından bir kez daha sessizce döküldü. "Yok, Halil'im yok! Sen hiç merak etme! Senden iyisini mi bulacak onlar?" Sırtını duvara yasladı. Oturduğu yerde, ayaklarını altına çekip bağdaş kurdu. Duvar dibindeki sedirde yatan karartıya bakıp içini çekerek: "Senden iyisini mi bulacak onlar?" dedi bir kez daha.

Pencerenin aralığından ılıt ılıt bir yel esti, Acıklı Deresi'nin piskokusunu getirip odaya doldurdu. Azime Nine'nin genzi yandı. Yüzünde yılgın bir ifade gezindi. İki elini önüne doğru uzatıp avuçlarını yukarıya doğru açtı. Gözleri kapalı, iki dudak arasından belli belirsiz mırıldandı. "Karanlıktan aydınlığa çıkar bizi yarabbi! Şu Acıklı'dan kurtar bizi yarabbi! Torunumu iş sahibi et yarabbi!"

16. YILKARSIYAN

Bir süre öyle huşu içinde bekledikten sonra gözlerini araladı, elini yastığının altına uzatıp bir iki gezdirdikten sonra tespihini tutup çıkardı. Bir eli tespihi tutarken öbür eli taneleri çekip çekip bırakmaya başladı. Taneler yerinden oynadıkça dudakları da kıpırdıyordu. Bir zaman böyle devam etti. Döngüyü tamamlayıp imameye ulaştığında, sedirdeki karartıya yeniden döndü. Derin bir nefes çekip kuvvetlice üfledi. Tespihi kucağına bırakıp ellerini yeniden açtı. Gözlerini yukarı dikti. “Yarabbi, yüzüne bak torunumun! Yolunu açık et!” Sonra bir kez daha döndü karartıya. “Fukaralığın gözü çıksın! Sahipsizliğin de...” içini çekti. “Allah büyük, sabah yüzümüze bakar inşaallah!”

Tespihini yeniden eline aldı. Taneleri tek tek çekmeye devam etti. Dudakları bir açılıp bir kapanıyordu yine. İkinci döngüyü tamamlamasına az kalmıştı ki birden bire durdu. Yüzüne kızgın bir ifade geldi, oturdu. “Feride’ye de bak.” dedi içinden, “Bu sefer patronlar üniversite mezunlarına iş vermeyeceklermiş. Sen onlardan daha mı iyi bileceksin a saçaklı? Niye vermesinler? Gücü kuvveti yerinde Halil’imin. Kazmayı vurdu mu duvara, nice babayığitlere taş çıkarır.” Elindeki tespihi yanına bıraktı. İki elini göğsünün üstüne getirerek birbirine bağladı. Yüzündeki kızgınlığın yerini endişe aldı. “Feride doğru mu söyler yoksa, üniversite mezunlarına

iş vermeyecek mi patronlar?”

Başını iki tarafa birkaç kez salladı. “Ne hallerde büyüttüm, ne hallerde okuttum yetimimi de kimseler bilmez.” dedi. Gözlerini pencereden süzülen ayışığına çevirdi. “Anasının ense kökünde bir sivilce çıktıydı. Ondan sonra ne olduysa oldu, doktorlar çaresini bulamadılar. Gitti... Gül gibi gelinim... Kara yazgılı gelinim... Gözümüzün önünde mum gibi eridi, gitti. Anasına doyamadı Halil'im, el kadar bebeydi. Aha şuncacık. Akli ermezdi ki yavrucağın, ana bildi beni. Mememe yapışır emmek ister, o ağlar ben ağlarım. Babası bütün gün yerin dibinde. Tee akşamdan akşama görürler birbirlerini. Oğlan uyur zaten akşam erkenden. Baba da öyle. Bütün gün benle yavru. Ben nereye o da oraya. Yazgısı o zamandan belliymiş. Kara yazmış yazan! Daha on üçüneydi, babasızlığı da tattı Halil'im. Hem yetim hem öksüz kaldı. Hem yetim hem öksüz...”

Sedirdeki karartıya gözlerini dikti. “Babası oğlunu şimdi böyle boylu boslu görseydi, nasıl sevinirdi. Aynı ben derdi, aynı ben... Hık demiş burnumdan düşmüş! Öyle çok benziyor babasına. Bari kaderi benzemesin dedim. Okusun, babası gibi kelle koltukta yaşamasın. Yeraltından ölüsü çıkmasın. Evimize bir kez daha ateş düşmesin!” İki saydam bulgur tanesi gözlerinden yanaklarına doğru süzüldü. İçindeki ses konuşmaya devam etti: “Beşi bitirince okula gitmek istemedi

baban. Bıyıkları terledikten bir yıl sonra maden ocağına girdi. Yaşıtları gibi... Babadan, dededen öyle gördü, öyle bildiler. Gözlerini kırpmadan indiler te yerin dibine. Günde sekiz saat, hiç çıkmamacasına... Toprağın altında...

Sabahları iki üç domates, biraz peynir, ekmek, evde ne varsa işte, koyardım torbasına, kapıya vardı mı, bir elinde torbası; eğilir, öbür eliyle öper elimi, 'Hakkını helal et ana.' derdi. Helal olsun derdim. Uğurlar olsun. Yolun açık olsun. Giderdi yiğidim, Zonguldak'ın yazgıları kömürle yazılan öbür yiğitleriyle beraber, inerdi toprağın altına."

"Aaah ah" dedi içini bir kez daha çekerek, ayışığına daldı yeniden: "Biz yukarıda rahat mıydık ki? Akşam olup da erkeklerimiz eve dönünceye dek diken üstündeydik hepimiz. Bir cankurtaran düdüğünü öttürse kapılara dökülürdük. Ateş hangi eve düştü acep diye. Kahrolası o ateş, kaç eve düştü... kaç evi yaktı, kavurdu! Ne ciğerler yandı pare pare. Ah! Yandı bizim de ciğerimiz. Yandı... hem de ne yandı."

Sağ elini yumruk yapıp göğsünün ortasına birkaç kez vurdu. İçin için söylenmeye devam etti: "Öğle vakti... üç arkadaş... yemek yiyeceklermiş. Başlarına gelecekleri bilseler yerler miydi hiç? İşte, rızıkları kapanmış yavrucakların. Başlarına gelecek varmış. Ne çare! Açmışlar sofralarını kömürlerin üstüne. Evden ne getirdilerse tek tek dizmişler. Birden bire bir alev

topu gelmiş, kütük kolonları yıkmış; altında kalmışlar. Kurtulamamışlar.

Halil'imın yazgısı babasına benzemesin dedim. Okumayı da seviyor, okusun, gün yüzünde bir iş sahibi olsun dedim. El kapılarında çamaşır yıkadım, bulaşık yıkadım, ele güne muhtaç etmedim. Böyle zorluklarla okuttum Halil'imi ben, demek patronlar üniversite mezunlarına iş vermeyecekmiş Feride, sen ne çok biliyorsun! Halil'imi, yetimimi ben keyfimden mi okuttum? Te İstanbul'lara kadar vardı Halil'im, ekmek kapısı aradı. Asgari ücretle İstanbul gibi yerde yaşamak kolay mı? Kişi muhtaç olmasa yerin dibine inmek ister mi? Ekmek aslanın midesinden bağırsaklarına inmiş. Deyiver Feride, patronlar bunu bilmez mi? He deyiver bana!"

İçindeki sesin hiddetinden irkildi aniden. Durdu. Karartıya baktı. Yüzünde acı bir tebessüm belirdi. "Hele bir işe alınsın Halil'im, gezmelik esvabımı sandıktan çıkarıp aşağı mahalleye dünürcü gideceğim. Cıngırtlar'ın kapısına varıp 'Allah'ın emri, peygamberin kavliyle, kızınız Fadime'yi oğlumuz Halil'e istiyorum' diyeceğim. Fadime Halil'ime eş, bana da can yoldaşı olacak. Kuzular doğuracak Halil'ime, evimiz şenlenecek. Sabah oldu mu hep beraber uğurlayacağız Halil'imi. Akşam eve gelende uğmaç çorbasını, mancarını hazır edeceğiz. Kıyma da alırız o vakit, bir güzel ıslama yaparım, yanında

kömeç ekmeği. Elinde, avcunda kalırsa, nenem derse, gel ağzına inci gibi bir takım döşetelim, yok demem, diş de taktırım ağzıma. Gayrı ekmeği suya ıslatıp yemekten de kurtulurum. Hele bir işe girsin Halil'im!... Hele bir!..." Yine durdu. Kaşlarını çatarak boşluğa sert bir bakış fırlattı. "Sen patronlardan daha iyi mi bileceksin Feride? Halil'imden daha iyisini mi bulacak onlar?"

Gökyüzünün siyahına saçlı bir avuç yıldız ışıllanırken, Azime Nine yanaklarını yeni bulgur tanecikleriyle ıslatıyor, kah durup bir noktaya bakarak için için konuşuyor, kah ellerini yukarı açıp huşu içinde mırıldanmalarına devam ediyordu. Derken gece yarılardı, vakit iyice yaklaştı. Azime Nine bir solukta oturduğu yerden kalkıp sedirdeki karartıya yöneldi.

- Halil! Hadi kalkıver can!

- Uyudum mu ki nenem." dedi Halil, gözlerini ovuşturdu. Kolundaki saate baktı. "Üç olmadan sıraya girmeliyim." dedi.

- Bekle" dedi Azime Nine, "yufka içine lor sardıydım, kuyrukta beklerken yersin"

Sonra aklına Feride'nin sözü geldi, başını havaya kaldırıp diklendi, gözlerini patlatarak torununa iyice yaklaştı, kendinden emin bir sesle:

- Onlar sormayı unutsalar bile sen söylemeyi

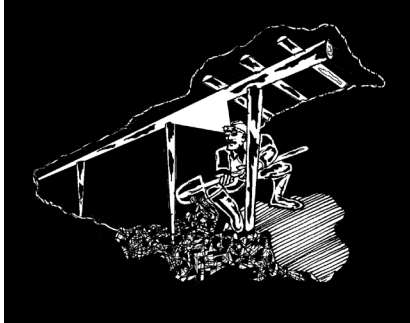
unutma sakın; senin baban da madenciydi, madende öldü. Bugüne bugün, koskoca yedi puanın var senin!”

Not: Mülakatlarda madenci çocukları artı yedi puan önde değerlendirilmektedir.

M. Eren Göksel

2 Temmuz 1981 Mersin doğumlu. Ortaöğrenimini ve liseyi Mersin’de tamamladı. 2007 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik bölümünden mezun oldu. Okuduğu dönemlerde kendi ekonomisine sahip olmayı tercih etti. Geçici işlerin yanı sıra eğitimine devam edebilmek için iki yıl kurumsal bir bankada çalıştı. Bankacılığın kendi gerçekleri dışındaki bir olgu olduğuna karar verdikten sonra istifa edip eğitimi olmaya karar verdi. Yazamadığı zamanlarda hayatı ve zamanı fotoğraflamayı tercih etti. Serbest yazıyor ve serbest fotoğrafçı. Hayatı boyunca bir marka olmayı değil gerçeklerin ardında değişimin habercisi olarak bir gölge olmayı tercih etti. Sosyal sorumluluğun bilincinde olmaktan hiç vazgeçmedi.

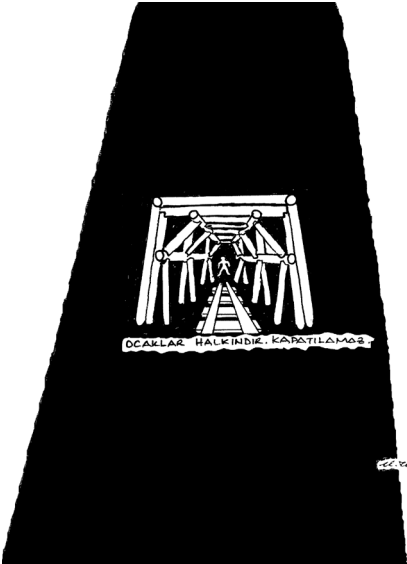

BABAMIN İKİNCİ MEKTUBU

Zamansız bir yolculukla başlamıştı her şey. Tren garları çoğu zaman ayrılığın bir ölçütü olmuştu benim için ve tutarsızlığın en belirgin sesiydi; demir raylarının gıcırtısı kulaklarımda. O an yoğun günlerinden birini yaşıyorsa ayrılıklar, “Gitme kal.” diye yankılanır gar şefinin çaldığı düdüğü, yolcuların ürkek adımlarında.

Babamın arkadaşı Ahmet Amca, içerisinde babamın eşyalarının bulunduğu çuvalı alıp bize doğru dönüp seslenmişti; “Hadi Hasaaan, hadi gelmiyor musun?” O an tek istediğim babamın, “ Hayır” demesiydi ama; “Geliyorum... Evladım!” dedi babam. Evladım kelimesi babamın dudaklarında yarım kalan bir cümlenin başlangıcıydı halbuki.

Babam ve ben o zamana kadar hiç ayrılmamıştık. O yıl yaz mevsimi olması gerektiğinden daha sıcak ve kıış mevsimi de; bir kuşun kanatlarından çıkan hava akımına kapılmış, meltem rüzgârı edasında geçmişti.

Hasat zamanı olması gerektiğinden daha kötü olduğu için tüccarlar kasabalının mallarına, değerlerinden daha az fiyat biçmişlerdi. Kasabalı halk, yeni bir kış geçirebilecek gelire sahip olmadığı için yeni iş imkânları aramaya başlamıştı. Muhtarın söylediğine göre; yeni açılan maden ocağı, bizim kasabanın ve çevre köylerde yaşayanların geçim kaynağını oluşturabilecek kadar büyük bir yerdi. Kaç para ödeneceği kesin belli değildi, ama sigortalı olmak bir işçi için kaçırılmayacak fırsattı. Dediklerine göre; üç yüze yakın kişi çalışıyordu maden ocağında. Babam da birçok kasabalı ve çevre köyün sakinleri gibi evini terk edip ekmeğinin peşine düşmek zorunda kalmıştı. “Isınmak için; yakıt, okul için; defter, kalem, hayat için; üniforma.” derdi babaannem. Artık babamın üniforması karaydı.

Annemden sonra babamda gidiyordu. “En kısa zamanda yazacağım.” demişti babaanneme. Saçlarımı okşamıştı sıcacık elleriyle. Yanaklarımda avuç içi sevecenliği, gözlerimin içine baktı ve dolu dolu öptü beni, koklayıp derin bir nefesle çekti içine. Titrek sesi boğazının düğümünden sıyrılarak; “Anacım kendine ve oğluma iyi bak. Ne isteği olursa karşıla.” dedi. Babaannem sessiz bir kadındı. Üzülüyordu oğlunun gurbete çalışmaya gitmesine. “Sen merakta kalma oğul.” diyerek cevap vermişti babaannem. Babam, babaannemin ellerini, benim de yanaklarımı, alnımı, sonra da başımı öptü. Ayrılık vaktiydi bizim için

zaman.

Babam, hiç bilmediği bir yere gidiyordu. Gideceği yerin bendeki adı, “uzak”tı. Bu zamana kadar hiç ayrılmayan biz, zamansız bir yolculukla ayrılıyorduk. “En kısa zamanda geleceğim oğlum. Hem sen kocaman delikanlı oldun, derslerine iyicene çalış, başarılı ol, hele bir işler yoluna girsin yanıma gelirsin” dedi.

Ahmet amca trenin penceresinden başını çıkartarak bize doğru bağıyordu:

“Hadi, Hasaaan çabuk ol.”

Tren yavaş yavaş hareket etmeye başlamıştı. Babam, trenin kapısına doğru koştu ve içeri atladı. Kapının önünden bana bakıyor, bakışları giderek benden uzaklaşıyordu. Koştuğum peşinden, tren uzaklaşmaya başladı, neden bilmiyorum hala koşuyordum. Tren gözden kayboluyordu... O an içimde kocaman bir boşluk hissettim, neden koştuğumu anlamıştım. Babam artık kocaman delikanlı olduğumu söylemişti, bu sebeple ağlamamam lazımdı. Gözlerimden yaş gelmemesi için ne kadar dişlerimi sıskam da, dizlerimin üzerine çöküp ağlamaya başladım.

Babam gittiği zaman on üç yaşındaydım. Aradan altı sene geçti. Neden gittiğini büyüdükçe daha iyi anlıyordum.

On beş gün sonra babamın ilk mektubu gelmişti. Şöyle yazıyordu mektupta;

“Canım oğlum, umarım her şey yolundadır. Derslerine çalışıyor musun? Derslerini ihmal etme. Beni merak etme. Burada madenci ağabeylerinle aynı yerde kalıp, aynı yemeği paylaşıyoruz. Ahmet Amcanın da çok selamı var. Burada işler yoluna girdi sayılır. Yerin iki yüz metre altında çalışıyoruz. Her kürek darbesi bizi biraz daha ileriye taşıyor. Burada bambaşka bir dünya var. Ustabaşı ülkenin sanayileşmesine büyük katkıda bulunduğumuzu ve yaşadığımız bölgenin kömür açısından zengin olduğunu söylüyor. Derslerinde daha ayrıntılı bir biçimde öğrenirsin. Öğretmenlerin sana anlatacaklardır. Derslerini iyi dinle. Büyükanneni üzme. Sana biraz harçlık gönderiyor, güzel gözlerinden öpüyorum.”

Aradan geçen uzun zamandan sonra anlıyorum ki, babam aydınlığa doğru, derin bir karanlık içerisinde ilerliyordu. Ve bu karanlık bir ülkenin sanayileşmesine, büyümesine katkıda bulunacak bir karanlıktı, kararlılıktı. Küçüktüm ve zaman sürekli olarak özlemle geçiyordu. Babamın söylediği gibi yapıyordum, derslerime çok çalışıyor ve başarılı olmak için elimden gelen her şeyi yapıyordum. Öğretmenimiz, yeraltında en tehlikeli durumun, gaz birikmesi sonucu olabileceğini söylemişti.

Grizu kelimesiyle küçük yaşlarda tanışmıştım.

Nasıl oluyordu da toprağın altında bir gaz kümesi sıkışıp kalabiliyordu. Ve bu küme nasıl bir yangına sebep oluyordu da, bu yangın hem içeridekileri hem dışarıdakileri tutuşturabiliyordu. Baba yolunu gözlediğim, özlemini bir türlü dindiremediğim zamanlar çok zor geçiyordu.

Babamdan bir süre haber gelmedi. Devamlı olarak merak ediyor ve onu özlüyordum. “Yazacak fırsatı mı olmamıştı acaba, yoksa yazmış olduğu mektup postada kayıp mı olmuştu?” diye düşünüp duruyordum.

Ahmet Amcaların evine gidip sordum; ondan da bir haber yoktu. Her okula doğru yola koyulduğumda Muhtara uğruyordum. Muhtar Amca babamın iyi olabileceğini söyleyip, merakımı dindirmeye çalışıyordu.

Güneşli bir pazartesi sabahı erkenden yola koyulmuştum. Okulda yazılı vardı ve gecikmemeliydim. Merkez ilçeye giden bir traktör bulabilirsem şanslı sayıyordum kendimi. Yollar hep kısalıyormuş gibi geliyordu ki karşıdan gelen bir araç gördüm. Araç yavaşça yanıma yanaştı. Muhtar amca aracın penceresinden başını uzatarak bana: “Gözün aydın! Babandan mektup var.” dedi. Çok sevinmiştim. Hemen oradaki söğüt ağacının altına oturup okumaya başladım mektubu.

“Canım oğlum, yazdığın mektubu aldım. Derslerinde başarı gösterdiğin için çok mutluyum. Sensiz burada zaman çok zor geçiyor. Gözümde tütüyorsun. Tek umudum sende canım oğlum. İşler yoğunlaşıyor. Merakta kalmayın. Gözlerinden öperim.”

Babamdan gelen mektup beni çok mutlu ettiği için okula koşarak gitmişim o gün. Yıllar sonra, Ahmet Amcanın anlattıklarını dinlerken, sevincim buruk bir acıya dönüştü. “O yıllar maden emekçileri için çetin yıllardı.” diyordu Ahmet Amca. İşçiler sabah erken saatlerde kalkıp maden ocağına inerlermiş. Geçim derdi, ekmek davasıydı belki de onların kaygısı, ama değişimin ve ilerlemenin kahramanı olmuşlardır her zaman gözlerimde. Maden işçisi demek babam demektir. İşçiler, sabah erken saatlerden başlayarak, öğlen arasına kadar maden ocağından kömür çıkartırlardı. Öğlen, yarım saatlik bir aradan sonra, çalışmaya tekrar başlarlardı. Ahmet amca öğlen arasının azlığından şikayetçi olduğunu belirtiyordu. “Yarım saatlik mola ne yemeğe, ne dinlenmeye ne de sigara içmeye yetiyordu. Maden ocağında sigara içmek yasaktı, bir sigara büyük bir patlama yaratabilirdi” dedi. Sigara içemeyenler, tiryaki olduklarından daha da stresli oluyorlarmış. Bu da zor olan çalışma şartlarını daha da zor yapmaya yetiyormuş, haliyle. Ahmet Amcanın dediğine göre; babamın maden ocağındaki görevi

bağ bağlamaktı. Bağ bağlamak tehlikeli, riskli bir işti Ahmet Amcaya göre. “Babanın attığı bağ, hayatımızın bağıydı.” diyordu.

Bağı, madenlerde bacayı desteklemek için atıyordu. Baca ise, kömür ocaklarında, kömürün kazılarak çıkarıldığı yerdı. Uzun bir kalas iki kütüğün üzerine yerleştirilip destek oluşturuluyordu. Yani, geçilecek yolun sağlamlaştırılması bağın atılmasıyla oluyordu. Tavan bulunduğunuz yere göre kömür ya da taş olabiliyor, kalas ise çivilerle oraya çakılıyordu. Bu işi yaparken kayaların düşmesi sık rastlanan bir olaydı. “Diğer işçilerden maden kazalarıyla ilgili birçok olay duyuyorduk, tehlike hep vardı.” diyerek devam etti. Bağın bağlanmasıyla çalışan işçilerin yolu daha da sağlamlaştırarak, güvenli bir bölgede çalışmalarına olanak sağlanacaktı.

Yoğun bir iş temposunu geride bıraktıktan sonra, ancak gönderdiğim mektuplara cevap verebilmişti babam. Ve Ahmet Amca yaşadıkları üzüntülü bir olaydan bahsediyordu. Bir grup işçi maden ocağına inmiş fakat içeride sıkışan metan gazının etkisiyle zehirlenmişlerdi. Babam ve Ahmet Amcanın mesaisi daha başlamadığı için yatakhane de bulunuyorlardı. “Koşuuun! Yardım ediiin!” diye bir ses duyduklarını söyledi Ahmet Amca. İşçiler maskelerini takıp ellerinde

bulunan ışıklarla yardıma koşmuşlar. Babam ve diğerleri içeride bulunan işçi arkadaşlarını omuzlarında taşımışlar, dışarıya. “Maden ocağında çalışmanın tehlikelerini yavaş yavaş öğreniyorduk,” diyerek devam etti Ahmet Amca. İşçiler yaşadıkları zehirlenme nedeniyle istirahata alınmışlar ve çalışma şartları biraz daha ağırlaşmış. Babam mektubunda yaşadığı olayları üzülmemem için benimle paylaşmamıştı. Beni sevdiğinden hiç şüphem olmamıştı ki. Ahmet Amca; “Baban seni çok özlerdi ve sürekli olarak gömleğinin cebinde fotoğrafını taşır, ne vakit aklına düşsen çıkartıp cebinden fotoğrafını, derin bir nefes çekerdi” dedi. Gözlerim doldu o an.

Ahmet Amca da kendini kötü hissetmeye başlamıştı. “Birer bardak çay içeriz, değil mi? Ben ocağa su koyayım.” dedim. İçeri gittiğimde, mutfak kapısının aralığından Ahmet Amca'yı görebiliyordum. Bir sigara yaktı. Sigara dumanının dağılması, odaya vuran güneşin ışınlarıyla parıltılı bir hayatı değil grenli bir fotoğraf karesini yansıtıyordu. Seyrettim onu ve geçmişin onda bıraktığı izleri... İçim parçalandı o an. İçeriye geçtim yavaşça, başladı anlatmaya Ahmet Amca;

“Sessiz bir gündü, bir tas çorba içip işin başına geçecektik. Bir sigara yaktık. Tünel biraz daha ilerlemişti. Tam olarak dinlenememiştik ki ustabaşı “Hasan gelsene.” diye seslendi. Ustanın yanına gittik.

Bir bağ daha bağlanacaktı. Babanla beraber çalışan işçilerden birisi o an hasta olduğundan, ben yardım edecektim bağ bağlamaya. Madenden içeri girip yürümeye başladık. Vagonların rayların üzerinde çıkardığı ses kulaklarımızı tırmalıyordu. Çevremizde ise titrekle alevli bir mumun çıkardığı isin solgunluğu vardı. Işık yeteri kadar olsa bile açık havadan geldiğimiz için gözlerimiz durdukça alışabiliyordu aydınlığa; oksijene ihtiyacı olan ciğerlerimiz gibi. Yani yeteri kadardı her şey. Baban, ben ve ustabaşı bağ bağlanacak yere gelmiştik. İşçilerin bir kısmı akşam yemeğine çıkmışlardı. Fazla mesaiye geri gelecek olanlar da vardı. Bir başka vardiyada çalışan işçiler ise maden ocağından içeri girmek için hazırlanıyorlardı. O gün iyi bir iş çıkardıydık. Maden ocağındaki bağlantı noktalarını kontrol etme görevi bizimdi ve dip kısma bağ bağlanacaktı. Ocak üç yüzüncü metresine ulaşmıştı. Derin karanlığın tenimde garip bir ürperti oluşturmasına rağmen ilerlemeye devam ettik.

Hemenhemenboşolan maden ocağında, emeğimizin temellerini daha iyi görebiliyordum. Ekmeğimizdi bizim karanlığımız. Gelecek ilerideydi ve bizden sonra içeri girecek olan işçilerin daha güvenli çalışabilmeleri için bağların kontrolü şarttı. Son noktaya gelmiştik, ustabaşı: 'Bismillah!' deyip elindeki feneri kenardaki boşluğa bıraktı. Yatay şekilde duran iki kalasın üzerine bir tahta yerleştirip tavana çakacaktık. Ustabaşı

elleriyle yan duran kalasları diretiyordu. Baban diğer kalası alıp oradaki iki kalasın üzerine yerleştirdi. Ben babana doğru çekici uzattım. Baban taşa çakmaya başladı kalası. Toprağın ve kömür tozunun yukarıdan aşağıya doğru düşmesini hatırlıyorum. “Ahmet, koç!” diye bağırıyordu baban. Tavandaki kaya sarsılmaya başlamıştı ve toz bulutu olmuş her yer... Lambanın üzerine bir taş parçasının düşmesiyle birlikte karanlıkla beraber içim çekildi... Vücudum giderek soğuyor ve hayat gözlerimin önünden defalarca akıp geçiyordu. ‘Ölmek nasıl bir şeydi.’ acaba diye düşündüm. Yaşamın ve ölümün en keskin yerindeydim sanki. Ustanın olduğu yerden bağırtı ile başlayan bir gürültü geldi. Üstüne kaya düşmüş ve yardım istiyordu. Yardım umudunu taşıyan sesin yoğunluğu hâlâ kulaklarımda. Acıdan bağırıyordu. Elimizdeki kayayı tutan kalası bırakmamız halinde altında kalabilirdik. Bu yüzden ellerimiz, yolumuzu hiç ayırmadığımız dosta yardım eli olarak ulaşamadı. Hiçbir şey yapamıyorduk. Üzerimizdeki kayanın baskısı giderek artıyordu. Daha fazla dayanamayacaktık. Baban “Bana bir şey olursa...” diye konuşmaya başlamıştı ki, birden büyük bir gürültü daha koptu. Ve sonrası derin bir karanlık...

“Gitgide çoğalan ve parçalanan kömür tozu,
kısıık ışııklı bir lambanın
en parlak noktasında,
belirginliğin en küçük parçası.

Kendime ait olan bir yerden başlamıştı şimdi hayat,
bakışlarımın altından insanlığa doğru yayılan emekti...”

Ölmek böyle bir şey olmalıydı. Göğsümde nefes almamı zorlaştıracak bir şeyler vardı ve yutkunamıyordum. Soluğum bir kesilip bir geliyordu. Nefes küçük bir yaşam boşluğunda tükenen, zorla alınan az miktarda oksijendi. Gözlerimi yavaşça araladım. Baygınlık olmuş bende. Yanımda soğumaya başlayan, nabızı atmayan bir el hissettim, karalar içinde, küçük sıyrıkları olan ve kanayan, babanın eliydi.

“Merakla ellerime bakıyorum,
parmaklarıma ve tırnaklarımın arasına.
Siyahın sade bir tonu hakim.
Benim ellerim
yaşamın bıraktığı,
en kutsal izlerim...”

Taşların ardında başka bağırtılar geliyordu. Bizi arıyor olmalılar diye düşündüm. “Orada kimse var mı? Sesimi duyuyor musunuz?” İnsanlar avazı çıktığı kadar bağıriyorlardı. Babandan ve ustadan hiçbir ses gelmiyordu. İçimdeki tüm yaşama umuduyla, ‘Buradayım!’ diye bağırdım. Gittikçe yaklaşan ses

umudun sesiydi...”

Ahmet Amca yaşadıklarının etkisiyle, kendisini daha kötü hissetmeye başlamıştı. Yatağının üzerinde sessizce oturmuş, gözlerinden yaş akmaya başlamıştı. Ellerini avuçlarımın arasına aldım. Elleri ne de çok benziyordu babamın ellerine. Saçlarımı okşayan, yanaklarımdaki sıcak ellere...

Perdeyi aralayıp daldı uzaklara. O an Ahmet Amcanın uzun zamandır dışarıya çıkmadığını fark ettim. Biraz sakinleşmesini bekledikten sonra tekerlekli sandalyesine oturmasına yardım ettim. Biraz gezmek istedim onunla. Babamı düşünürken arşınladığım okul yoluna doğru yöneldik. Bir süre sonra babamın ikinci mektubunu okuduğum söğüdün altına gelmiştik. Hiç değişmemişti söğüt ağacı. Ahmet Amcaya burada yaşadığım mutluluğu anlatıyordum. Okul günlerimi... Babamın ikinci mektubunu...

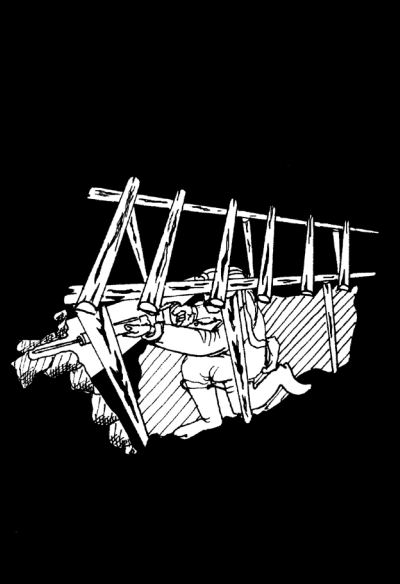
Mektubun anlamlı bir geçmişi vardı. Mektup emeğin eğitime saygısıydı. Gelen mektup, yazan ellerin bir çocuğu okutma çabasıydı. Gelen mektup benim geçici mutluluğumun, babamın ve arkadaşlarının umudu...

“Gidenler, arkalarında gözlerimizden akan sessiz gözyaşları bırakmışlardı. Gidenler ülkenin ekonomisine, sanayileşmesine ve kalkınmasına büyük katkıdabulunmuşlardı. Onlar, yeraltının sevgi duvarları ve değerlerimizdi. Onlar yaşamsal onurumuz, maden

emekçilerimizdi. Uzaklarda yankılanan içten bir türkü gibi kalacaklar kulaklarımızda.”

Bu hikâye, saygın bir emek uğruna hayatını kaybeden ve canıyla başıyla yeraltında çalışan bütün maden emekçilerinin anısına yazılmıştır...

Tarhan Gürhan

8 Mart 1969 Ankara doğumlu.

AÜ İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü mezunu.

Evrensel Gazetesi, 25.Kare, Hürriyet/Tempo, Leman, Hürriyet/Gösteri, Edebiyat ve Eleştiri, Uç, Varlık, Son Kişot, Kaçak Yayın, Budala, Artimento, Şair Çıkmazı dergilerinde çeşitli yazı, öykü ve şiirleri yayınlandı.

“Aşık Öyküleri” / Okyanus Y.

Çizgilerle Deprem Albümü” / Leman Kitapları, olmak üzere iki ortak kitabı bulunmaktadır.

YERALTINDAKİ GÖKKUŞAĞI

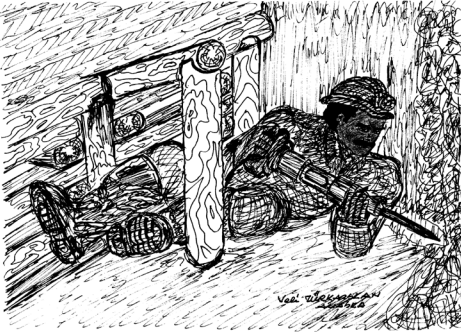
Başlangıçta bir işçi var, yeni emekli bir maden işçisi: Halil Bey. Yabansı bir hali var.

Onun bir kurt köpeği var. Köpek siyah kurt, Belçika kurdu, adı: Karadut.

Bir deniz var önlerinde pek ilgilenmedikleri, adı: Karadeniz.

Bir de şehir var, hepsini içine alan, altı maden ocağı, karaelmas, adı: Zonguldak.

İşçi, emekli, Karadut değil. Bir hayat var geriye kalan, ikisi için, henüz biçilmemiş kara kaftan. Deniz kara, hayat kara, köpek kara, madencinin ciğerleri kara. Kim kimden daha kara, pek de belli olmayan bir hayatın kalanını yaşıyorlar baş başa. Karadut Halil Bey'i her akşam heyecanla kapıda bekliyor yine de. Ne olur ne olmaz heyecanı. Bazen nereye giderse yanında gidiyor geliyor. Karadut Halil Bey'in,

herkes biliyor. Halil Bey'in emekliliğine en çok o sevindi. Artık birlikte daha uzun zaman geçiriyorlar. Karadut daha bir sokuluyor Halil Bey'e şimdilerde. Sevildiğini biliyor; şefkat budalası! Muhabbetleri yerinde.

Madenci içiyor. Rakı içiyor. Kara parmaklarının arasında bembeyaz aslan sütü. Her gün içiyor, içebildiği kadar. Karadut onu izliyor. Rakının tadını sevmiyor. Sigaradan nefret ediyor. Madenci bazen onu kızdırmak için yüzüne yüzüne üflüyor dumanı. Onlar iki eski dost, ahbab, yoldaş. Halil Bey rakısını yudumluyor. Biraz uzakta izliyor onu Karadut. "Bir ciğer kaç para eder?" diye soruyor, içtikçe Halil Bey. Kendi kendine yüksek sesle soruyor, bir madencinin asla sormaması gereken soruyu. Cevap beklemeden soruyor. Emekliliği de kapkara. Ciğeri bitmeden emekli olan madenci olmadığı için mi, üzerlerinden geçinen ciğeri beş para etmezleri bildiği için mi? Bilinmez. Kendini doğrayıp yemeye başladı, emekli olur olmaz. Karadeniz'e baktıkça içini görüyordu sanki. Bütün zamanlar geçiyordu sırayla. Bir yudum rakı, bir parça peynir, bir duman kallavi...

Şehrin altı oyuk. Bazı mahalleler tamamen boşaltılmış. Terkedilmiş gibi görünüyor. Sanki kimse yaşamıyor gibi. Hayalet şehir. Bazı boş sokaklarda çocuklar oynuyorlar, annelerinin tembihlemelerine rağmen. Çocuklar gerçek evlerde evcilik oynuyorlar. Dünyada eşi benzeri yok buradaki evciliğin. Oyun en gerçek haliyle oynanıyor. Belli yerlere yerleşmiş madenci aileleri. Sanki toprak

altlarından kayıverecekmiş gibi. İnsanlar güvensizler. Tedirgin yaşıyorlar. Hayatları birden bitiverecekmiş gibi. Maden her yeri, her şeyi oymuş, bitirmiş. Bu ülkenin en hüzünlü şehri yapıvermiş orayı. Zonguldak zonkuyor, içinde yaşayanların dışında kimse duymuyor. Murdar bir şeyler var bu kara şehirde; kimse bilmiyor.

Kendine has bir adam Halil Bey. Evinde telefon bile yok, mesela. Kimi arayacak ki ya da kim onu arayacak? Halil Bey evde yalnız. Her sabah gazete alıyor. Okuyor okuyabildiği kadar. Sonra o gazete kağıdının üstünde yiyor tek kap yemeğini. Yiyebildiği kadar. Topaklayıp atıyor çöpe sonra gazeteyi. Tırnaklarını haftada bir kül tablasına kesiyor. Sonra da sigara yakarak, tırnaklarını sigarasıyla ateşe veriyor. O garip kokuyu her seferinde içine çekiyor. Kemikle kırıldak arasındaki tırnaklarının yandığında çıkardığı kokuyu. Garip hayatlar, garip huylar bizi kendine has, ötekine yabancı yapıyor. Bu hep böyle oluyor.

Geçen gün burnunu silerken dişi lavaboya düştü Halil Bey'in. Bütün vücudu ses veriyor. Onun da süt dişi ilkokulunun çatısına atılmıştı. Okullarını güzel güzel okusun, sular seller gibi zorlanmadan bitirsin diye. Sonu babasına benzemesin diye. Fakat her ne olduysa olmuştu ve babası gibi madenci olmuştu. Dişini avcuna koyup baktı bir süre. "Zaten yarısına yakını çürümüş." dedi sonra içinden. Dili hep dışından boşalan oyuğa gitti bütün gün. Dişi çöpe atıp salona geçti. Evin ihtiyaç listesini yazdı Halil Bey, her evin ihtiyacı olanlardan. Bir kilo çay, bir kutu

kesme şeker, 250 gram beyaz peynir...

Geçmişe dokunarak yaşıyor, Halil Bey. Kıyıda köşede geçen bir hayat onunki. Geçmişle ilgilenmek bir nevi madencilik sayılabilir. Belki, neden olmasın? Geçmişini pek kimse bilmiyor. O tarafı bize karanlık. Belki kendisine bile... Emeklilik bir imtihan gibi hemen sıkılmaya başladı onu. Sanki ağır ağır küfleniyor. “Atatürk emekli olmadı.” diye geçiriyor içinden. Kızıyor kendi kendine; ölemedim diye. Emeklilik batıyor Halil Bey’e. Rahat değil, rahat olamıyor bir türlü. Geçmişinde dokunduğu her anı elinde kalıyor. Kendisiyle ne yapacağını bilemiyor Halil Bey. Ne ‘eski’ye sığınabiliyor ne de bir ‘yeni’ yaratabiliyor. Arada derede yaşayıp gidiyor günleri saya saya.

Uzun ince bir mutfığı var, Halil Bey’in. Küçük küçük masasına oturduğunda ocağa yetişebiliyor kolu. Mutfaktaki her işi neredeyse oturduğu yerden yapacak, bulaşıklar hariç. Ocaktaki çaydanlığın ısıdan çıkardığı sesler yalnızlığının müziği gibi. Evinin sessizliğini dinliyor Halil Bey. Madencilikten sonra her iş kolay geliyor ona. Göçük yok, grizu yok, karanlık yok, korku yok... Gün ışığında yapıyor her işini. Başkasının lokmasını asla yemedi, yemez! Kendi ekmeğini de yoldaşı emektar Karadut’la paylaşıyor. Ya ikisi de aç ya da yarı tok...

Erkekler, emekli olamadan ölen madenci erkekler. Kadınları çocuklarıyla yalnız kalmış. Bazı bekar madenciler arkadaşlarının dul karılarını almış. Yeni çocuklar yapmış. Erkek çocuk büyüyünce maden ocağında çalışacak. “Sonu

babasınınki gibi olmasın inşallah!” diyecek mahalledeki yaşlı kadınlar. Dişleri inci gibi çıkıp yerin altından, duşa girecek. Duş madencinin neresini temizler ki? Duş için bulunduğu suya ve sabuna küfredecek başlarda. Kısa zamanda şükretmeye dönecek o küfürler. “Yok başka iş ki!.. Yok başka yerden ekmek!..” Kara elmas doyururken öldürecek ağır ağır o genç erkekleri de. Dibi tutacak o gençlerin de... 1829’da Uzun Mehmet adlı köylü tarafından, Köseağzı denen yerde kömür madeni keşfedildiğinden beri böyleydi durum. Kader desen ne demesen ne!?

Halil Bey hiç evlenmedi. Arkasında gözü yaşlı kimse bırakmamak için. Kalbi nasır bağlamış, ama taş değil. Hep parasını vererek kadınlarla birlikte oldu, hiç kendi kadını olmadı. ‘Kendi kadını’ lafı ne garip geliyor ona. Hiçbir kadını doyasıya koklayamadı. Sıkamadı etlerini sıkabileceği kadar. Hayat kadınlarının ekşi kokulu ağızlarını öpemedi istediği gibi. Gençken yerdeki su birikintilerini bile ayna olarak kullanıp saçlarını düzeltirlerdi. O da geçti. Kumral Halil Bey, ama kumral olduğunu emekli olunca yeniden hatırladı. Simsiyah çıkardı dışarı. Fırça saçlı, kara gözlüydü. Hızla birer birer dökülüyor şimdi saçları. Yüzü çekiliyor. İçindeki hemen tüm hevesleri sönmüş gibi. İçindeki hayat bitmiş gibi. Yaşıyor işte. Yaşayacak. Yaşayabildiği kadar. Emekli olunca yeraltından yerüstüne çıkmış oldu. Gündüz mavi gökyüzünü görebilmek, tek tesellisiydi.

Yemeğini tek kişilik hazırlıyor Halil Bey. Karadut’unki ayrı. Kahvaltı yerine çay ve sigara içiyor. Emekli olunca

canının çektiği zaman sigara yakabiliyor. Kimse karışmıyor sigarasına. Madende sigara tehlikeli. Gardırobu yok gibi bir şey. Teferruat yok hayatında. Evi de hayatı da bir gıdım, şu koskoca dünyada. Yorganı tepesine çekerek uyuyor. Erkek dediğin illa bir şeyin içine girecek. Saçlarının bir kısmı İzmir'e, bir kısmı Sinop'a gitmiş olarak uyanıyor. Ne uyku uyumuş olabilir ki bu saçlarla kalkıyor? Temizliğini, yemeğini, çamaşırını, ütüsünü hep kendi yapıyor. Ütü önemli, hepsi önemli. Kibrit çöpü gibi söniyor hayatı. Hiçbir sevinç yeşermiyor içinde. Başka bir yere de yerleşmedi emeklilikten sonra. Bilmiyor ki başka bir yeri. Zonguldak'ın bile belli başlı yerlerini biliyor. Soyu sopu da kurumuş gitmiş. İçi bazen saraya tutulmuş gibi titriyor. Bekliyor, ölümünü bekliyor. Hastaneye gide gele, gide gele hastaneye. Yeraltında çalıştı, yeryüzünde emekli oldu. Her gün yukarı çıkış mucizesi son bulmuştu emeklilikle. Bu sefer de iki günde bir hastaneye gidiyor, çaresiz bir çırpınıyla. Çalışarak kirlenmiş ciğerlerini ağartmaya.

Bazı geceler, madenden çıkınca çekilmiş birkaç fotoğrafı var, onlara bakıyor Halil Bey. Düğünlerde çekilmiş az sayıda fotoğrafı da var. Onlara da bakıyor bazen. Zamanla çok kırçillaştı Halil Bey. Çalışırken öyle hızlı çalışırdı ki, ona "uçan kazma" derlerdi. Ellerinden gelen hayat ellerinden gidiyor şimdi. Ellerine bakıyor. Hayatını kazandığı ellerine. Hiç krem sürülmemiş ellerine. Doya doya bir kadının etlerini okşayamamış, sıkamamış ellerine... Delikanlı hayalleri de zamanla uçup gitti. Kaba,

kırışık, çatlak, kırçilli ellerine bakıyor şimdi. Onun elleri de bebek elleriydi bir zamanlar. Onlar olmasaydı madenci olamazdı. Baretsiz kafasına bir türlü alışamadı zaten. Pişman gibi emekli olduğuna. Pişman gibi ölemediğine. Her şeye pişman gibi. İzini kaybettirmek istiyor sanki Halil Bey.

Halı büyüklüğünde bir odası var Halil Bey'in. Evi zaten nohut oda, bakla sofa hesabı. Camdan dışarı bakıyor. İpteki çamaşırların üzerine yağmur yağıyor. Seyrediyor yağmuru, hiç telaş etmiyor çamaşırları toplamak için. Küçük bir sonsuzluk gibi hayatı, hüzünlü, sakız gibi çiğneyip duruyor. Yağmurdan sonra dışarı çıktı. Deniz kenarına doğru yürüdü. Pencerele apartmanların solgun gözleri gibi görünüyordu Halil Bey'e. Taşla kömürü ayırmışlar, taşlar uzunca bir yoldan ray bantlarla taşınıp denizin önüne atılıyor. Müthiş bir kara şelale gibi, yukardan aşağıya atılıyorlar eşsiz bir gürültüyle. Aşağıda insanlar; sırtlarındaki sepete, taşların arasında kalmış; kömürleri topluyorlar. Yerüstü madencileri onlar. Götürüp kömürcülere ucuza satıyorlar sonra. “Bunların açlığı da tokluğu da kötü.” diye geçirdi içinden Halil Bey. Kararmış denize, kararmış insan elleri ve yüzlerine baktı bir süre. Yürüye yürüye döndü sonra evceğine.

Karanlıkta televizyon izliyor Halil Bey. Fersiz lambasını pek yakmıyor. Madenden alışık karanlığa. Şampanya patlatan ve birbirlerinin üzerine fişkırtan plaj voleybolcusu kızlara bakıyor bir süre. Geçiyor. Türk Sanat Müziği; “Ben

seni unutmak için sevmedim...” çıkıyor. Kanuncu pirinç ayıklar gibi kanun çalıyor. Geçiyor. “Ayısavar” yapmış Karadenizli’nin teki, onun haberini seyrediyor. Geçiyor. “Estetik yaptırırken doğal olması önemli...” diyor bir kadın. Geçiyor. “Polisimizin duygusal davrandığı anlar olabilir...” diyor başbakan. Geçiyor. Boks maçı. Boksörler sıçrayan kurbağalar gibi kafalarını çekiyorlar birbirlerinin yumruklarından. Geçiyor. “2.20 cm. boyuma uygun kız bulamıyorum. Boyum durduruldu. Artık uzamayacağım...” diyor dev gibi bir adam. Geçiyor. Adam dilini akrep dolu kavanoza sokuyor. Bir tane dilinin ucuna alıp gezdiriyor. Duruyor biraz Halil Bey. Ne çok hayat var!?! Geçiyor. “Bakalım bu telefon bize hangi gerçekleri anlatacak...” diyor bir kadın. Kapatıyor televizyonu. Televizyon Halil Bey’e bir şey demiyor.

Konuşması pek yok, Halil Bey’in. Ne konuşsun ki!?! Koca maden şehri kör. Koca devlet kör. Koca dünya kör. Emeklilik bile bazen bir karabasan gibi çöküyor üstüne. Bir kere bile, çocukluğundan beri bir kere bile içini doldurarak soluk almamıştı. Şöyle doya doya havayı çekmemişti içine. Hayat çocuklara ve yaşlılara her zaman daha acımasız davranıyor. Kömür suyu içerek geldi bu günlere. Bu yaştan sonra tekrar emekleyecek sanki. Şimdi balkonda oturuyor. “Balkonlar apartmanların ranzalarıdır.”, dese birine, ne anlayacaklar? “Sağlık yasaların altında kalmış.” dese ne değişecek? Demiyor o da, hiçbir şey demiyor. Hayatının bütün öfkesi sessizliğinde birikmiş sanki. Dudaklarıyla

susuyor, dudaklarıyla konuşuyor, dudaklarıyla gülüyor, gülerse. Bir güneş daha batıyor Halil Bey'in dudaklarında.

İmkansızlıklar ölçüsünde imkanlı bir hayatı olagelmmişti Halil Bey'in. Kendini bu kadar mümkün kılabilmmişti. Bir babalar gününde babalarını gömmüşlerdi. Acılar onu hep erken yakalamıştı. Kendini delmeden geçmesi lazımdı hayatın, ama olmamıştı. Sigara içiyordu. İnada vurmuştu sanki, kendini öldüresiye dumanlar çekiyordu yorgun ciğerlerine. Tıknefes olmak memleketin kaderiydi. Yüzünde saklı yaşadıkları. Boşluklamıştı. Babası öldüğünde de öyle olmuştu. Şimdi emekliliğinde de... Madenin yara izleri daha yeni kapanmıştı. Yoksulların alfabesi de karanlıktı. Kahveye gitti bir iki. Pek sarmadı. Zarların adaleti bile hep karşı taraftan yanaydı. "Araba ve kadının yenisi olacak." dedi kahvedekilerden biri. Çabucak sıkılıverdi. Mesleği sahileştirmişti Halil Bey'i. Kanıksanmış yalınlıkta bir yalınzlığı vardı.

Postacı izin gününde "Şöyle bir mahalleyi dolaşayım." demiş ya, onun hesap bizim Halil Bey de madene gitti, emekliliğinin ilk günlerinde. Sıkıldı sonra orada çalışmadan durduğu için. Kesti ayağını. İçmeye gitti Halil Bey, çarşıdaki salaş birahaneye. Gıvıl gıvıl bir kalabalık vardı şehrin ana meydanında. Yalandan bir bira söyledi. Yaz günü sokaklarda ağızlarından sigara dumanı çıkan adamlara baktı. Etrafındaki hüznü süzdü şöyle. Birkaç kişi başıyla selamladı Halil Bey'i. Davet ettiler masalarına. "Rahatsızlık vermeyim." dedi, usulca reddetti onları. Vakit

öldürülür mü? Öldürüyorlardı işte. Gevezelik edemezdi o adamlarla. Sanki herkes kendi mucizesini bekliyordu. İçti birasını köpüğüyle. Diliyle dudaklarını dolandı sonra. Tuzlu fıstık da söylesin mi? Söyledi. Bir bira daha söyledi sonra. Saatli bomba gibi oldu kulakları içtikçe. Karamsar erkekler birbirlerini oyalamaya çalışıyordu masalarda. İçtikçe onları görmemeye başladı. Kendi içine daldı gitti Halil Bey. Biçimli, yapışkan bir yalnızlığı onunki, usulünce yavaşçacık. Pazara götürsen kimse almaz. Evine döndüğünde sızmak üzereydi.

Dünyanın geri kalanından kopmuştu Halil Bey. Bahtı hiç parlak değildi. Kör bir arkadaş edindi radyo adında. Ajansları dinliyordu. Sanat müziği dinliyordu. “Yurttan Sesler” dinliyordu. “Bir ihtimal daha var o da ölmek mi dersin?..” dinliyordu. “Eski insanlarda zevk varmış.” diye geçirdi içinden. Radyosunu kapatmadan dışarı çıkıyor, döndüğünde onu birisi bekliyormuş gibi hissediyor. Dışarı çıkıyor Halil Bey. Dışarıda her zaman bir ihtimal var. Kaldırımlar, ağaçlar, hatta çimler hep aynı yerlerde bekliyorlar. Dünya hiç kıvıldamıyor gibi onlara bakınca. Sivazlıyor saçlarını Halil Bey. Kaşlarının altında, karanlıktan loşlaşmış sanki gözleri. Bir mucizeymiş gibi bahçede duran çiçeklere bakıyor. Yavaş yavaş utanır gibi bakıyor dünyaya. Karadut da onu izliyor.

Gökyüzüne bakıyor Halil Bey. Güvercinler. Güvercinler süzülüyorlar. İzliyor onları. Hiç bıkmadan izliyor. Güvercin beslemeye karar vermekle boş vermek arasında

bir yerde şimdi. Onları gökte süzülürken izlemek mutlu ediyor Halil Bey'i. Bunu fark ettiğinde zaten güvercin beslemeye de karar vermiş oluyor. Kendi başına bir hayal yaptı işte. Yarın ilk işi kuşçuları dolaşmak. En taklacılarını, en paçalılarını, en beyazlarını seçecek güvercinlerin. Bu gece rüyasına güvercinler girecek. Karadut sesli sesli esniyor. Yatma vakti geldi. Elinden geçen, elinden kaçan günleri, geceleri düşünmeyecek artık. Söz veriyor kendi kendine. Karalığını bulaştırmayacak güvercinlere. Titiz biri Halil Bey, iyi bakacak kuşlarına. Kesinlikle iyi bakacak. Kocaman bir kuş evi yapacak mesela. Belki de kanatlı olacak bundan sonraki hayatı. Kim bilir? Bunları düşüne düşünene uykuya daldı, dalacak. Bakalım bu gece nasıl bir sabah doğuracak?

Yatakta uyanıp uyanıp tekrar uykulanıyor. Bir türlü sabah kalkamıyor. Geç kalkıyor Halil Bey, çalıştığı günlere göre geç. Çay koydu ve tıraş olmaya gitti. Aynada yüzüne şöyle bir baktı. Burnuyla üst dudağı arası çok genişti. Yüzünü kesmeden tıraşı bitirdi. Giyindi. Rüyası aklına geldi, sonra tekrar kaçırıldı. Kahvaltı hazırladı kendine, uzun zaman sonra ilk defa. Kahvaltı günün neşesiydi. Yaptı kahvaltısını, gördü neşesini. Ayakkabılarını parlattı. Şık görünmek istiyor. Karadut meraktan çatlayarak izledi onu. Aynaya şöyle bir daha baktı. Saçının bir iki telini düzeltti kendince. Kapıyı çekip çıktı sonra. Kafasını yukarı kaldırdı kapının önünde. Gökyüzünün hudutları yoktu. Halil Bey'in içinde gökkuşağı çıktı. Yeraltındaki gökkuşağı...

Kuş pazarında bir dünya kuş... Uçanlar, kafestekiler, avuçtakiler... En çok da avuçlardaki kuşların korkulu gözleri, kafa oynatışları. Ağır ağır gezdi nerdeyse tüm pazarı Halil Bey. Kuşbazlarla konuştu. Uzun zamandır böyle muhabbetli konuşmamıştı kimseyle. Beğendiği kuşların yerlerini ve sahiplerini kafasına yazdı bir bir. Usul usul alışveriş yapacaktı. Keyfini çıkararak. Aceleye gelmez kuş mevzu. Tek tek her birine aynı özeni göstererek seçmelisin. Kuşlar mabet bekçileridir, öyle rasgele seçilmez. Yeniden başlattı kuşlarla kendini Halil Bey. O gün eve gelip ahşap bir kuş evi yaptı ufak bahçesine. Bir ayak yaptı ve astı kuş evini biraz yükseğe. Karşısına geçip boş kuş evine hayranlıkla baktı. Karadut, hem Halil Bey'e hem de kuş evine uzun uzun havladı.

Ertesi gün soluk soluğaydı yedi çift güvercini eve getirdiğinde Halil Bey. Uçan bir canlıyı, karton kolilerin içinde kara yoluyla getirmişti. Özenle kuş evine yerleştirdi güvercinleri. Artık kuşlarıyla meşgul oluyordu. Bir iki gün kuşları yeni yuvalarına alıştırmak için kanatlarını çekti. Bunu yapmasa, kuşlar dönerlerdi kendi eski yuvalarına. Birkaç gün sonra bırakıverdi uçsunlar. Güvercinler dans ediyordu gökyüzünde. Bir demet melek uçuyordu, sanki başının üzerinde. Çömelip dizleri uyuşana kadar kıpırtısız seyrediyordu kuşları. Kuşsu olmuştu sanki kolları. Sanki açsa uçvurecekmiş gibi... Aşkla yöneldiğinde dünya aşk için ağlar, diz çöker işte önünde böyle.

Karadut bahçede yere konmuş güvercinlerin üzerine

üzerine koşuyor. Kuşlar hep birden havalanıyorlar. Karadut'un onlara bakmaktan boynu tutulacak. En sık oynadıkları oyun bu. Halil Bey de onları gülümseyerek seyrediyor. Mutlular eskisine göre, neden mutlu olmasınlar ki? Bir meşgale buldular. Yaşıyorlar kendilerince. Karadut daha çok yanaşıyor Halil Bey'e. Karadut kuşları kıskanıyor. Uzun uzun havlıyor, hiç yapmadığı şey. Gidip gidip kuşların suyunu içiyor. Kediler de çoğaldı bahçede. Karadut onları da kovalıyor. Halil Bey farkında olan bitenin. Hep güvercin makamında kalmıyor, şımartıyor bazen Karadut'u. Zaten Karadut evin içine de giriyor, kuşlar giremiyor ki!..

Sanki hayata yarım bilet almıştı kuşlardan önce, yarım pansiyondu sanki Halil Bey'in hayatı. Kuşlarını seyrediyor şimdi bütün gün. Pisliklerini temizliyor, sularını tazeliyor, yemliyor onları. Sarı sarı yalancı altın küpeler taktı, bazı güvercinlerine. Süsledi onları. Bıkmadan usanmadan seyre dalıyor güvercinleri. Kopamıyor bir türlü onlardan. Onlar da bin bir numara yapıyorlar. Bir karış yerde takla üstüne takla atıyor, alaycı şeyler. Bazen açlığını bile unutuyor Halil Bey. Ne iyi yaptı da kuş beslemeye başladı. Güvercinler tüylerini kabartıyor, kendilerini ve birbirlerini temizliyorlar bütün gün. Yuva yapmaya başladı iki çift. Yavru alacak onlardan. Ne büyük mutluluk! Halil Bey'in fikrine uçuyor şimdi bütün kuşlar. Kırk sekiz yıllık yaya Halil Bey, şimdi kanatlılarla kanatlı oluyor. Şımartıyor kendini kuşlarıyla. Onların birbirlerine kur yapmasını çok seviyor. Nasıl da güçlü bir yuva kurma güdülerini var.

Yumurtaları oldu Halil Bey'in. İlk yumurtalar önemliydi. Sonra sarı sarı yavruları oldu. Koca gagalı, çikin yavrular. Kuşlar artık akrabalarıydı onun. Kendinden leş gibi sıkılmıştı. Kuşlar ona hayat verdi.

Islık çalmaya başladı Halil Bey. “Bu da gelir bu da geçer, ağlama...”yı çalıyor dudakları ve diliyle. Ağzı kuruyana kadar çalıyor. Akşam yine rakısını içiyor. Fakat bu sefer rakı iyi geliyor ona, neşeleniyor. Radyosunun sesini bir kıtık açıyor. Hayatıyla yeni bir iddiaya giriyor sanki. Yüzü, mutluluğunu unutmamak için gülüyor. Kaybettiği çocukluğunu buluyor sanki. Git gide uzuyor, genişliyor, çoğalıyor içindeki heyecan. Mutluluk kıyısından geçilirken, içine girilen bir deniz oluveriyor. Günleri daha kolay, daha çabuk geçiyor. Kendini kendi elleriyle çıkarıyor içine düştüğü kuyudan. Usul usul, yüzer gibi uçuyor şimdi rüyasında. Tatlı bir yorgunlukla yatıp, neşeyle uyanıyor.

Bir gece yine yattı Halil Bey. Yatış o yatış. Ölüvermişti. Ölüm cılız gövdesini alıvermişti işte. İnsanlık hali. Bu da bir haldi. Her ölüm kusursuzdur. Halil Bey'ininki de öyle oldu. Boşluk, ürkütücü bir karmaşa, sonsuz kimsesizlik... Herkes bir yere gider bir zaman. Halil Bey de gitti. Öldü gitti. Kimse görmedi. Karadut kuşlara uzun uzun baktı, durdu. Havladı durdu güvercinlere. Güvercin yavruları sarı sarı, şaşkın şaşkın bakıyor, ötüyorlardı. Ölüm üzerine geldi Halil Bey'in. Ecel şerbetini o da içti sonunda. Zaman bir yerden başlayıp ileri ya da geri gitmiyor, kendi etrafında kendi üstüne dönüyordu. Güvercinler her kanat

vuruşlarında, havada arkalarında bir boşluk oluşuyor, ilerde başka bir yeri dolduruyorlardı. Boşalan her şeyin yeri doluyordu. Ölümün bile. Karadut sanki havlayarak duyuruyordu Halil Bey'in vefatını. Farkındaydı sanki yalnız kaldığının. Güvercinler uzun süre yere inmeden uçtular. Ölüm bilgisi özgürlüğün içinde bir yerlerdeydi. Uçtu gitti...

Seviye Merih

1970 Antalya doğumlu. Ortaöğrenimimi Antalya Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 1992'de Ege Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olduktan sonra çeşitli illerde İngilizce öğretmenliği yaptı. Son 8 yıldır İzmir Urla'da görev yapmakta iken eş durumu tayini ile Bandırma'ya yerleşti. Halen Bandırma Ticaret Odası İlköğretim Okulu'nda görevini sürdürmektedir.

Öykülerinden bazıları Agora, Ünlem, Adam Öykü, Kül Öykü, İle, Lacivert, İmge Öyküler gibi çeşitli edebiyat dergilerinde yer almış olup, evli ve iki erkek çocuk annesi.

At. Yürekaslan

DÜŞ OLUP AKMA SIRASI

Her şey bir iki saniye içinde olmuş bitmiş diyorlar.

“Tuhaf! Olmaz, olamaz!” diye düşünüyor insan ilkin.

Ancak nasıl sığdıysa; sırtlarında her biri ayrı yaşam yüküyle, onca madenci o kapkaranlık dehlizlere; cevheri tam kalbinden yakalayıp sökmek için, söküp de hayatlarındaki bir sürü şeyi kolaylasın diye yukarıdakiler; derine, daha derine indikleri her seferde, biraz daha toz, biraz daha ter, biraz daha kan, biraz daha canla sıkıştırmışler koskoca yaşamlarını da nemli duvarların arasına; düşleriyle bir.

“İşte ne olduysa...” diyorlar, ilk patlamayla olmuş yine. Her şey... Her zamanki gibi... İlk bir iki saniye içinde... İnsanüstü onca çabanın karşılığı olarak biriken hiçlerle bezeli yaşamlar bir anda is olmuş, kemik olmuş, duman olmuş, kömür olmuş; akmış yeryüzüne. Düşler akmış bir de en çok...

İsmail

“Dursade! Nazlanma gülüm, hadi!”

“İsmail'im, yapma, n'olur! Kızlar uyumadı daha. Hem karnımdaki bebemize bi zarar gelecek diye de ödüm kopuyo. Yapma, kurbanın olurum...”

Yarı beline dek gelen eprimiş ince yorganı, hışımla çekip attı İsmail. Canı sıkılmıştı. Karısının telaşla kulağına fısıldadıklarını düşündü bir an. Aslında haklıydı kadın. İki odalı beton evin gündüz hem misafir hem oturma odası olarak kullandıkları, gece yere attıkları iki minderle yatak odasına dönüştürülürken öbür odasından, biri dokuz diğeri on iki yaşlarında iki kızın kikirdeşmeleri duyuluyordu hâlâ. Uyumamışlardı. Oğlansa bir buçuk yaşını devirdiği halde memeden bir türlü kesilmediğinden, yanlarında yatıyordu. O çoktan uyumuş, minik karnının kısa aralıklarla düzenli iniş kalkışları örtüsünün üstünden bile fark edilebiliyordu. Karısından yana baktı. Karnı henüz şiş değildi çok, ama göğüsleri nasıl da irileşmişti öyle. Kadının, bakmakta olduğu yeri ayırımsadığını anlayınca iç geçirerek yerinden doğruldu. Onu ve oğlunu odada öylece bırakıp kapıya seğirtti. Kapı kolunu sertçe kavradı. Tam dönüp bir şeyler söyleyecekti, vazgeçti. Hızla çıktı odadan. Bahçeye geçti. Sandıkların yığılı olduğu köşeye doğru üç beş adım atmıştı ki, yakalandı: bir öksürük nöbeti daha! Sırası mıydı sanki? Hem bu seferki feciydi. Boğulur gibi çıkıyordu sesi, soluğunu almaya çabaladığı her defasında. Lanet olası kömüre bulanmış ciğerler! Temiz havaya değil,

maden yatağının zehrine alışıklardı tabii!

Nöbet giderek kesildi, soluğu düzene girdi. On dört yılın son iki yılını böyle geçirmişti nerdeyse. İlk vardiyasında bu işi yapamayacağını anlamış, derhal bırakma kararı almıştı; hatırladı birden. Zaten anasının da gönlü yoktu madene yazılmasına. Nasıl olsundu? O askerdeyken çöken ocaktan ağır yaralı çıkarmışlardı babasını. Bir aya yakın yoğun bakımda kalmıştı adam. Geçirdiği bir dizi ameliyatla dalağı ve safra kesesinin bir bölümü alınmıştı. Ancak ciğerleri daha fazla dayanamayıp iflas edince, terhisine iki hafta kala haberini alan İsmail, özel izinle gelip toprağa vermişti onu. Asker dönüşü de babasından devralmıştı işte mesleği. Tozuna, kirine, pasına, hatta zehrine, gazına alışmış gitmişti. Başka seçeneği mi vardı zaten? Gelenekti adeta. Madenci babaların madenci çocukları...

“İçim eziliyo... Şuramda bi sıkıntı...” Dursade peşinden gelmişti. Elindeki süt dolu bardağı kocasına uzattı. Yarısını içebildi İsmail.

- Yürü yatalım!”

Birlikte eve doğru yürüdüler. Kapının iki kenarına yaslanmış iki küçük kız merakla onları izlemekteydi. Kikirtileri sürmekteydi. Sabaha çok vardı daha. Kim bilir kaç rüya sığacaktı daha geceye?

Esmâ

Babam kömür saçlı gelin bebek alacak bana. Söz verdi. Kömür gibi simsiyah olacak, ama saçları; uzun, hem

de kıvırcıklı, lüle lüle. Benimkiler gibi. Ama gelin bebek olacak! Ben de büyüyünce gelin olacağım çünkü. Gelinliğim bembeyaz olacak, upuzun da duvağım... Saçlarımı açık bırakacağım. Ayfer Ablamınki gibi. Ayfer Ablam çok güzel bir gelin olmuştu. Ama... Ama 'Allah çirkin şans versin' diyor annem. Doğru. Ayfer Ablam çok güzeldi. Çok güzel de bir gelin olmuştu. Kocasını Tayfun Abi, yeni açılan ocakta babamın işçisiydi. Bir gün asansörlerle madene inerken kaza olmuş, sol bacağı dizinden kopmuştu. Çalışmadı bir daha. Sonra taşınıp gittiler buradan. Bilmiyorum nereye...

Bildiğim bir şey varsa benim; babam gelin bebek alacak bana, şöyle kömür saçlı, kıvırcıklı... "Sözüm söz" dedi. "Maaşımı alır almaz..." dedi. "Kara saçlı alırım" dedi. "Gelin bebek ama." dedim. "Tamam kıvırcuğum benim, güzel kızım." dedi.

Alır, biliyorum. Söz verince yapar babam. Geçen yaz ağabeyime nasıl vitesli bisiklet aldıydı?

"Yarın maaş günü Esmam! Şanslısın, hadiii... Hafta sonu gelir bebeğin." dedi akşam yemeğinden kalkarken Özkan Ağabeyim.

"Kıvırcıklı mıydı neydi o Esmam Sultan?" diye güldü babam, "Alırım ben kızıma. Dur bakayım yazıyorum aklıma: kıvırcıklısından kömür saçlı gelin bebek. Hah haah haa!.. Tamam, hadi bakalım elinizi yüzünüzü yıkayın, yatın uyuyun şimdi."

Yarın maaş günüymüş. Kırsın, deldirsin, çıkarttırsın babam işçilerine madenleri, çok para kazansın. Bebek alacak çünkü bana. Kömür saçlısından, hem kıvırcıklı...

Sadık - Bilâl - Hüsne

Oğlunun tabağı eline alıp iştahla yoğurdu kaşıklamasını izledi Sadık. Hoşuna gitmişti, ama belli etmedi, demedi bir şey. Kendi iştahı yoktu ne zamandır. Hele bu akşam iyice tuhaftı. Nedensiz bir sıkıntı çöreklenmişti göğsüne. İki yıl önce kaybettiği eşine duyduğu hasretten değildi bu tam. O da vardı elbet, hâlâ unutamamıştı otuz dört yıl aynı yastığa baş koyduğu sevgili karısını, gocunuyordu yalnız yatmaktan, yalnız oturmaktan evde ve yalnız kalmaktan şu hayatt, bir başına. Tamam, oğluyla gelini vardı ama. Aynı şey değildi ki!

“Sabah ola...” diye fısıldadı, “Sabah ola hayrola!”

“Sabah, öğleye kalmaz açılır bu damar baba, açarız. Nasıl heyecanlanıyom bir bilsen damarı ilk görüverende Hüsne. Ne bileyim kızım, çocuk gibi oluyom işte! Oyun gibi bana aşağıda her şey.”

“Delirme! Hüsne, ne diyor kızım bu kocan olacak deloğlan baksana! Oyun yeriymiş maden! Hıh! ”

“Baba, vallaha yalan demiyor Bilâl! Her sabah saat kurmuş gibisine kalkıyor. Herkesin ayakları geri geri giderken o madene iniyom diye koşup zil takıp oynayacak handiyse! Birliktesiniz, sen benden iyi biliyon işte ya...”

“Bilmem mi? Ondan derim ya deli bu oğlan diye. Maden

pis iş. Kime ne vermiş bugüne değin? Ne kazandırmış? Yukardakiyle aşağıdaki bambaşka hayatlardır. Aşağıda güneşe hasret kalırsın önce, en küçük ışığı ararsın. Orayı kanıksadıkça da sevmemeye başlarsın ışığı. Kaçarsın gündüzden. Yarasa olur çıkarsın. Ayak uyduramazsın kolayına başkalarına. Ne olur sonra? Çürür gidersin işte.”

“Yapma baba, o kadar da değil! Zor iş kabul. Ama kolayı herkes yapar, öyle mi Hüsne, sen deyiver. Şöyle düşün bir: biz olmasak nicolur memleket? Sanayi durur, ekonomi çöker baba... Valla ben demiyom bunu. ‘Yer altı zenginlikleriyle kalkınır ülkeler. Bizler bu nedenle bel kemiği, can damarınız arkadaşlar.’ demiyor mu Bülent Bey toplantılarda? Ben işimi seviyom baba. Önemsiyom da yalan yok şimdi!”

“İyi oğlum, sen önemse. Dilerim ciğerlerin de bunu duyar, aşağının berbat şartlarında çalışırken onlar da seni önemser ve dayanırlar dayanabildiğince! Pöh! Ben yatıyorum. Allah rahatlık versin.”

Evlerde solgun sarı ışıklar art arda kapanırken yorgun bedenler uykuya teslim oluyordu birer birer. Gelecek günün kendilerine ne getireceğini bilmiyordu hiçbiri; zaten düşünmüyorlardı bile bunu...

Her sabah gün ağarırken mühendisi, teknikeri, işçisi, bir kez daha çekiyorlardı ellerini, ayaklarını, umutlarını yukarıyaşamdan. Yalnızca fenerlerle aydınlatılan koyulgan koridorların nemli duvarlarına, kaldıysa bir parça düş daha sıkıştırabilmek için yapıyorlardı bunu belki de; kim bilir...

Ama;

Ne oluyorsa o bir iki saniye içinde olup bitiyordu, ilk patlamayla!

“Tuhaf! Olmaz, olamaz!” diye düşünüyor insan ilkin. Ama düş olup akma sırası varmış maden ocaklarında. Demek şimdi sırası gelenler:

Mühendis Bülent,

İşçi İsmail,

İşçi Sadık,

İşçi Bilâl...

...

Ne olduysa diyorlar, o ilk patlamayla olmuş, her zamanki gibi, bir iki saniye içinde...

Düş olup akılırmış da madenlerde sırayla!

